

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

**MEDIÁLNÍ REPREZENTACE
VENKOVSKÉ KULTURY V 50. LETECH
VE VSACKÉ JISKŘE**

Magisterská diplomová práce

Bc. Barbora ČANDOVÁ

Vedoucí práce: doc. PhDr. Petr ORSÁG, Ph.D.

Olomouc 2020

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a zdroje, které jsem použila. Diplomová práce obsahuje 159 791 znaků (včetně mezer).

V Olomouci dne 30. 4. 2020.

Bc. Barbora Čandová

Poděkování:

Na tomto místě chci poděkovat své rodině, která mě podporovala po celou dobu mého studia.

Úctu a poděkování chci vyjádřit také vedoucímu své magisterské diplomové práce doc. PhDr. Petru Orságovi, Ph.D. za jeho ochotu, trpělivost a cenné rady, které mi během psaní práce poskytl.

Anotace:**Název magisterské diplomové práce: Mediální reprezentace venkovské kultury v 50. letech ve *Vsacké Jiskře***

Cílem této diplomové práce bylo popsat, jakým způsobem byl konstruován mediální obraz venkovské kultury v regionálním týdeníku *Vsacká Jiskra* (vydávané Okresním národním výborem Vsetín) v letech 1950–1959, tedy v době značných společenských změn venkova, které byly zapříčiněné procesem kolektivizace zemědělství. Záměrem této diplomové práce bylo analyzovat, jakým způsobem komunistická ideologie ovlivňovala mediální reprezentaci venkovské kultury. Nedílnou součástí práce je také záměr přiblížit a objasnit strukturu řízení a strategii práce ve zvoleném periodiku a tyto praktiky porovnat se základními mediálními teoriemi, které byly vyvinuty v prostředí nikoli totalitního, nýbrž demokratického zřízení (agenda setting, gatekeeping, zpravodajské hodnoty apod.).

Klíčová slova: propaganda, komunistická propaganda, ideologie, mediální reprezentace, agenda setting, cenzura, venkovská kultura, *Vsacká Jiskra*.

Abstract:**Title of master's thesis: Media representation of rural culture in the 1950s in *Vsacka Jiskra***

The objective of this diploma thesis was to describe how the media image of rural culture was constructed in the regional weekly journal *Vsacka Jiskra* (published by the District National Committee Vsetín) in 1950–1959, i.e. at the time of significant social changes in rural areas caused by the process of collectivization of agriculture. The aim of this diploma thesis was to analyse how communist ideology influenced media representation of the rural culture. An integral part of the thesis is also an intention to approach and clarify the management structure and strategy of work in the selected periodical journal and to compare these practices with basic media theories that have been developed within not a totalitarian but a democratic establishment (agenda setting, gatekeeping, news values, etc.).

Keywords: propaganda, communist propaganda, ideology, media representation, agenda setting, censorship, rural culture, *Vsacka Jiskra*.

Obsah

1. Úvod	1
2. Teoretická část.....	3
2.1. Historické souvislosti	3
2.1.1. Historický kontext	3
2.1.2. Mediální kontext 50. let v Československu.....	5
2.1.3. Kulturní politika	10
2.2. Propaganda	13
2.2.1. Teoretické uchopení pojmu propaganda.....	13
2.2.2. Teoretické uchopení pojmu ideologie	15
2.2.3. Komunistická propaganda 50. let v Československu	17
2.3. Konstruování reality v mediálních obsazích	27
2.3.1. Gatekeeping.....	28
2.3.2. Zpravodajské hodnoty	32
2.3.3. Agenda setting.....	34
2.4. Zhodnocení dosavadních výzkumů	36
3. Metodika práce	39
3.1. Cíle výzkumu	39
3.2. Výzkumná technika: obsahová analýza.....	41
3.3. Zvolené médium.....	43
3.4. Výzkumný vzorek a definice kódovacích jednotek.....	45
3.5. Výzkumné otázky a definice sledovaných proměnných	46
3.5.1. Obecné výzkumné otázky.....	46
3.5.2. Ateistická propaganda	48
3.5.3. Folklor, folklorismus	51
3.5.4. Mladá generace.....	53
3.5.5. Kult osobnosti.....	53
3.5.6. Zahraniční kultura	54
4. Analytická část	56
4.1. Prostor věnovaný danému tématu	56
4.2. Tématické ukotvení příspěvků	60
4.3. Ateistická propaganda	63
4.4. Folklor, folklorismus	68

4.5.	Mladá generace.....	70
4.6.	Kult osobnosti.....	74
4.7.	Zahraniční kultura	76
4.8.	Shrnutí	80
4.8.1.	Ateistická propaganda	80
4.8.2.	Folklor, folklorismus	81
4.8.3.	Mladá generace.....	82
4.8.4.	Kult osobnosti.....	82
4.8.5.	Zahraniční kultura	83
5.	Závěr.....	84
	Seznam zkratk.....	87
	Seznam pramenů	88
	Archivní prameny.....	88
	Analyzované periodikum	88
	Seznam literatury.....	89
	Seznam tabulek a grafů	95
	Seznam příloh.....	96
	Přílohy	97
	Příloha č. 1: Hierarchická struktura gatekeepingu ve <i>Vsacké Jiskře</i>	97
	Příloha č. 2: Archiválie <i>Vsacké Jiskry</i>	98
	Příloha č. 3: Vybrané články <i>Vsacké Jiskry</i>	104

1. Úvod

„Na dobříšském zámku se sešli zástupci našeho kulturního života. Pozvali si je sem tři ministři, aby s nimi pohovořili o společném nástupu a šíření kultury na venkov. Ministr školství profesor Nejedlý, ministr zemědělství Ďuriš a ministr informací Kopecký se rozhodli venkovu co nejvíce v kulturních otázkách pomoci. Ministr školství obstará tvůrčí ideovou náplň, ministr zemědělství provede a rozmnoží organizaci kulturních družstev na venkově a ministr informací se postará o distribuci kulturních statků venkova.“

Československý filmový týdeník 1948¹

Komunistický režim během své vlády v Československu zásadně proměnil kulturní život obyvatel země. Kultura sloužila jako prostředek mocenských a ideologických zájmů totalitní moci a zejména v první polovině 50. let degradovala na nástroj propagandy.²

Velmi specifický postoj zaujímali vládnoucí představitelé Komunistické strany Československa (dále jen KSČ) ke kultuře a životnímu stylu československých vesničanů. Venkov totiž v tomto období vlivem kolektivizace zažil značnou proměnu. Totalitní vláda svými činy narušila tradiční rodové, sociální a náboženské vazby venkovanů³ a zároveň se snažila vytvořit idealistický obraz jakéhosi nezkaženého nového venkova, přičemž využívala či spíše zneužívala lidovou kulturu pro potřeby komunistické ideologie, jež si na lidovosti zakládala.

Cílem této diplomové práce bylo odhalit a popsat jednotlivé mechanismy, pomocí kterých byl budován obraz venkovské kultury v regionálním periodiku *Vsacká Jiskra*, které podléhalo vlivům vládnoucí KSČ. Zvolené médium se řadilo mezi tzv. vesnické noviny, které byly vydávány Okresním národním výborem (dále jen ONV) ve Vsetíně a vycházelo na celém území bývalého okresu Vsetín. Pro tento výzkum bylo záměrně zvoleno lokální periodikum, které na poli československého mediálního trhu nezaujímal dominantní postavení. Na příkladu regionálního tisku jsem však demonstrovala, jakým způsobem a do jaké míry

¹ Historie.cs, 2011b.

² V dějinách lze dohledat několik příkladů toho, kdy nedemokratický režim zneužíval kulturu ke svým politickým cílům. Příkladem je tzv. kulturní revoluce, která se uskutečnila v Číně v letech 1966-1969. Paměť národa, © 2008–2020.

³ Slinták, Rottová, 2013, s. 16.

komunistická ideologie postupovala z nejvyšších sfér Ústředního výboru Komunistické strany Československa (dále jen ÚV KSČ) až na úroveň okresní organizace KSČ a samosprávných orgánů daného státu.

Cíle bylo dosaženo za pomoci kvantitativní obsahové analýzy.⁴

Dílčím záměrem bylo zjistit, jakým způsobem a zda vůbec byla prezentována religiozita venkovanů, která často tvořila nedílnou součást jejich životního stylu. Šlo mi také o to odhalit, jakou roli při mediálním zobrazování venkovanů hrál folklor a zda byl prezentován ve svém přirozeném prostředí. Zkoumala jsem také to, jaká sociální skupina obyvatelstva byla v souvislosti s venkovskou kulturou nejvíce zobrazována, či jakým způsobem se psalo o zájmových spolcích. Podstatné bylo také zanalyzovat, do jaké míry se do reprezentace kulturního života venkovanů promítla oficiální zahraniční politika Československa, která se projevovala náklonností ke státům východní bloku a především pak Sovětského svazu a naopak se ostře vymezovala vůči státům Západu.

Součástí diplomové práce je také rešerše archivních pramenů Státního okresního archivu Vsetín, a to zejména z provenience ONV Vsetín a Okresního výboru Komunistické strany Československa (dále jen OV KSČ), které podstatným způsobem pomohly rozkrýt způsoby fungování a řízení mediálního provozu v daném období, a doplnily tak velmi cenné konkrétní poznatky k obecným teoretickým konceptům západních teoretiků.⁵ Pracovala jsem zejména s takovými dokumenty, na základě kterých bylo možné doložit a popsat organizační strukturu a strategii práce ve zvoleném periodiku.

Přestože jsem si pro účely této diplomové práce zvolila téma, ve kterém se zabývám více než šest dekad starými událostmi, jsem přesvědčena o tom, že problematika mediálního zobrazování venkovského životního stylu, jeho lidové kultury a spirituality včetně jeho zneužívání pro politické účely je stále aktuální.⁶

⁴ Metodika práce včetně popisu výzkumné techniky, výzkumných otázek a výzkumného vzorku je popsána v kapitole 3. Metodika práce.

⁵ Jedná se především o koncept gatekeepingu (viz kapitola 2.3.1. Gatekeeping) a agenda setting (viz kapitola 2.3.3 Agenda setting).

⁶ Příkladem zneužívání lidové kultury je předvolební politická kampaň *Ludovej strany Naše Slovensko*. Členové této krajně pravicové strany se na propagačních materiálech prezentovali v oděvech evokující lidové kroje. Proti tomuto počínání se dokonce vymezilo několik desítek představitelů folkloru s iniciativou *Nie v mojom kroji*. Moravčáková, 2020.

Jiným příkladem zneužití lidové kultury v moderních dějinách Československa je iniciativa etnografické skupiny *Národopisná Morava*, která na sklonku druhé světové války usilovala o připojení regionu Slovácko ke

2. Teoretická část

2.1. Historické souvislosti

2.1.1. Historický kontext

Téma, kterým jsem se ve své diplomové práci zabývala, je do značné míry ovlivněno historickým obdobím, a proto považuji za důležité přiblížit zásadní skutečnosti a události dějinné etapy 50. let 20. století v Československu.

Zcela stěžejní událostí, která ovlivnila nejenom období 50. let v Československu, ale i následující tři dekády, byl komunistický státní převrat v únoru 1948. Ten můžeme chápat jako přechod od vnějškové demokracie k totalitnímu systému s vládou KSČ v čele s Klementem Gottwaldem. KSČ tak převzala v poválečném Československu veškerou moc. Mimo ni byly povoleny pouze dvě strany, a to Československá strana lidová a Československá strana socialistická. Tato změna poměrů byla potvrzena v květnu 1948 schválením nové ústavy.⁷

Domácí dění bylo poměrně zásadně ovlivněno zahraniční politikou. Poválečné období charakterizovalo rozdělení světa na východní a západní blok, přičemž konflikt mezi nimi nazýváme studenou válkou. Budoucí vývoj a orientaci Československa však ještě před skončením druhé světové války předznamenal tzv. Košický vládní program, tedy zakladatelský dokument nového politického směřování státu přijatý v dubnu 1945, který deklaroval kulturní a politickou orientaci na Sovětský svaz.⁸ Podle Běliny⁹ byl oblíbeným motivem poválečných československých politiků role Československa jako spojnice mezi Východem a Západem, ale přesto se naše zahraniční politika neodchýlila od linie politiky sovětské a spojení se Sovětským svazem. Toto tvrzení dokládá i to, že Československo v roce 1948 odmítlo Marshallův plán, tedy pomoc ze strany Spojených států všem evropským zemím, které usilovaly o obnovu svého válkou zničeného hospodářství. Místo toho se stalo jedním ze zakládajících členů Rady vzájemné hospodářské pomoci, kterou můžeme považovat za protiváhu Marshallova plánu.

Slovenskému štátu. Hlavním představitelem této skupiny byl Jan Úprka (syn malíře Joži Úprky), který pro svůj cíl zneužíval kulturního a folklorního dědictví daného regionu. Mezihorák, 1997, s. 49–76.

⁷ Končelík, Orság, Večeřa, 2010, s. 132.

⁸ Tamtéž, s. 115.

⁹ Bělina, 1993, s. 260.

Po únorovém státním převratu se zásadně proměnil i styl hospodářství. Došlo k přechodu na centrálně řízenou a plánovanou ekonomiku a likvidaci soukromého sektoru formou znárodnování a kolektivizace. Kolektivizace znamenala násilné združstevňování soukromého zemědělství, které následovalo po neúspěšném pokusu vlády přesvědčit rolníky, aby do družstev vstupovali dobrovolně. Bělina¹⁰ uvádí, že motivem kolektivizace nebyla snaha o zlepšení ekonomické situace, ale likvidace samovýrobců, jakožto obtížné politicky ovladatelné skupiny obyvatelstva. Životní úroveň se nezvyšovala nejen lidem, kterým byl zestátněn majetek, ale i ostatním obyvatelům Československa. Tuto situaci navíc umocnila měnová reforma v roce 1953, která připravila většinu Čechoslováků o cenné úspory a definitivně smazala majetkové rozdíly ve společnosti.¹¹

Kromě majetkových ztrát Čechoslováci trpěli také v důsledku omezování a porušování lidských práv. Totalitní vláda se stavila proti všem potencionálním i reálným odpůrcům režimu. Z důvodů, které souvisely se změnou politického režimu v Československu v únoru 1948, bylo popraveno více než 250 osob,¹² mezi nimi např. představitelé katolické církve a našeho odboje v čele s generálem Heliodorem Píkou. Mezi oběťmi byla také jedna žena, a to Milada Horáková. Byla odsouzena během největšího politického procesu daného období v zemi, na který přímo navazovaly desítky dalších soudních přelíčení.¹³ Režim vůči svým odpůrcům aplikoval i jiné formy represe, např. tábory nucených prací, kterými mezi lety 1948–1954 prošlo přibližně 20 tisíc osob.¹⁴

Teror se zmírnil až po smrti vůdce Sovětského svazu a generálního tajemníka Komunistické strany Sovětského svazu (dále jen KSSS) Josifa Vissarionoviče Stalina v březnu 1953. Tato událost vyvolala v celém světě vlnu nadějí a očekávání. Avšak kdo si myslel, že se jeho smrt odrazí na situaci v Československu, byl zklamán. Přestože záhy po Stalinově smrti zemřel i generální tajemník ÚV KSČ Klement Gottwald, nedošlo na rozhodujících postech k žádným změnám. Prezidentem se stal Antonín Zápotocký, premiérem Viliam Široký a prvním tajemníkem ÚV KSČ Antonín Novotný. Jednalo se tedy o již dříve nejvyšší komunistické představitele.¹⁵

¹⁰ Bělina, 1993, s. 271–272.

¹¹ Končelík, Orság, Večeřa, 2010, s. 134–135.

¹² Tamtéž, s. 132. Jiné zdroje uvádí přesnější počet obětí, a to celkem 262. Viz např. Policie ČR, 2020.

¹³ Bělina, 1993, s. 269.

¹⁴ Tomek, 2020.

¹⁵ Bělina, 1993, s. 274.

Ke kritické reflexi Stalinovy vlády došlo o tři roky později na XX. sjezdu KSSS, na kterém mimo jiné vystoupil první tajemník KSSS Nikita Sergejevič Chruščov. Ten ve svém projevu kritizoval Stalinův kult osobnosti, odsoudil mnohé aspekty stalinistické politiky a uvedl řadu údajů o jeho zločinech. Svým projevem zpochybnil základní pilíř, na kterém stál Sovětský svaz, a vyvolal ve světě velkou debatu. Jedním z důsledků byly např. polské dělnické bouře, resp. poznaňské povstání v červnu 1956, po kterém na podzim téhož roku následovalo povstání v Maďarsku. Cílem obou akcí byl protest proti komunistické vládě. Obě povstání byla potlačena. Po tomto krátkém uvolnění v roce 1956 přinesla následující léta opětovnou snahu po důsledné kontrole kultury a ideologie.¹⁶

2.1.2. Mediální kontext 50. let v Československu

2.1.2.1. Změny po roce 1948 a cenzura

Politické změny se bezesporu dotkly československých médií, jejich organizace, obsahu a funkce. Únor 1948 znamenal pro československé mediální instituce zcela nové vymezení jejich role.¹⁷

Média za svoji činnosti již neodpovídala veřejnosti či vydavatelům, ale vedoucí politické síle, kterou tvořila KSČ.¹⁸ Cílem této politické moci byla snaha o maximální centralizaci celého mediálního systému, maximální kontrolu, naplňování ideologické funkce a přispívání k budování socialismu.¹⁹ Tuto linii dokládá např. dopis Klementa Gottwalda I. sjezdu československých novinářů z října 1948, ve kterém napsal: „*v našem novém lidovém řádu má být tisk jedním z hlavních činitelů národní, státní a mravnostní výchovy lidu, má být účinným pomocníkem v našem budovatelském díle.*“²⁰

Podstatou novinářské činnosti byla stranickost členů mediálních organizací, proto došlo po únoru 1948 k výrazným čistkám a kádrové proměně v tomto prostředí.²¹ Ze Svazu českých novinářů byli vyloučeni všichni členové, kteří měli k politice KSČ v poválečném období

¹⁶ Bělina, 1993, s. 274.

¹⁷ Blodigová, 2002, s. 16.

¹⁸ Končelík, Orság, Večeřa, 2010, s. 137.

¹⁹ Blodigová, 2002, s. 16.

²⁰ Hoření, 1976, s. 65.

²¹ Končelík, Orság, Večeřa, 2010, s. 137.

kritické výhrady. Ihned po 25. únoru 1948 byli z této organizace vyloučeni např. Ferdinand Peroutka nebo Pavel Tigrid. V nekomunistických periodikách převzali vedení redakcí komunističtí sympatizanti.²²

Změny po únoru 1948 se výrazně dotkly také vlastnické struktury mediálních organizací. Na základě zákona č.123/1948 Sb.²³ byly v lednu 1948 znárodněny československé polygrafické podniky, čímž si komunistická strana zajistila kontrolu nad tiskárnami. Zestátnění tiskovin a rozhlasu bylo deklarováno např. v *Usnesení VIII. sjezdu KSČ z března 1946*: „*V oblasti literatury, knižního trhu a tisku vůbec zdůrazňujeme: vymanění tisku, knižní produkce a trhu z výlučného vlivu soukromopodnikatelského a postavení pod jednotnou kontrolu státu (...). V otázce rozhlasu zdůrazňujeme nutnost hospodářského osamostatnění rozhlasu z kompetence jiných orgánů.*“²⁴

Český a Slovenský rozhlas byly zestátněny v dubnu 1948.²⁵

Ústava Československé republiky²⁶ z května 1948 v § 21 zaručovala svobodu tisku a bylo v ní uvedeno, že není dovoleno podrobovat tisk předběžné cenzuře. Podobně v § 18 této ústavy byla zaručena svoboda projevu. Tato konstituce však byla v rozporu s mediální praxí poválečných let včetně 50. let 20. století. KSČ od samého začátku připravovala svůj systém řízení a kontroly médií jako totalitní.²⁷ Cenzura existovala jako nezbytná součást řízení médií nepřetržitě po celou dobu trvání komunistické moci (s významnou výjimkou části roku 1968).²⁸

Vliv na média po únorovém převratu mělo Ministerstvo informací v čele s ministrem Václavem Kopeckým a Kulturní a propagační oddělení ÚV KSČ. V prvních letech po převzetí moci byla běžná denní kontrola úkolem rozhlasového a tiskového odboru ÚV KSČ. V roce 1953 byl zřízen cenzurní orgán nazvaný Hlavní správa tiskového dohledu, tedy samostatný útvar ministerstva vnitra s úzkými pracovními kontakty na StB. Správa operovala v režimu předběžné cenzury. Každý cenzor měl svoje číslo uváděné v tiráži novin, knih,

²² Národní muzeum, 2020, s. 1.

²³ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 1948a.

²⁴ Hoření, 1976, s. 60.

²⁵ Končelík, Orság, Večeřa, 2010, s. 151.

²⁶ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 1948b.

²⁷ Končelík, Orság, Večeřa, 2010, s. 137.

²⁸ Národní muzeum, 2020, s. 3.

filmů, pracoval v každé redakci a tiskárně.²⁹ Úkolem orgánu bylo podle *Návrhu statutu Hlavní správy tiskového dohledu* z roku 1953 zajišťovat, aby „nebyly jakýmkoli způsobem a prostředkem zveřejňovány a šířeny údaje o skutečnosti, jež obsahují státní, hospodářské nebo služební tajemství ve smyslu zákonných ustanoveních, nebo které obsahující skutečnosti (...) jež nesmí být zveřejňovány a zvyšovat ochranu tiskového tajemství a odpovědnost za jeho zachování a tím přispívat k obranyschopnosti a bezpečnosti naší republiky.“³⁰

Československo se v polovině 20. století potýkalo také s nedostatkem novinového papíru. Tento problém se snažilo vyřešit sloučením či zrušením téměř stovky časopisů v roce 1954, snížení nákladu a periodicity především menších časopisů vydávaných převážně zájmovými organizacemi, spolky, či sportovními kluby.³¹ Celkově v roce 1948 zaniklo více než 570 periodik.³² Návrh ministerstva informací z 12. 3. 1948³³ však ukazuje, že redukce tisku existovala nejen kvůli nedostatku novinového papíru, ale i kvůli restrikci nežádoucího tisku. V návrhu se píše: „Vláda ukládá ministru informací, aby podrobil revizi dosud udělené povolení k vydávání časopisů všeho druhu a učinil potřebná opatření, aby periodický tisk napříště jakožto jeden z nejdůležitějších prostředků informací, výchovy, poučení a zábavy odpovídal potřebám československého lidově-demokratického režimu.“

2.1.2.2. Média v 50. letech 20. století

V polovině 50. let vycházelo celkově v českých zemích 1356 titulů novin a časopisů – vedle závodních časopisů a vesnických novin to bylo 8 deníků, 1 večerník, 13 krajských týdeníků a obdeníků a 532 ostatních odborných a jiných časopisů.³⁴ Jak bylo uvedeno výše, jen v roce 1948 bylo zastaveno více než 570 titulů, např. časopisy *Akord*, *Dnešek* či *Kritický měsíčník*, po sloučení Československé sociální demokracie s KSČ zanikl také sociálnědemokratický tisk.

²⁹ Končelík, Orság, Večeřa, 2010, s. 138–139.

³⁰ Blodigová, 2002, s. 76.

³¹ Tamtéž, s. 16.

³² Končelík, Orság, Večeřa, 2010, s. 145.

³³ Blodigová, 2002, s. 76.

³⁴ Národní muzeum 2020, s. 4.

Vydavateli tisku mohly být pouze politické strany, společenské organizace nebo státní instituce.³⁵

Komunistická strana vydávala tři deníky: *Rudé právo* v Praze, *Novou svobodu* v Ostravě a *Glos ludu* pro polskou menšinu. V krajích vycházely stranické týdeníky nebo obdeníky. Československá strana lidová vydávala deník *Lidová demokracie*. Časopisy jako *Vývoj* nebo *Obzory* musela zastavit. Československá strana socialistická vydávala deník *Svobodné slovo*.

Ze společenských organizací bylo významným vydavatelem Revoluční odborové hnutí, které vydávalo odborářský obdeník *Práce*, nebo Československý svaz mládeže vydávající *Mladou frontu*, *Pionýrské noviny*, *ABC* apod.

Ze státních institucí bylo důležitým vydavatelem Ministerstvo zemědělství, které vydávalo *Zemědělské noviny*, týdeník *Beseda venkovské rodiny* či měsíčník *Za socialistické zemědělství*. V roce 1950 se *Žňové noviny*³⁶ přetransformovaly v tzv. *Vesnické noviny*, které postupně začaly vycházet v každém okrese.³⁷

V únoru 1948 komunisti zúročili důsledné obsazení vedoucích funkcí v rozhlasu, které jim umožnilo skrze manipulaci posluchačů, organizaci manifestací a prokomunistickou propagandu zcela paralyzovat nekomunistickou opozici. Symbolem a vyvrcholením této tendence byl přímý přenos z Václavského náměstí, kde Klement Gottwald 25. února 1948 informoval o přijetí demise nekomunistických ministrů.

Loajalita ke KSČ, která byla zaručena pečlivou čistkou pracovníků rozhlasu, se projevovala např. tím, že od února 1948 přejímal Československý rozhlas informace jen z *Rudého práva* a sekretariátu KSČ. Stanoviska ostatních stran nebyla vysílána buď vůbec, nebo zkresleně. Ikonickým se pro toto období stal rozhlasový propagandistický pořad *Hovoří Moskva*, který byl vysílán denně od roku 1953 na všech stanicích Československého rozhlasu. V souladu s komunistickou ideologií byl v roce 1952 zrušen přenos mší. Namísto toho bylo toto médium zahlceno dlouhými projevy představitelů strany a budovatelskou tematikou. K šíření a stupňování strachu ve společnosti výrazně přispělo vysílání reportáží a záznamů politických procesů.

Československá televize zahájila pravidelné vysílání z pražského studia 1. května 1953. Televize se tak stala jediným médiem, které vzniklo v Československu po uchopení moci

³⁵ Končelík, Orság, Večeřa, 2010, s. 145–146.

³⁶ Tamtéž, s. 147–148.

³⁷ Více o pojmu vesnické noviny v kapitole 2.1.2.3. *Vesnické noviny*.

komunisty. Československo bylo ve východním bloku třetí zemí, která začala provozovat televizní vysílání, a to po Sovětském svazu a východním Německu. Ze západních zemí vysílaly pouze Spojené státy, Velká Británie, Francie a Spolková republika Německo.³⁸ Institucionálně spadala *Československá televize* původně pod *Československý rozhlas*, a to až do roku 1957.³⁹

Ve svých počátcích vzhledem k počtu přijímačů nešlo o nijak významné médium.⁴⁰ V roce 1955 měla televize jen přibližně 30 tisíc koncesionářů.⁴¹ Představitelé moci však byli přesvědčeni, že toto médium bude mít velký vliv na formování postojů veřejnosti.⁴² Navíc mezi zásadní motivy zpuštění televize patřila snaha následovat sovětský vzor, předstihnout kapitalistický svět a bránit šíření signálu ze západního světa.⁴³

Zpočátku televize vysílala pouze některé dny v týdnu, od prosince 1958 každodenně a zpravodajství se nejprve přebíralo z rozhlasu. Nejstarší vlastní pořad, který zároveň stále existuje, pochází z roku 1956 a nese název *Branky, body, vteřiny*. Hlavní zpravodajská relace nazvaná *Televizní noviny* se začala vysílat o dva roky později. Díky přenosovému vozu, který televize získala v roce 1955, bylo možné provádět přímé přenosy ze sportovních utkání či divadelních představení.⁴⁴

2.1.2.3. Vesnické noviny

V mediálním prostředí 50. let 20. století měla své stálé místo také celostátní síť týdeníků, tzv. vesnických později okresních novin.⁴⁵ Vzhledem k tomu, že do této sítě spadala i týdeník *Vsacká Jiskra*, jehož vybraný obsah jsem analyzovala, je tomuto tématu vyčleněna zvláštní kapitola.⁴⁶

³⁸ Cysařová, 2002, s. 521.

³⁹ Tamtéž, s. 523.

⁴⁰ Blodigová, 2002, s. 16.

⁴¹ Cysařová, 2002, s. 521.

⁴² Blodigová, 2002, s. 16.

⁴³ Končelík, Orság, Večeřa, 2010, s. 158.

⁴⁴ Tamtéž, s. 145-157.

⁴⁵ Závodní časopisy a okresní noviny byli podle Usnesení ÚV KSČ O poslání a úkolech místního tisku z roku 1959 považovány za důležitou součást systému československého tisku. Hoření, 1976, s. 111–125.

⁴⁶ Týdeníku *Vsacká jiskra* je věnována samostatná kapitola. 3.3. Zvolené médium.

Za předchůdce vesnických novin můžeme považovat tzv. Žňové noviny vycházející od zahájení žní do konce podzimních prací v zemědělství. Z nich se v roce 1950 zrodily vesnické noviny, které postupně začaly vycházet v každém okrese Československa. Jejich vydavatelem bylo původně Ministerstvo zemědělství. V průběhu 50. let noviny však místo zemědělců tvořili úředníci okresních národních výborů, v důsledku čehož byly v roce 1959 přeorganizovány na okresní noviny.⁴⁷ V roce 1952 existovalo v českých zemích 156 vesnických novin, v roce 1953 stoupl tento počet na číslo 180. Noviny vycházely zpravidla jednou týdně a byly distribuovány do všech obcí okresů, členům Jednotných zemědělských družstev (dále jen JZD) a pracovníkům státních traktorových stanic⁴⁸ v nákladu 600 tisíc kusů na jedno číslo.⁴⁹

Podle *Usnesení ÚV KSČ O poslání a úkolech místního tisku z roku 1959* se jednotlivé periodika okresních vesnických novin lišila svojí úrovní při referování o politických, kulturních či hospodářských tématech. Okresní noviny byly velmi chudé na novinářské formy, žánrově převažovala zpráva. Mezi zásadní obsahové požadavky podle daného usnesení z roku 1959 patřilo šíření propagandistických materiálů k aktuálním tématům, které se týkaly ateismu, mobilizace čtenáře k politické bdělosti či vymezování se proti nepřátelským názorům.⁵⁰ Stručně vyjádřeno obsah novin musel být v souladu s usnesením ÚV KSČ.⁵¹

2.1.3. Kulturní politika

Pro potřeby této práce bylo zcela nezbytné vymezit, co si pod pojmem kultura v tomto kontextu představit. Bylo by naprosto bezpředmětné operovat s pojmem kultura tak, jak je definován z pohledu mediálních a kulturních studií. Toto pojetí by bylo pro potřeby této diplomové práce příliš obecné. Kultura by v tomto smyslu zahrnovala i např. politiku či

⁴⁷ Končelík, Orság, Večeřa, 2010, s. 148.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Hoření, 1976, s. 111.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Tamtéž, s. 117.

zemědělství.⁵² Vycházela jsem tedy z pojetí kultury tak, jak jej vymezila autorská dvojice Knapík a Franc v publikaci *Volný čas v Českých zemích 1957–1967*.⁵³ Kulturou se zde rozumí kulturní trávení volného času, tedy např. návštěvy uměleckých představení, muzeí, galerií, kulturních akcí, a to ať už na venkově či ve městech. Dále sem patří užívání masmédií (např. kolektivní sledování televize v klubovnách, systematická osvětová vzdělávací činnost, kolektivní zábavné programy (estrády) či zájmová činnost občanů včetně spolkové činnosti.⁵⁴

Kultura sloužila (nejen) v 50. letech 20. století v Československu jakožto mocenský nástroj, prostřednictvím kterého mohla vládnoucí strana prosazovat své cíle. V kultuře byla zabudována ať už implicitně nebo explicitně propaganda.

Po roce 1948 došlo k procesu, který sami komunisté označili jako kulturní revoluci, prostřednictvím které se snažili stabilizovat a standardizovat kulturní orientaci občanů „správným směrem“.⁵⁵ Hned od počátku se režimu podařilo vytvořit nový systém řízení kultury. Etablovaly se nové kulturní elity, které nahradily dosavadní spolkovou činnost, reprezentující tradiční způsoby kulturní, zájmové a občanské angažovanosti.⁵⁶ Nový model kulturní politiky se zcela držel tezí sovětského ideologa a propagandisty Andreje Ždanova, která propagovala socialistický realismus v umělecké tvorbě.⁵⁷

Z učení Ždanova vychází také pojem demokratizace kultury, jehož cílem je zpřístupnit kulturu všem vrstvám společnosti včetně venkovanů. Strategie demokratizace kultury na vesnicích tedy spočívala v indoktrinaci venkovanů státní ideologií tak, aby to usnadnilo kolektivizaci zemědělství. Příkladem této strategie jsou tzv. kulturní úderky, tedy jakési vystoupení hudebních, pěveckých či recitačních skupin, kterými byly prokládány akce propagující kolektivizaci.⁵⁸ V duchu demokratizace kultury na vesnice byla pojmána také např. akce *Filmové jaro na vesnici*, které spočívalo ve výstavbě kinosálů, či akce *Vesnické*

⁵² Slovník kulturnálních studií definuje kulturu jako celý způsob života, jazyka, výsledky reprezentací, nástroje, praktiky, artefakty, prostorové uspořádání, moci, hierarchie, „vysokého“ a „nízkého“, masové nebo populární kultury. Barker, 2006, s. 95.

⁵³ Knapík, Franc, 2013, s. 30–36.

⁵⁴ Pro potřeby výzkumu této diplomové práce je pojem kultura dále definován a segmentován v kapitole 3.4. Výzkumný vzorek a definice kódovacích jednotek.

⁵⁵ Halamová, 2014, s. 21.

⁵⁶ Knapík, Franc, 2013, s. 19.

⁵⁷ Tamtéž, s. 22.

⁵⁸ Slinták, Rottová, 2013, s. 32.

divadlo, jehož cílem bylo organizovat divadelní vystoupení i na vesnici, a tak smazávat rozdíly v kultuře města a venkova, ale zároveň působit ideologicky.⁵⁹

Ve smyslu demokratizace kultury na vesnici byla prezentována také kulturně osvětová politika, která měla taktéž přispět k podpoře socialistické transformace venkova. Měla různé formy, např. byly zakládány družstevní školy práce, lidové zemědělské akademie, pořádaly se odborné diskuze, stranická školení, přednášky domů osvěty apod.⁶⁰ V obecném smyslu se demokratizace kultury týkala také zavádění nízkých cen vstupného do kulturních zařízení či zlevňování cen knih.⁶¹ S tímto procesem souviselo také plošné znárodnování kulturního průmyslu v Československu.⁶²

V kulturní oblasti po roce 1948 došlo také k zásadní reorganizaci. Na celostátní úrovni se na kontrole společenského a kulturního života podílelo zejména Organizační oddělení a Kulturní propagační oddělení ÚV KSČ, jehož vedoucí pracovník, komunistický ideolog Gustav Bareš se ve svých ambicích při zavádění sovětského modelu kultury často střetával s představami ministra informací a kultury Václava Kopeckého.⁶³ Na nižší úrovni se na kulturní a osvětové činnosti podíleli pracovníci národních výborů. Ovšem vlivem centralizace státu v první pol. 50. let jejich význam upadal, což se změnilo až s decentralizačními opatřeními v roce 1956. Na jejich základě se národní výbory staly důležitou součástí státní správy, pomocí které šlo ovlivňovat kulturní a veřejný život.⁶⁴

⁵⁹ Slinták, Rottová, 2013, s. 33.

⁶⁰ Tamtéž, s. 40.

⁶¹ Knapík, Franc, 2011, s. 56.

⁶² Halamová, 2014, s. 23.

⁶³ Tamtéž, s. 25.

⁶⁴ Knapík, Franc, 2011, s. 51.

2.2. Propaganda

2.2.1. Teoretické uchopení pojmu propaganda

Na problematiku propagandy je možné nahlížet z pohledu mnoha odlišných vědeckých oborů, např. sociologie, politických věd, historie i samozřejmě také z pohledu mediálních studií. *Slovník mediální komunikace* definuje propagandu jako formu persvazivní komunikace, která se záměrně a systematicky snaží o formování představ, ovlivňování a usměrňování citů, vůle, postojů, názorů, mínění a chování lidí za účelem dosažení takové reakce, která je v souladu s úmysly a potřebami propagandisty. Autorka slovníkového hesla Čabelová dále dodává, že termín propaganda je nutné odlišovat od jiných forem práce s veřejností, jako jsou indoktrinace, komunikační politika, propagace, agitace, reklama, osvěta nebo public relations.⁶⁵ Etymologicky je tento termín podle Prokopové odvozen z latinského slova *propagare*, tedy rozmnožování či rozšiřování, rozsazování v metaforickém smyslu.⁶⁶

Cílem propagandy v nejjednodušším slova smyslu je vymezit, kdo je pro příjemce propagandy přítel a kdo je nepřítel. Úkolem propagandy v tomto smyslu je mobilizovat nenávisť proti nepříteli (například formou negativních a zstrašujících zpráv) a naopak uchovávat přízeň spojenců, a to např. zdůrazňováním společných hodnot a názorů.⁶⁷ V užším slova smyslu je cílem propagandy formování světového názoru a vytváření žádoucího vědomí a vzorců jednání ve společnosti pomocí šíření systematicky uspořádaných idejí, teorií, názorů a doktrín, které můžeme obecně označit pojmem ideologie.⁶⁸

K dosažení daných cílů využívá propaganda nejrůznějších forem strategie a prostředků. Velmi efektivní je uspořádávání světa do binárních opozic, v nichž jeden pól má jednoznačně pozitivní a druhý pól jednoznačně negativní vyznění. V kontextu 50. let v Československu tak došlo k binárnímu rozdělení světa na východní a západní blok, přičemž východní byl prezentován jako lepší, nezkažený a pokrokový, kdežto západní svět byl líčen jako kapitalismem zkaženec a úpadkový prostor. Při prezentaci sociální reality je pro propagandu velmi důležitá práce se stereotypy, které v dané společnosti přetrvávají. Bílek⁶⁹ za velmi důležitou pro existenci propagandy považuje i práci s emocemi. Podle něho propaganda

⁶⁵ Reifová, 2004, s. 192–193.

⁶⁶ Prokopová, 2014, s. 17.

⁶⁷ Halamová, 2014, s. 35.

⁶⁸ Reifová, 2004, s. 192.

⁶⁹ Bílek, 2018, s. 25.

využívá emočních vzorců, které doprovázejí naše myšlení a jednání a jsou součástí kultury a prostředí, v němž žijeme. Podle Halamové⁷⁰ je stěžejní vlastností také strategie šíření propagandy využívání lží a zkreslujících informací tak, aby bylo možné co nejúspěšněji zmanipulovat příjemce. Toto tvrzení je však pravdivé pouze částečně a týká se pouze určitého druhu propagandy.⁷¹

Přestože Bílek⁷² upozorňuje, že pojem propaganda byl po desetiletí využíván víceméně intuitivně, existuje řada vědeckých prací, která se propagandou jakožto teoretickým pojmem v humanitních a sociálních vědách zabývá. Vztahem mezi psychologií a propagandou se věnoval americký psycholog Leonard W. Doob v díle *Propaganda and Public Opinion* z roku 1949, kde za ústřední vlastnost propagandy označuje kontrolu lidí pomocí sugescí.⁷³ Francouzský filozof a sociolog Jacques Ellul vydal v roce 1962 knihu *Propaganda: The Formation of Men's Attitudes*, ve které nahlíží na daný pojem z hlediska sociologie a nabízí některé možnosti dělení propagandy. Z hlediska mediálních studií a teorie komunikace jsou však stěžejní práce Lasswella a Jowett s O'Donnell.

Americký teoretik komunikace Harold Lasswell jako jeden z prvních nabídl ve 20. letech 20. století ucelený akademický výzkum propagandy za první světové války. V jeho pojetí propaganda zahrnovala šíření něčeho nového a revolučního, co mění stávající stav. Úkolem propagandisty podle něj je vzbuzovat postoje lásky a nenávisti, popř. šířit kontroverzní postoje.⁷⁴ Úspěch propagandy podle Lasswella stojí na manipulaci s reprezentacemi a symboly, na kterých jsou založeny kolektivní názory a postoje.⁷⁵

O šest dekad později se postavením propagandy v rámci komunikačních studií věnovali Garth S. Jowett a Victoria O'Donnell v publikaci *Propaganda and Persuasion*, ve které se snažili tyto dva pojmy oddělit a vzájemně vymezit. Autoři propagandu definovali jako systematický pokus formovat vnímání, manipulovat poznávání příjemců. To, co podle nich dělá propagandu propagandou, je prvek záměrnosti ze strany propagandisty, který má jasný a

⁷⁰ Halamová, 2014, s. 35.

⁷¹ Viz níže v této kapitole o dělení propagandy.

⁷² Bílek, 2018, s. 18.

⁷³ Prokopová, 2014, s. 26.

⁷⁴ Tamtéž, s. 29.

⁷⁵ Bílek, 2018, s. 24.

předem propracovaný plán. Cílem propagandy je v tomto pojetí dosáhnout právě těch účinků, které propagandista zamýšlel.⁷⁶

Existuje několik možností jak kategorizovat jednotlivé druhy propagandy. Jedno ze zcela základních dělení se týká otevřenosti zdroje a přesnosti informací. V tomto smyslu např. Bittman⁷⁷ rozděluje propagandu na černou, bílou a šedou. Bílá propaganda má ze všech tří zmíněných kategorií nejtransparentnější a nejvíce etický charakter a je považována za zcela legální. V principu jde o to, že texty obsahující bílou propagandu otevřeně uvádí svůj zdroj, který se zakládá na pravdivých informacích. Příjemci bílé propagandy je známá totožnost, cíle i politická zaujatost propagandisty. Bittman jako příklad bílé propagandy uvádí rozhlasové vysílání pro zahraniční posluchače.⁷⁸

Naproti tomu cílem černé propagandy je ovlivnit a oklamat širokou veřejnost. Propagandista vystupuje pod skrytou či falešnou identitou. Bittman jako příklad černé propagandy uvádí padělání vládních dokumentů či podsouvání falešných zpráv.⁷⁹

Šedá propaganda, jak už název napovídá, kombinuje prvky černé a bílé propagandy. V praxi to znamená, že zdroj zprávy může, ale nemusí být identifikován. Vždy však platí, že pravdivost zprávy je nejistá. Jako příklad autor uvádí zkreslení statistických dat ve výročních zprávách či inzeráty s nereálnými sliby.⁸⁰

2.2.2. Teoretické uchopení pojmu ideologie

Pojmem propaganda lze popsat jako určitou formu, jejíž obsahem je nějaká ideologie či soubor ideologií. Bez ní si existence propagandy nelze představit. Bílek⁸¹ metaforicky popisuje ideologii jako text, kdežto smysl propagandy jako ideální recepci textu.

Obecně můžeme ideologii definovat jako uspořádaný soubor vzájemně provázaných názorů, představ, hodnot, postojů, který funguje jako strukturovaný celek. Podle Bílka⁸² má

⁷⁶ Jedná se o vlastní překlad autorky. Jowett, O'Donnell, 2012, s. 7–17.

⁷⁷ Bittman, 2000, s. 82.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Tamtéž. S. 83.

⁸⁰ Tamtéž. S. 86.

⁸¹ Bílek, 2018, s. 21.

⁸² Bílek, 2018, s. 20.

ambici nabízet ucelený obraz světa, kde je vše podstatné zobrazeno ve vzájemných vztazích a hierarchických rovinách.

V oblasti mediálních studií však nejucelenější pojetí ideologie nabízí v rámci kritické teorie francouzský marxistický filozof Louis Althusser. Ten vychází z předpokladu, že žádný člověk nemůže žít mimo ideologii, a tudíž ani nemůže existovat žádné jednání bez ideologie. V tomto smyslu pak definuje ideologii jako jakýsi systém idejí a reprezentací, které ovládají ducha člověka nebo historických skupin.⁸³

Základem Althusserovy teorie ideologie je rozlišení na represivní státní aparát a ideologický státní aparát.⁸⁴ Represivní státní aparát funguje na základě násilné vynutitelnosti. Althusser zde řadí vládu, administrativu, armádu, policii, soudy, věznice apod. Naproti tomu ideologický státní aparát není represivně vynutitelný, svých cílů dosahuje na principu ideologie. Autor zde řadí různé sociální instituce, např. systém církví, systém škol, rodinu, soudní systém (který svou povahou patřil i do represivního státního aparátu), média a kulturu.⁸⁵ Podle Kužela Althusser zdůraznil význam ideologického státního aparátu před represivním. Zejména vyzdvihl funkci školy a vzdělávání, které podle autora zaručuje podřízení se vůči dominantní ideologii. Na rozdíl od jiných ideologických státních aparátů žádný jiný nemá během tolika let k dispozici povinné posluchačstvo, pět až šest dnů ze sedmi, osm hodin denně po dobu celého dětství.⁸⁶

Zůstaneme-li v pojetí ideologie podle Louise Althussera, můžeme uvést, že komunistický režim v 50. letech 20. století v Československu využíval k prosazení své moci jak represivní státní aparát, tak ideologický státní aparát, přičemž oba vzájemně kombinoval. Zvláště pečlivě tento režim přistupoval ke školství a věnoval značnou pozornost dětem a mládeži, což odpovídá důrazu Althussera tomuto druhu ideologického státního aparátu. Podobný důraz kladl režim na kulturu⁸⁷ jako takovou, která měla více či méně zjevný ideologický podtext a sloužila k indoktrinaci občanů.

Jednotlivé aspekty komunistické ideologie a propagandy jsou rozebrány v následujících podkapitolách.

⁸³ Kužel, 2012, s. 25–27.

⁸⁴ Tamtéž, s. 24.

⁸⁵ Jedná se o vlastní překlad autorky. Althusser, 2001, s. 79–80.

⁸⁶ Kužel, 2012, s. 24.

⁸⁷ To, co v tomto kontextu rozumíme pod pojmem kultura, bylo definováno v kapitole 2.1.3. Kulturní politika.

2.2.3. Komunistická propaganda 50. let v Československu

Z Československa se po únoru 1948 stal totalitní stát, který si svou moc udržoval na základě naprostého podmanění a kontroly všech důležitých institucí. V mediálním prostředí měla cenzura své důležité místo, média byla státem řízená a kontrolovaná.⁸⁸ Je však nutné zdůraznit, že cenzura byla v mediální praxi přítomná, nebyla však formálně zavedena a ustanovena, a to až do roku 1953,⁸⁹ kdy byl zřízen cenzurní orgán nazvaný Hlavní správa tiskového dohledu. V tomto smyslu lze tedy konstatovat, že novinářská práce do jisté míry splývala s propagandou.

Nutno však podotknout, že v diskurzu komunistického režimu 50. let 20. století se výraz propaganda nepoužíval, neboť tento pojem získal negativní konotace především v souvislosti s nacistickým způsobem vládnutím, jehož součástí bylo i Ministerstvo lidové osvěty a propagandy. Komunisté pro šíření své ideologie používali spíše výraz propagace a agitace, což dokládá např. dopis z ministerstva zemědělství zasláný na KNV ve Zlíně v roce 1957.⁹⁰ V souvislosti s propagandou komunistický režim užíval také sousloví „*výchova lidu*“, případně „*mravnostní výchova lidu*“, jak je patrné např. z dopisu Klementa Gottwalda I. sjezdu československých novinářů z října 1948.⁹¹

K tomu, aby byla propaganda co nejúčinnější a zasáhla co největší množství příjemců, byly využívány nejrůznější strategie. V první řadě je potřeba upozornit na to, že režim pracoval se lživými a zkreslujícími informacemi proto, aby mohl s příjemci co nejlépe manipulovat. Z toho důvodu můžeme propagandu v 50. letech 20. století v Československu označit za

⁸⁸ Toto tvrzení dokládá např. usnesení VIII. sjezdu KSČ 31. března 1946, ve kterém je uvedeno, že: „v oblasti literatury, knižního trhu a tisku vůbec zdůrazňujeme: vymanění tisku, knižní produkce a trhu z výlučného vlivu soukromopodnikatelského a postavení pod jednotnou kontrolu státu.“ Hoření, 1976, s. 60.

⁸⁹ Viz kapitola 2.1.2. Mediální kontext 50. let v Československu.

⁹⁰ V dopise náměstek ministerstva zemědělství a lesního hospodaření zdůrazňuje, že „*období před III. celostátním sjezdem JZD vyžaduje intenzivní propagaci*“. Zároveň poukazuje na to, že okresní vesnické noviny jsou nástrojem propagandy: „*Stránky okresních vesnických novin však prozrazují, že ne ve všech okresech je vedena soustavná a vytrvalá agitační a propagační práce*“. Viz Příloha č. 2, obr. 3 a 4. SOKA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 851, fol. 4, *Dopis z ministerstva zemědělství zasláný na KNV ve Zlíně v roce 1957*.

⁹¹ Srov. „*V našem novém lidovém řádu má být tisk jedním z hlavních činitelů národní, státní a mravnostní výchovy lidu, má být účinným pomocníkem v našem budovatelském díle*“. ⁹¹ Hoření, 1976, s. 65.

černou.⁹² Propagandisté volili velmi specifický jazyk, který byl charakteristický svou přímočarostí, úderností a srozumitelností. V propagandistických materiálech se často objevovaly jednoduše zapamatovatelné slogany a hesla. Propaganda také velmi důmyslně pracovala s emocemi, ať už s těmi negativními, jako je zastrašování či nenávisť, či pozitivními, jako je např. posilování národní hrdosti a patriotismu. Úspěšnost propagandy (nejen) v Československu závisela také na tom, do jaké míry mají obyvatelé přístup k alternativním zdrojům informací, které nepochází z oficiálních vládou kontrolovaných médií. Jak uvádí Rychlík,⁹³ účinnost propagandy je totiž nepřímo úměrná dostupnosti a intenzitě alternativních zdrojů informací: čím omezenější přístup k alternativním zdrojům a čím slabší je jejich intenzita, tím je účinnost propagandy silnější. To samé platí i v opačném případě. V důsledku toho si totalitní režim v Československu zcela podmanil všechna média v zemi, začal je kontrolovat a zároveň znesnadnil přístup lidem k alternativním médiím. Mezi ně patřily především rozhlasové stanice *BBC*, *Hlas Ameriky* či *Svobodná Evropa*, která v Československu vysílala pravidelně od roku 1951 a propagovala život na Západě, demokracii, svobodu podnikání či kapitalismus.⁹⁴ Zajímavý poznatek o strategii propagandy v Československu přináší Rychlík,⁹⁵ podle kterého samostatné uzavření alternativních kanálů informací a vysoká intenzita vlastní propagandy ještě nezaručovala úspěch. Obsah podle něho musel aspoň částečně korespondovat s obecnou zkušeností lidí, na které se zaměřoval. Jako příklad uvádí využití stereotypů proti Němcům a nedávnou zkušenost s nacistickou okupací k diskreditaci Západního Německa. Stejně tak režim pracoval s osobní zkušeností lidí s velkou hospodářskou krizí v 30. letech 20. století, díky které bylo snadnější propagovat vize socialismu ve spojení se sociální politikou.

Komunistická propaganda 50. let v Československu byla vystavena na komunistických idejích a tématicky se dotýkala všech oblastí společenského života.⁹⁶ Jak již bylo uvedeno, za primární úlohu propagandy můžeme považovat striktní a jasné rozdělení na přátele a nepřátele. V kontextu této doby se tedy objevovaly motivy vyzdvihování východních spojenců v čele se Sovětským svazem a naopak ostrá kritika a vymezování se vůči Západu. Stejně tak časté bylo v tomto období téma boje za mír, a to především v důsledku nedávné zkušenosti z druhé světové války, ale také obavy ze studené války. V souvislosti s tím byl

⁹² Viz kapitola 2.2.1. Teoretické uchopení pojmu propaganda.

⁹³ Rychlík, 2014, s. 19.

⁹⁴ Tamtéž, s. 26.

⁹⁵ Tamtéž, s. 20-21.

⁹⁶ Halamová, 2014, s. 32-34.

východní blok prezentován jako garant míru, který se pouze brání agresi ze strany Západu. V 50. letech se režim také snažil o to, aby obyvatelé země co nejlépe přijali nastupující socialismus, a proto byla častým tématem propagandy také sociální politika, např. právo na zaměstnání, bezplatnou zdravotní péči či vzdělávání.⁹⁷ Na úrovni venkova, kterému se tato práce věnuje, byla důležitá také ateistická propaganda a využívání lidové kultury k propagaci režimu. Tato a další dílčí témata propagandy jsou podrobněji popsány v následujících podkapitolách.

2.2.3.1. Ateistická propaganda

Ke katolické církvi se v době komunistického převratu hlásilo 70 % Čechoslováků.⁹⁸ Pro venkovské obyvatelstvo regionu byl typický životní styl ve spojení s vírou, a proto je klíčové přiblížit, jaký postoj komunistická ideologie k religiozitě zaujímala.

Ateistická propaganda se stala významnou součástí komunistického diskurzu po roce 1948. Existuje několik důvodů, proč se církev, a zejména ta římskokatolická stala tzv. vnitřním nepřitelem režimu. V první řadě státní ideologie byla založena na marxismu-leninismu, který považoval náboženství jakožto opium lidstva za nepřátelský světový názor. Druhým důvodem bylo také to, že komunistický režim byl přesvědčen, že Vatikán, jakožto sídlo římskokatolické církve, je součástí světové imperialistické fronty v boji proti sovětskému bloku, který ke svým cílům využívá právě síť církve, která působí ve většině obcí.⁹⁹

Záměrem komunistů bylo odtrhnout církev od jejího původního hierarchického rámce, čili od vlivu Vatikánu a biskupů, a vytvořit národní katolickou církev, která by byla plně podřízena státu.¹⁰⁰ V roce 1950 byli všichni duchovní přinuceni k tzv. slibu věrnosti republice. Jednalo se v podstatě o přesvědčovací kampaň, která nutila duchovní k vyjádření loajality ke státu a jeho zřízení. Tato akce se však nesetkala s úspěchem, a tak režim změnil taktiku vůči tradiční religiozitě.¹⁰¹ Nastalo období represí vůči představitelům církve i věřícím. Kladný vztah k náboženství byl režimem chápán jako překážka při vstupu do funkce

⁹⁷ Tamtéž, s. 24.

⁹⁸ Kaplan, 1991, s. 27.

⁹⁹ Kaplan, 2012, s. 49.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ Slinták, Rottová, 2013, s. 249.

nebo při kariérním postupu v zaměstnání.¹⁰² Toto utiskování polevilo až v roce 1956 v souvislosti s tzv. destalinizací, která spočívala ve snahách části KSSS omezit po smrti J. V. Stalina negativní důsledky jeho vlády.

Ateistická propaganda měla nejrůznější podoby. Typická byla například snaha nahradit dosavadní křesťanské svátky a tradice jakýmsi paratradicemi, které by náboženský obsah potlačily. Velikonoce, jinak nejvýznamnější křesťanské svátky, byly pojímány jako oslava jara, se kterou se pojí určité lidové tradice. Vánoce byly zase pojímány jako připomínka pracovních úspěchů.¹⁰³ S potlačením církevních motivů souviselo také to, že se komunistický režim snažil prosadit nové svátky. Patřily mezi ně ty, které připomínaly určité pracovní a sociální skupiny (např. Den učitelů, Den horníků, Mezinárodní den žen) a ideologicky podbarvená výročí (např. první máj nebo výročí Velké říjnové socialistické revoluce).¹⁰⁴

Strategickou sociální skupinou, na kterou režim s ateistickou propagandou cílil, byly děti a mládež. Symbolický odklon od duchovna se režim snažil prosadit již v nejútlejším věku dětí, a to tím, že místo křtu prosazoval tzv. vítání občánků, tedy slavnostní obřad, který se konal zpravidla na obecním úřadě a během kterého bylo dítě uvedeno do života v obci. Strategie, jak u nejmladší generace potlačit vztah k duchovnu, spočívala také v zavedení ranních nedělních pořadů pro děti, což mělo zajistit, aby děti nechodily na nedělní bohoslužby do kostela.¹⁰⁵ Výsledky působení ateistické propagandy na děti a mládež shrnují např. data o počtu žáků přihlášených k výuce náboženství. Zatímco ve školním roce 1952/1953 bylo v Československu přihlášeno na tento předmět 71 % žáků, o dva roky později podíl klesl na 49 % a na tomto čísle se během dalších let zastavil.¹⁰⁶

Další strategií komunistického režimu, kterým se snažil vymýtit náboženské zvyklosti Čechoslováků, bylo rozšiřování vědeckých znalostí, jakožto protiváhy duchovního smýšlení o světě. Symbolem toho je založení tzv. Socialistické akademie v roce 1956, jejímž cílem bylo potlačování náboženství a prosazování racionální vědy.¹⁰⁷

¹⁰² Kaplan, 2012, s. 49.

¹⁰³ Tuto skutečnost lze doložit např. prostřednictvím tzv. bolševistické koledy *Vánoce, Vánoce přicházejí*, kterou složil Jaromír Vomáčka v roce 1962. Česko-slovenská filmová databáze, 2020.

¹⁰⁴ Slinták, Rottová, 2013, s. 59.

¹⁰⁵ Knapík, Franc, 2011, s. 59.

¹⁰⁶ Kaplan, 2012, s. 50.

¹⁰⁷ Knapík, Franc, 2011, s. 59.

Výsledky těchto represí a působení ateistické propagandy však pro režim nebyly příliš úspěšné. Jak popisuje Kaplan, lidé věřit nepřestali, děti byly svými rodiči na náboženství sice přihlašovány méně, navštěvovaly však bohoslužby v jiných obcích a v domácím prostředí náboženské zvyklosti dále dodržovali. Počet registrovaných ke katolické církvi se snížil, ale všechny kraje hlásily vyšší návštěvnost v kostelích. Existovaly i případy ilegálně pořádaných bohoslužeb. Přesto se v roce 1950 hlásilo k římskokatolické církvi o dva miliony Čechoslováků méně než o 20 let dříve.¹⁰⁸

2.2.3.2. Folklor, folklorismus

Komunistická ideologie po svém nástupu k moci hledala nový životní styl, který by dokázal konkurovat tomu nepřátelskému, západnímu. Součástí nového životního stylu se tak stalo i zdůrazňování folklorních prvků. Tento druh kulturního dědictví měl tvořit určitou protiváhu k západní kultuře.¹⁰⁹ Folklor, resp. folklorismus byl využíván zejména k vytváření falešného zdání návaznosti režimu na lidové prvky. Toto zdání mělo vyvolat dojem kontinuity dějin a prezentovat komunistický režim jako logického pokračovatele kulturních lidových tradic.¹¹⁰ Komunistická ideologie také potřebovala mýtus vesnického lidu, aby jím překryla násilí kolektivizace.¹¹¹

V propagandě 50. let tak folklor a lidové tradice hrály velmi důležitou roli, a to nejen pro venkovské obyvatelstvo. Komunistická ideologie zaujímala ve vztahu k folkloru poměrně schizofrenní postoj. Na jedné straně venkovskou kulturu využívala k propagaci komunistické ideologie, která si na lidovosti zakládala. Folklor byl podporován i tím, že stát věnoval značné finanční prostředky na průzkum, sběr a konzervaci kultury venkova,¹¹² stavěly se také nové skanzeny. Na druhou stranu došlo k řadě radikálních zásahů do venkovské společnosti, které oslabily její kořeny.¹¹³ Jedná se například o vztah k půdě, který byl dramaticky narušen kolektivizací zemědělství, či o oslabování religiozity obyvatel.

¹⁰⁸ Kaplan, 2012, s. 49.

¹⁰⁹ Slinták, Rottová, 2013, s. 199.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 221.

¹¹¹ Tamtéž, s. 210.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ Tamtéž.

Po roce 1948 se podoba folkloru ocitla v úpadku a proměnila se spíše do podoby kontrolovaného a někdy i masového folklorismu. Jak popisuje Slinták,¹¹⁴ autentická lidová kultura byla záměrně potlačována a na čas umrtvena jako přežitek minulosti. Folklorní činnost se přesunovala do muzeí a na festivalová podia. Nedostatek autenticity kritizuje na podobě folkloru v 50. letech také např. sociální ekolog Blažek:¹¹⁵ „lidové umění se pěstovalo v institucionálním mezitvaru patlajícím dohromady výzkum, design, výrobu podle lidových motivů a jakousi prokádřovanou komerci. Jenom ne autenticita, jenom ne opravdový venkov, šlo o městskou hru na venkov.“

Tuto proměna lze dobře ilustrovat na případu *Mezinárodního folklorního festivalu Strážnice*, který byl založen v roce 1946 původně k propagaci vesnických folklorních skupin. Po roce 1948 se však proměnil v masivní manifestační oslavu úspěchů socialistické vesnice. Tradiční folklor zde ustupoval městským amatérským souborům, které se snažily o politicky angažované pojetí folkloru s akcentem na tehdejší dobu.¹¹⁶

Na místě je však polemizovat nad tím, do jaké míry za úpadek folkloru mohl komunistický režim. Např. Ptáček¹¹⁷ se domnívá, že úpadek folkloru by nastal i bez zásahů totalitního režimu, protože globalizovaný pokrok by se prosadil i za železnou oponou. Folklor by se stal méně či více kultivovanou oblastí menšinové zábavy. Propagace folkloru v 50. letech tedy podle autora v tomto ohledu civilizačním tendencím nezabránila, pouze přispěla k mnohem větší vulgarizaci a zároveň k poměrně masové nechuti vůči oficiálně propagované kultuře.

Na festivalových podíích byl folklor, respektive folklorismus vykládán v náležitých politických rámcích. Docházelo k potlačování náboženských a církevních motivů a naopak k vyzdvihování tematiky třídního boje. V 50. letech komunistický režim také propagoval vznik lidových písní, které měly oslavovat socializaci vesnice.¹¹⁸ Tuto skutečnost výstižně komentuje např. Milan Kundera ve svém románu *Žert*.¹¹⁹

¹¹⁴ Tamtéž, s. 33.

¹¹⁵ Blažek, 2004, s. 130.

¹¹⁶ Knapík, Franc, 2011, s. 327.

¹¹⁷ Ptáček, 2004, s. 26-27.

¹¹⁸ Slinták, Rottová, 2013, s. 210.

¹¹⁹ „Ukaž mi jediného družstevníka, který by si sám pro svou radost zpíval ty vaše písničky o družstvech, vždyť by se mu zkřivila huba, jak jsou nepřirozené a falešné. Ten propagační tet odstává od té kvazilidové hudby jak špatně přišitý límec.“ Kundera, 1969, s. 151.

2.2.3.3. Mladá generace

Komunistický režim nejmladší generaci protežoval před ostatními sociálními skupinami, což bylo dáno několika faktory. Mládež nebyla tak jako její rodiče nebo prarodiče zatížena kapitalistickou minulostí, zároveň byla tato generace nejsnadněji manipulovatelná a přístupná nově prosazovanému systému hodnot.¹²⁰ Docházelo tak ke střetu dvou světů, přičemž svět mladých byl vnímán jako pokrokový, radostný a poctivý, zatímco ten starý jako zastaralý a individualistický.¹²¹

Ve vztahu mezi mladou generací a dospělými se režim snažil co nejvíce podporovat generační odlišnosti, a to například ve vzdělávání či trávení volného času, které bylo vymezené zvlášť pro děti a zvlášť pro dospělé. Výchova dětí ve škole i v zájmových útvarech byla ovlivněná silnými ideologickými faktory, které částečně polevily až v polovině 50. let.¹²² Celý systém vzdělávání žákům vštěpoval nové hodnoty, např. občanská výchova měla vykládat nové zásady socialistické morálky, tělesná výchova sloužila jako předstupeň branné výchovy a např. sběr odpadových surovin měl u mladé generace navodit iluzi podílu na podpoře národního hospodářství.¹²³

Výchovnému působení v socialistickém duchu se žáci nevyhnuli ani po vyučování, neboť součástí výchovy nejmladší generace byl i tzv. systém mimoškolní výchovy, který zahrnoval především nejrůznější zájmové kroužky.¹²⁴ Po únoru 1948 byla zásadním způsobem pozměněna jejich organizační struktura. Ústřední pozici zaujal Československý svaz mládeže (dále jen ČSM), jehož cílem bylo co nejvíce organizovat a kontrolovat mimoškolní aktivity dětí a mládeže. Spadala pod něj např. známá Pionýrská organizace Československého svazu mládeže (dále jen PO ČSM).¹²⁵

Na formování nejmladší generace měla vliv i média, čehož si komunistický režim byl dobře vědom a uměl této skutečnosti využít ve svůj prospěch. Média na počátku režimu oslavovala děti spíše jazykem propagandy a teprve potom si osvojila formy dětem blízké. Nově nastupujícím médiem byla televize, která od roku 1955 nabízela relaci *Pionýrský*

¹²⁰ Knapík, Franc, 2013, s. 40.

¹²¹ Slinták, Rottová, 2013, s. 252.

¹²² Knapík, Franc, 2013, s. 40.

¹²³ Tamtéž, s. 45.

¹²⁴ Tamtéž, s. 166.

¹²⁵ Tamtéž, s. 167.

měsíčník. Soustředila se také na vzdělávací pořady (např. o fyzice, chemii, matematice apod.)¹²⁶ Mezi nové tiskoviny pro mládež patřila *Mateřídouška*, *Ohníček* či *Věda a technika mládeži*. Rozhlas od roku 1953 vysílal pořad *Pionýrská jitřenka*.¹²⁷

Prosazování mladé generace se částečně projevilo také na pracovním trhu. Dospívající lidé krátce po únorovém převratu v roce 1948 mohli zažít opojný pocit moci, když nastoupili na místa, která se uvolnila po rozsáhlých čistkách v tomto období. Daná situace však během několika let po únorovém převratu skončila a na počátku 50. let došlo opět k vytažení mladých osob z jejich postů.¹²⁸

2.2.3.4. Kult osobnosti

Kult osobnosti můžeme považovat za glorifikaci či silně zritualizované uctívání určité vůdčí osobnosti. V období 50. let v Československu se setkáváme především s kultem Josifa Vissarionoviče Stalina.

Tento sovětský vůdce byl východní propagandou vykreslován jako milující a milovaný otec národa, který bdí nad naší bezpečností a ochraňuje své příznivce. Ve Stalinově stínu se ocitl Klement Gottwald, jehož kult se v Československu stal podobně výrazným. Tento prezident byl podobně jako Stalin vykreslován jako moudrý otec národa.

Nutno podotknout, že kult osobnosti J. V. Stalina i K. Gottwalda v sobě nesly motivy jakéhosi politického náboženství, které mělo lidem nahradit tradiční duchovní hodnoty. Příkladem je oslava Stalinových 70. narozenin v prosinci 1948. Tato událost zcela zastínila přicházející vánoční svátky. V Československu se pořádaly celostátní oslavy a dny Československo-sovětského přátelství.¹²⁹ V tomto smyslu lze tedy tvrdit, že oslava Stalinových narozenin měla v dobové propagandě nahradit oslavu narození Krista. Setkáváme se ale také s paralelou mezi Ježíšem a Gottwaldem, a to např. v *Pohádce o čtyřech chlapících a soudruhu Gottwaldovi* od Pavla Kohouta. Jedná se o parafrázi příběhu s názvem *Když chodil Pán Ježíš po světě se svatým Petrem*.¹³⁰

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Knapík, Franc, 2013, s. 47.

¹²⁸ Knapík, Franc, 2011, s. 24.

¹²⁹ Halamová, 2014, s. 66.

¹³⁰ Halamová, 2014, s. 68.

2.2.3.5. Zahraniční kultura

Jak již bylo uvedeno výše, poválečné období je charakterizováno rozdělením světa na východní a západní část, přičemž Československo zejména po roce 1948 korespondovalo s Východem a stalo se satelitním státem Sovětského svazu. Pro poúnorové období v této zemi je tak typická sovětizace čili soubor postupů, které měly vést k transformaci společnosti podle sovětského vzoru ve všech oblastech.¹³¹

Z toho důvodu byl prakticky ve všech sférách života následován sovětský vzor, na jehož propagaci se zvláště podílel Svaz československo-sovětského přátelství. Je však nutno uvést, že v mnoha případech se projevovaly jen velmi povrchní znalosti sovětské reality.¹³²

Cílem prosovětské propagandy bylo předkládat Sovětský svaz a sovětský lid jako ideál, kterého by měl chtít dosáhnout i československý občan. Sovětský svaz stál v pozici našeho ochránce, který nám přinesl mír. V kultuře docházelo k výrazné adoraci sovětského umění a umělců, zvláště ceněná byla klasická ruská literatura.¹³³ Dalším záměrem sovětizace byly pokusy o změnu kulturních stereotypů Čechoslováků (např. nahradit Ježíška Dědou Mrázem).

Naproti tomu kultura a životní styl západního bloku byl československou státní propagandou 50. let vykreslován velmi negativně. Ze západních států komunistický režim považoval za úhlavního nepřítele především Spojené státy americké, které se staly symbolem mravní a společenské zvrácenosti. V souvislosti s USA režim používal výrazy jako: „vykořisťovatelé“, „barbaři“, „lháři“, „váleční zločinci“ apod. Americká společnost v komunistickém pojetí představovala obraz bídy většiny a přepychu úpadkové vládnoucí menšiny. Shovívavý byl režim pouze k těm Američanům, kteří se snažili o přeměnu kapitalistické společnosti.¹³⁴

Západní kultura byla režimem odmítána a její zastánci byli perzekuováni. To se však mírně změnilo po smrti Stalina v souvislosti s tzv. destalinizací, kdy byly obnoveny styky se zahraničím. Od roku 1953 začal růst dovoz západních filmů, a sílilo také zastoupení západních nesocialistických snímků na *Mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech*.

¹³¹ Knapík, Franc, 2011, s. 41.

¹³² Tamtéž, s. 22.

¹³³ Halamová, 2014, s. 64–65.

¹³⁴ Tamtéž, s. 61.

V roce 1955 bylo obnoveno členství Československa v UNESCO, rozšířily se mezinárodní vědecké kontakty. V tomto roce v Praze také poprvé od roku 1948 hostoval západní činoherní klub.¹³⁵

Nutno podotknout, že po roce 1953 byla západní kultura v Československu tolerována, častěji než se západními originály se však Čechoslováci v oblasti kultury setkávali s jakýmsi napodobeninami původních děl.¹³⁶

¹³⁵ Knapík, Franc, 2011, s. 30.

¹³⁶ Tamtéž, s. 66.

2.3. Konstruování reality v mediálních obsazích

Pro potřeby této diplomové práce je třeba zdůraznit, že obsah, který byl publikován v týdeníku *Vsacká Jiskra*, nelze považovat za čistý odraz reality. Tato skutečnost je daná několika vlivy, které v následujících řádcích vysvětlím. Nejdůležitějším faktorem je však to, že obsah zvoleného periodika byl výrazně ovlivněn požadavky a představami vládnoucí KSČ, která tyto noviny používala jako nástroj pro prosazení jen těch skutečností, které považovala za vhodné. Naopak byly upozadřovány takové jevy, které byly považovány za nežádoucí.

Nyní je třeba vyjasnit, jaký je vzájemný vztah mezi médii (resp. mediálními obsahy) a realitou. Tímto se zabýval např. německý teoretik komunikace Winfried Schulz, který poměr mezi těmito dvěma entitami personifikuje do stanovisek dvou známých historických postav: Ptolemaia a Koperníka.¹³⁷ Vyčleňuje tak tzv. ptolemaiovské pojetí médií, které vychází z předpokladu, že zásadním úkolem médií je pasivně zrcadlit realitu a předkládat co možná nejvěrnější a nejpřesnější obraz světa. Média v této představě, kterou můžeme označit za reflexivistickou, tedy stojí v pomyslné pozici zrcadla či odrazu reality.¹³⁸ Koperníkovské pojetí naopak předpokládá, že média realitu nezrcadlí, ale sama vytváří.¹³⁹ Jsou v tomto smyslu podle Reifové¹⁴⁰ jedním z nejmocnějších sociálních aktérů, kteří interpretují, vytvářejí, konstruují a definují realitu. Zůstaneme-li u tohoto pojetí, můžeme konstatovat, že i mediální obraz venkovské kultury v týdeníku *Vsacká jiskra* je pouze mediální konstrukcí reality.

Koperníkovský přístup vychází z konstrukcionistické teorie reprezentace reality. Za přelomovou práci v této oblasti mediálních studií lze označit publikaci Petera Bergera a Thomase Luckamana nazvanou *Sociální konstrukce reality*.¹⁴¹ Základní tezí knihy je, že realita není reflektována, ale je sdílena s ostatními členy společnosti, kteří ji utváří.¹⁴² Tato realita je následně stvrzována v sociálních interakcích. Z toho lze podle autorů vyvodit, že společnost je výtvorem člověka, a tak také objektivní realitou.¹⁴³ Jak navíc dokládá Jiráková a Köpplová,

¹³⁷ Neexistuje však žádná konkrétní paralela mezi tímto tématem a kosmologickými představami obou protagonistů.

¹³⁸ Schulz, 2000, s. 30.

¹³⁹ Tamtéž, s. 32.

¹⁴⁰ Reifová, 2004, s. 107.

¹⁴¹ Berger, Luckmann, 1999.

¹⁴² Tamtéž, s. 34.

¹⁴³ Tamtéž, s. 34.

konstruktivistické přístupy ke studiu mediální produkce vychází z předpokladu, že to, co člen společnosti považuje za danou realitu, je ve skutečnosti výsledkem historicky podmíněného procesu a je sociálně a kulturně podmíněné.¹⁴⁴

Zaměříme se však ještě na to, co je příčinou toho, že média v daném pojetí realitu nezrcadlí. *Slovník mediální komunikace* nabízí dvě příčiny.¹⁴⁵ Ideologická příčina spočívá v tom, že se médiem snaží upřednostnit určitou politickou orientaci či ideologii před jinými. V případě zvoleného periodika se jedná o propagaci socialismu, stalinismu, východního bloku apod. K organizačním příčinám, které lze taky označit jako mediální rutiny, dochází vždy. Gaye Tuchman ve své knize *Making News* považuje za mediální rutiny personální obsazení události, předurčení události novinářem, časovou typizaci události a prostorový a časový aspekt zpravodajské sítě.¹⁴⁶

2.3.1. Gatekeeping

Každý den se uskuteční nepřeberné množství událostí, ze kterých redaktoři vybírají pouze takové, jež se stanou obsahem zpravodajství. Ze stejného předpokladu vychází i Walter Lippmann.¹⁴⁷ I kdyby podle něj všichni zpravodajové na celém světě pracovali po celý den, nestačili by být svědky všeho, co se na světě děje. Zpravodajů není nadbytek a žádný z nich nemůže být na více než jednom místě ve stejný čas. Lippmann také uvádí, že témata se do zpráv vybírají formou standardizovaných rutin. Na podobném (i když v leccem odlišném) principu byl založený samozřejmě i výběr zpráv do *Vsacké Jiskry*. Na omezeném počtu stran by přece nebylo možné vměstnat všechny události, které se během jednoho týdne na daném území přihodily, ale pouze některé. Zároveň se rozhodovalo o tom, na které straně budou které zprávy otištěny, jaký prostor získají apod.

Proces výběru takových zpráv se označuje jako gatekeeping a člověk, který zprávy vybírá jako gatekeeper.¹⁴⁸

¹⁴⁴ Jirák, Köpplová, 2009, s. 273.

¹⁴⁵ Reifová, 2004, s. 107.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 108.

¹⁴⁷ Lippmann, 2015, s. 270.

¹⁴⁸ Reifová, 2004, s. 70.

V mediálních studiích tento pojem¹⁴⁹ poprvé použil Davida White, který v 50. letech 20. století zkoumal samotný proces výběru událostí do médií. Jeho cílem bylo zjistit, čím se novináři řídí při výběru zpráv a zda je toto rozhodování promyšlené, nebo spíše intuitivní. Výsledky svého bádání pak publikoval v případové studii *The Gate Keeper: A Case Study in the Selection of News*. Ze závěru jeho práce vyplývá, že celkový výběr událostí je velmi subjektivní a je založený na postojích, zkušenostech a očekávání publika.¹⁵⁰

Gatekeepingu se věnovala také Pamela J. Shoemaker, která nabídla zatím zřejmě nejkompexnější pojetí tohoto konceptu, který obecně definuje jako proces vybírání a vytváření omezeného množství počtu zpráv, jež každý den zasahuje lidi. Shoemaker považuje gatekeeping za centrální roli médií v moderním životě.¹⁵¹ Výběr zpráv se podle ní týká každého komunikátora, který se účastní jakéhokoli komunikačního aktu. Proces komunikace spolu totiž nezbytně nese neustálý výběr, co bude sděleno a co nikoli.¹⁵² Autorka se podobně jako White zabývala vlivy, které se podílejí na rozhodování o výběru události do zpravodajství. Vyčlenila tak 5 následujících faktorů. Individuální úroveň se týká představ gatekeeperů o tom, co lze za zprávu považovat a co ne. Vzhledem k tématu této práce lze do této kategorie přiřadit i vliv autocenzury. Úroveň mediálních rutin se týká soustavy pravidel, na základě které redakce postupuje při výběru a zpracování zpráv. Na této úrovni se gatekeeper ptá, jaké zprávy jsou důležité pro publikum, co je médiem schopné zpracovat a jaký informační materiál je k dispozici. Úroveň organizace se zabývá vztahy mezi jednotlivými členy redakce a jejím vedením. Extramediální úroveň se týká vnějších vlivů, které ovlivňují dění v redakci. Významná je také ideologická úroveň při výběru zpráv, která má značný vliv na podobu zpráv.¹⁵³

Studie o gatekeepingu, jejíž závěry a poznatky jsem se zde snažila přiblížit, vznikaly v prostředí liberální demokracie, kde je svoboda tisku považovaná za samozřejmost. Proto je nutné si uvědomit, že proces gatekeepingu ve *Vsacké Jiskře* podléhal jiným pravidlům, protože byl vydáván v historickém období, které je spojováno s nesvobodou tisku a totalitním režimem KSČ. Do procesu vybírání zpráv ve zvoleném médiu mnohem více vstupoval vliv dominantní ideologie, cenzury a vládní strany, upozaděn byl ohled na publikum. Na

¹⁴⁹ Tento termín si White vypůjčil od sociologa Kurta Lewina, který zkoumal, jak se rodiny rozhodují při nákupu potravin a jak tyto rozhodující procesy v rodinách probíhají. Trampota, 2006, s. 40.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 38.

¹⁵¹ Jedná se o vlastní překlad autorky. Shoemaker, 2009, s. 2.

¹⁵² Trampota, 2006, s. 41.

¹⁵³ Tamtéž, s. 43–44.

gatekeepingu ve zvoleném médiu se podílela řada lidí na různých hierarchických pozicích. Pro pochopení mechanismu výběru zpráv v tomto periodiku je tedy nutné rozklíčovat strukturu vydavatelské organizace, jednotlivé role členů této organizace a přiblížit politiku, kterou organizace prosazuje.

Na základě dostupných archivních pramenů ze Státního okresního výboru Vsetín bylo možné vytvořit strukturu hierarchie *Vsacké Jiskry*.¹⁵⁴ Chod a činnost redakce, která byla tvořena redakční radou, odpovědným redaktorem a případně dopisovateli, byla ovlivněna z hierarchicky vyšších pozic, které lze rozdělit do dvou skupin. Jedna se týká struktury vládnoucí komunistické strany, druhá orgánů samosprávných celků.

Na nejnižší úrovni působili dopisovatelé, kteří svými texty do *Vsacké Jiskry* přispívali. Jak je zřejmé z *Kalendářního plánu okresních vesnických novin Vsacká Jiskra*,¹⁵⁵ dopisovateli byli zejména úředníci ONV Vsetín, kterým byla jednotlivá témata článků přidělována. Za dopisovatele v tomto smyslu tedy nelze považovat čtenáře, kteří by svými texty do periodika dobrovolně a nahodile přispívali. Tato činnost byla koordinována redakční radou a přispívání dopisovatelů bylo povinné. Osoby na těchto pozicích tedy prakticky vykonávali práci redaktorů. Rozhodně však není možné považovat dopisovatele za gatekeepery ve smyslu, že by vybírali témata do zpravodajství.

Hierarchicky výše postaveným tvůrcem obsahu *Vsacké Jiskry* byl odpovědný redaktor, který řídil noviny podle pokynů a směrnic Rady ONV, Byra okresního výboru Komunistické strany Československa (dále jen BOV KSČ) a vedoucího tajemníka OV KSČ.¹⁵⁶ Podle *Usnesení ÚV KSČ O poslání a úkolech místního tisku z roku 1959*¹⁵⁷ by měl funkci redaktora vykonávat politicky vyspělý, zkušený stranický funkcionář. Podle daného usnesení byli takoví v převážné většině případů uvolněni pro práci v novinách. Odpovědný redaktor měl být přizván na všechna zasedání stranických orgánů a Rady ONV, kde byly projednávány otázky důležité pro činnosti okresních novin.¹⁵⁸ Odpovědný redaktor řídil noviny podle směrnic

¹⁵⁴ Viz Příloha č. 1.

¹⁵⁵ Viz Příloha č. 2, obr. č. 1. SOKA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 1013, fol. 9, *Kalendářní plán okresních vesnických novin Vsacká Jiskra*.

¹⁵⁶ Viz Příloha č. 1, Obr. č. 2. SOKA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 1013, fol. 6, *Organizace práce v redakci vesnických novin*.

¹⁵⁷ Hoření, 1976, s. 111–112.

¹⁵⁸ Tamtéž.

okresních národních výborů.¹⁵⁹ Pro přijetí pracovníka do této funkce byl důležitý především jeho třídní původ, předchozí zaměstnání, politická činnost a trestní bezúhonnost. Jeho jméno bylo mimo jiné otištěno v tiráži novin,¹⁶⁰ což mělo navodit dojem, že tento člověk tvoří obsah novin a odpovídá za něj. Teoreticky by tedy měl vykonávat funkci ústředního gatekeepera. To však v praxi neplatilo, čímž se dostáváme z pohledu mediálních studií do paradoxní situace. Post šéfredaktora, který bývá v prostředí liberální demokracie uváděna na vrcholu hierarchie gatekeepingu,¹⁶¹ stála v případě *Vsacké Jiskry* na nejnižší pozici (opomeneme-li dopisovatele).

Kontrolním orgánem odpovědného redaktora byla redakční rada, jejíž členové obstarávali a prověřovali obsah novin. Redakční rada projednávala tématické plány a zpracovávala obsahovou strategii na každé jednotlivé číslo novin, pro kterou také navrhovala autory (dopisovatele) zásadních článků. Redakční rada taktéž konzultovala všechny důležité materiály a hodnotila již vyšlá čísla novin. Odpovědný redaktor a redakční rada dohromady tvořili jeden celek čili redakci, v rámci které docházelo ke kolektivní spolupráci.¹⁶²

Vydavatelem zvoleného periodika byl ONV Vsetín, přesněji Zemědělský odbor rady ONV Vsetín. Ten byl hierarchicky nadřazen redakci *Vsacké Jiskry*, kterou řídil a odpovídal za úroveň jejího obsahu.¹⁶³ Daný orgán projednával plány obsahu novin, řídil činnost redakční rady a po dohodě s BOV KSČ jmenoval členy redakční rady a odpovědného redaktora.¹⁶⁴

Na činnost ONV dohlížely příslušné krajské národní výbory (dále jen KNV), což platilo i pro hierarchii *Vsacké Jiskry*. Nadřízeným orgánem Zemědělského odboru rady ONV Vsetín byla Zemědělská správa Rady KNV Gottwaldov,¹⁶⁵ která kontrolovala náplň okresních

¹⁵⁹ Viz Příloha č. 1, obr. č. 2. SOKA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 1013, fol. 6, *Organizace práce v redakci vesnických novin*.

¹⁶⁰ Viz Příloha č. 3, obr. č. 1. *Tiráž*. *Vsacká Jiskra*. 18. 6. 1954. S. 2.

¹⁶¹ Trampota, 2006, s. 46.

¹⁶² Viz Příloha č. 1, obr. č. 2. SOKA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 1013, fol. 6, *Organizace práce v redakci vesnických novin*.

¹⁶³ Hoření, 1976, s. 117.

¹⁶⁴ Viz Příloha č. 1, obr. č. 2. SOKA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 1013, fol. 6, *Organizace práce v redakci vesnických novin*.

¹⁶⁵ ČTK, 2018.

novin¹⁶⁶. Kompetencí krajského orgánu bylo také svolávat porady redaktorů vesnických novin a organizovat pro ně školení a kurzy.¹⁶⁷

Této krajské organizaci bylo hierarchicky nadřazené Ministerstvo zemědělství, které ve věci vydávání *Vsacké Jiskry* krajskou organizaci úkolovalo, organizovalo její činnost.¹⁶⁸

Dosud jsme sledovali úroveň hierarchie z pozice samosprávných celků státu. Nyní je třeba zaměřit se také na to, jak činnost novin a s ní spojený gatekeeping ovlivňovala stranická struktura vládnoucí KSČ.

Na úrovni okresu do řízení novin zasahovali členové OV KSČ, resp. BOV KSČ, kteří projednávali plány novin, hodnotili jejich obsah a pomáhali odstraňovat nedostatky. V čele této organizaci stál okresní tajemník, který byl v těsném styku s redakcí a řídil vydávání každého čísla. OV KSČ Vsetín byl nejen ve věci řízení *Vsacké Jiskry* podřízen KV KSČ Gottwaldov. Krajským organizacím KSČ byl nadřazen ÚV KSČ¹⁶⁹, který byl také vrcholným orgánem KSČ. Jeho činností bylo vydávat usnesení o úkolech a poslání okresních vesnických novin.¹⁷⁰

2.3.2. Zpravodajské hodnoty

V kapitole o gatekeepingu byl přiblížen princip výběru témat a událostí, které se stanou obsahem zpravodajství. Nebylo však ještě vysvětleno, jak je možné, že některé události se stanou součástí zpravodajství a jiné ne. Na tuto otázku hledalo odpověď několik sociologů, lingvistů či mediálních teoretiků. Značná část z nich se shodla na tom, že události, které se stanou mediálním obsahem, vykazují určité specifické vlastnosti. Čím více těchto vlastností událost má, tím pravděpodobněji se dostane do médií. Tyto vlastnosti v mediální teorii nazýváme zpravodajskými hodnotami (news values). Burton a Jiráček¹⁷¹ definují zpravodajské hodnoty jako soubor kritérií, díky nimž může určitá událost překročit práh pozornosti a stát se

¹⁶⁶ Viz Příloha č. 2, obr. č. 6. SOka Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 851, fol. 6, *Využívání Jisker v předsjezdovém období*.

¹⁶⁷ Viz Příloha č. 2, obr. č. 5. SOka Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 851, fol. 5, *Porada a školení redaktorů Jisker*.

¹⁶⁸ Viz Příloha č. 2, obr. č. 3. a 4. SOka Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 851, fol. 4, *Dopis z ministerstva zemědělství zasláný na KNV ve Zlíně v roce 1957*.

¹⁶⁹ Přesněji se jednalo o Kulturní a propagační oddělení ÚV KSČ.

¹⁷⁰ Příkladem je *Usnesení ÚV KSČ O poslání a úkolech místního tisku z 29. dubna 1959*. Hoření, 1976, s. 111.

¹⁷¹ Burton, Jiráček, 2001, s. 241.

předmětem médií. Na rozdíl od gatekeepingu, který se zabývá procesem výběru zpráv, se koncept zpravodajských hodnot zabývá analýzou toho, co již „prošlo branou“ v rámci redakčního gatekeepingu.

Jak dokládá Reifová,¹⁷² tento princip byl součástí vědeckého diskurzu již v raném novověku. Např. německý jazykovědec Kaspar Stieler v roce 1695 ve své knize *Zeitungs Lust und Nutz* zmiňuje jako vlastnosti, které bychom mohli nazývat zpravodajskými hodnotami, důležitost, blízkost, dramatizačnost a negativitu.

Samotný pojem news values se však poprvé objevil v knize *Veřejné mínění* od Waltera Lippmanna, kde za zpravodajské hodnoty označil jednoznačnost události, překvapení, prostorovou blízkost, osobní zaujetí a konflikt.¹⁷³ Lippmann tak jako jiní konstruktivisté vychází z představy, že zprávy nejsou zrcadlem společenských podmínek. Potenciální zprávu podle něho obvykle prozrazuje stereotypní forma, kterou událost nabývá na zjevném místě, kde se lidské záležitosti protínají s veřejnými autoritami.¹⁷⁴

Koncept zpravodajských hodnot o více než 40 let později rozpracovali Johan Galtung a Mari Holmboe Ruge ve své studii *The Structure of Foreign News*. Výzkumná dvojice provedla analýzu zahraničního zpravodajství ve čtyřech norských novinách, na základě čehož dospěla k existenci dvanácti zpravodajských hodnot. Jmenovitě se jedná o frekvenci, práh pozornosti, jednoznačnost, smysluplnost (zde řadí relevanci a kulturní blízkost), souznění (a zároveň určitou předvídatelnost), nečekanost, kontinuitu, kompozici, referování o elitních národech, referování o elitních osobách, personalizaci a negativitu.¹⁷⁵

Stejně jako v případě kapitoly pojednávající o gatekeepingu, i zde je třeba zdůraznit, že výše zmíněné studie vznikly na základě výzkumu tisku, který byl vydáván v liberálně demokratické společnosti. *Vsacká Jiskra* však vycházela v prostředí, kde vládl totalitní komunistický režim, který navíc v celé míře ovládal mediální agendu. Z toho důvodu lze konstatovat, že ne všechny zpravodajské hodnoty, které byly dosud jmenovány, se ve výrazné míře vyskytovaly i na stránkách zvoleného týdeníku.

¹⁷² Reifová, 2004, s. 76.

¹⁷³ Tamtéž.

¹⁷⁴ Lippmann, 2015, s. 272.

¹⁷⁵ Jedná se o vlastní překlad autorky. Galtung, Ruge, 1973, s. 70–71.

2.3.3. Agenda setting

V předcházejících dvou kapitolách bylo vysvětleno, jakým způsobem jsou vybírány události, které se mají stát součástí zpravodajství. Dosud jsem však v této práci neobjasnila, jaké účinky a vliv tento výběr událostí má. S touto problematikou pracují (nejen) mediální teoretici v souvislosti s pojmem agenda setting čili nastolování agendy.

Slovník mediální komunikace definuje tento pojem obecně jako model procesu prosazování určitých témat do veřejného diskurzu a současně vylučování určitých témat. V mediálních studiích můžeme na koncept agenda setting nahlížet jako na hypotézu o vlivu resp. účinku médií na obsahy myšlení a veřejného a politického rámce diskuze, podle něhož jsou média schopna exponovat určité události a současně určovat pořadí důležitosti událostí, které tvoří součást veřejného prostoru.¹⁷⁶

Za duchovního otce myšlenky agenda setting můžeme považovat Waltera Lippmanna. Veřejné mínění v jeho stejnojmenné knize z roku 1922 reaguje nikoli na okolní prostředí, ale na tzv. pseudoprostředí. Lippmann tedy vychází z představy, že mezi jedince a jeho prostředí je vkládáno něco, co označuje jako pseudosvět. V důsledku toho je pak chování jedinců reakcí na tento pseudosvět.¹⁷⁷ Ve stejném roce americký sociolog Robert Park vydal knihu *The Immigrant Press and its Control*, ve které se mimo jiné zabývá vztahem mezi selektivitou mediálního témat a vývojem veřejného diskurzu.¹⁷⁸ Myšlenka principu agendy setting se objevila také v knize *Press and Foreign Policy* politického vědce Bernarda C. Cohena z roku 1963, ve které uvádí, že média nemusejí být schopna určovat, co si lidé mají myslet, ale jsou úspěšná v určování, o čem mají přemýšlet.¹⁷⁹

Dosud jsem pojednávala o autorech, kteří ve svých odborných pracích reflektovali princip nastolování agendy. Nicméně sousloví agenda setting se poprvé objevil až v roce 1972 v článku Maxwella E. McCombse a Donalda L. Shawa *The Agenda Setting Function of the Mass Media*. V článku shrnují své poznatky z výzkumu postojů nerozhodných voličů, který provedli v univerzitním městečku Chapel Hill v Severní Karolíně během předvolební prezidentské kampaně v roce 1968. Během tří týdnů autoři výzkumu sledovali vývoj postojů nerozhodných voličů a srovnávali jednotlivé posuny s množstvím zpravodajského obsahu v

¹⁷⁶ Reifová, 2004, s. 16.

¹⁷⁷ Lippmann, 2015, s. 21.

¹⁷⁸ Škodová, 2008, s. 15.

¹⁷⁹ Trampota, 2006, s. 113.

devíti médiích dostupných v Chapel Hillu. Výzkum prokázal shodu mezi nejsledovanějšími tématy v daných médiích a těmi, které jsou reflektovány ve veřejné agendě.¹⁸⁰

McCombs tyto poznatky dále rozvinul v samostatné knize.¹⁸¹ V ní tento koncept definuje jako teorii o přenosu významnosti z masmediálního obrazu do obrazů v naší hlavě. Agenda setting v jeho pojetí mapuje, do jaké míry se masová komunikace podílí na našem obrazu politiky a věcí veřejných.¹⁸²

Koncept nastolování agendy tak pracuje s třemi agendami: mediální, politickou a veřejnou. Mediální je tvořena všemi publikovanými mediálními obsahy a podle McComse nastoluje agendu veřejnou, nikoli naopak, jak by předpokládali zastánci reflexivistického pojetí médií.¹⁸³ Veřejná a mediální agenda jsou také ve vzájemném propojení s agendou politickou, což je důvod, proč podle tohoto autora politické subjekty touží po ovládnutí mediální agendy.¹⁸⁴

Na tomto místě je však nutné zdůraznit, že princip nastolování agendy v 50. letech v Československu byl odlišný od modelu, který jsem v předešlých řádcích popsala. Největší rozdíl spočívá v tom, že politická agenda se nemusela nikterak snažit ovládnout mediální agendu. V tomto prostředí totiž již došlo k tomu, že politická agenda tvořená vládnoucí komunistickou stranou zcela ovládla mediální agendu, a to na všech úrovních. Důkazem tohoto tvrzení je dokument o organizaci vesnických novin, který deklaruje, že vydávání novin je věcí strany.¹⁸⁵ Tím, že politická agenda zcela pohltila mediální agendu a její vliv maximálně potlačila, měla také politická agenda přímý vliv na agendu veřejnou.

¹⁸⁰ Reifová, 2004, s. 16.

¹⁸¹ McCombs, 2009.

¹⁸² Tamtéž, s. 113.

¹⁸³ Tamtéž, s. 30.

¹⁸⁴ Tamtéž. S. 154.

¹⁸⁵ SOkA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 1013, fol. 6, *Organizace práce v redakci vesnických novin*.

2.4. Zhodnocení dosavadních výzkumů

Tématu mediální reprezentace kulturního života na venkově není v oboru mediálních studií věnovaná příliš velká pozornost. Výchozí pro tuto diplomovou práci však byly publikace z oboru historie, které se zabývaly regionálním tiskem z 50. let 20. století.

V první řadě se jedná o publikaci historika Martina Šikuly,¹⁸⁶ ve které se věnuje podobě satiry a karikatury ve vesnických novinách, které v 50. letech 20. století vycházely v okresech českomoravského pomezí a jižní Moravy. Touto publikací autor poprvé otevřel problematiku výzkumu tzv. vesnických novin. Šíkula podobně jako já vychází z předpokladu, že okresní tisk sehrál důležitou úlohu při úsilí KSČ přetransformovat venkov v rámci procesu tzv. socializace vesnic. První část se zabývala hlubším výzkumem institucionálního pozadí vzniku vesnických novin, který byl založen na detailním a pečlivém studiu archivních pramenů. V druhé části historik zkoumá konkrétní podobou satiry a karikatury, která útočila především na tzv. kulaky a špatnou organizaci práce v nově vznikajících JZD. Poznatky této publikace jsou pro cenným zdrojem pro můj vlastní výzkum institucionálního zakotvení a organizace vydávání *Vsacké Jiskry* i pro hlubší pochopení úlohy vesnických novin v procesu kolektivizace.

Komunistické propagandě a agitaci v období kolektivizace se věnovala také historička z Ústavu pro studium totalitních režimů Anna Macourková.¹⁸⁷ Na základě analýzy tisku se zabývá tím, jaké způsoby a formy propagandy a agitace byly využívány v celostátním a regionálním tisku se zaměřením na zemědělství. Pro moji práci je stěžejní především její druhá část, ve které se zabývá propagandou a agitací ve venkovském prostředí, a to především ve vztahu k vesnickým novinám.

V oboru mediálních studií jsou zvolené problematice věnovány pouze diplomové práce. Zdařilá je např. ta od Lenky Malé nazvaná *“Osvobozená vesnice”. Mediální obraz venkova a venkovanů na stránkách Rudého práva a Lidové demokracie v letech 1945–1946.*¹⁸⁸ Autorčiným cílem bylo definovat, popsat a analyzovat prostředky, strategie a mechanismy, jejichž prostřednictvím byl utvářen mediální obraz venkova a venkovanů v průběhu sledovaného období a taktéž odhalit diskurzivní modely, které jsou v této souvislosti ve zkoumaných textech obsaženy. Jako metodu si Malá zvolila kombinaci diskurzivní analýzy

¹⁸⁶ Šíkula, 2011, s. 110–137.

¹⁸⁷ Macourková, 2013, s. 139–149.

¹⁸⁸ Malá, 2016.

Jamese Paule Geeho, která je založena na sedmi oblastech konstrukce reality a ideologických modů operandi Johna B. Thomsona.¹⁸⁹ Autorka se tématu venkova věnuje komplexně, dílčí výzkumné otázky mají široké zaměření vzhledem k tématu venkova a venkovanů. Ocenit lze také precizní využití zvolené metody, pomocí které bylo možné odhalit i jemnější nuance mediálního obrazu venkova a venkovanů.

Ze strany vědeckého korpusu se tématem této diplomové práce zabývají také obory jako jsou především hudební vědy,¹⁹⁰ a filmová studia.¹⁹¹

Dlouhodobě se tímto tématem zabývá filmový historik Petr Slinták. Ve své igorozní práci,¹⁹² kterou nazval *Obraz venkova v českém filmu 1945–1969*, se věnuje sociálním, hospodářským a kulturním proměnám venkova v poválečných 25 letech v českém hraném filmu. Zcela stěžejním témem analyzovaných filmů je kolektivizace zemědělství, která proměnila venkovský způsob života. Autor za pomoci metody motivické analýzy sleduje také filmový obraz kultury venkovanů, lidové kultury, folklorních spektáklů, religionizity a rodinných vazeb venkovského obyvatelstva apod. V tomto směru je pro mě práce cenným zdrojem poznatků o zobrazování venkovanů. Z výsledků této práce je patrné, že filmy, které se věnují tématu kolektivizace, jsou vzhledem k reálným historickým souvislostem zkuslené ve smyslu negativního zobrazování soukromých sedláků, vyzdvihování mechanizace, ženské emancipace a úspěchu kolektivního zemědělství a zdůrazňování prvků folklorismu.¹⁹³

O rok později byla na dané téma vydána kniha nazvaná *Venkov v českém filmu 1945–1969* s podtitulem *Filmová tvář kolektivizace*. Autory jsou již zmíněný filmový historik Petr Slinták a historička Hana Rottová. Publikace obsahuje poznatky z rigorózní práce Slintáka, která je doplněna kapitolami Rottové o cenzuře a o schématickém pojetí kolektivizace ve filmech. Historička se daným tématem zabývala již ve své magisterské diplomové práci¹⁹⁴. Zásadní pro moji analýzu je nejobsáhlejší kapitola knihy, která se zabývá filmovou reflexí kulturní a sociální proměny venkova a to proto, že v ní Slinták zkoumá jednotlivé snímky ve vztahu k folkloru, religionizitě a lidové kultuře venkovanů. Knihu považuji za dosud nejzevrubnější a nejkomplexnější studii na dané téma. Má však své limity, které se týkají logické

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 5.

¹⁹⁰ Viz např. Zdražil, 2011.

¹⁹¹ Viz např. Slinták, 2012 nebo Slinták, Rottová, 2013, či Rottová, 2010.

¹⁹² Slinták, 2012.

¹⁹³ Tamtéž. S. 165–166.

¹⁹⁴ Rottová, 2010.

neprovázanosti textu a také toho, že některé informace se v textu opakují, což je zřejmě dáno dvojitým autorstvím knihy.

Pro pochopení organizačních záležitostí vydávání tištěných periodik v době komunistického režimu je stěžejní práce Veroniky Trestrové (2015), kterou nazvala *Vztah ke KSČ, autocenzura a zpětné hodnocení médií*. Za pomoci metody orální historie vytvořila studii na základě rozhovorů s novináři, kteří v době normalizace působili v regionálních tištěných médiích. Práce se zabývá především popisem postojů vybraných redaktorů k vlastní práci a s ní spojenými aspekty, jako byla autocenzura, vztah k vydavateli novin či vliv externích subjektů na tvorbu materiálů k publikování. Práce nemá žádný zevšeobecnující závěr, jedná se pouze o soubor výpovědí lidí, kteří v době normalizace pracovali jako novináři.

3. Metodika práce

3.1. Cíle výzkumu

Stěžejním záměrem této diplomové práce bylo odhalit a popsat způsob, jakým byl konstruován mediální obraz venkovské kultury v regionálním periodiku *Vsacká Jiskra* v období 50. let 20. století.¹⁹⁵ Cíl práce byl dosažen za pomoci empirického výzkumu. Konkrétně byla využita výzkumná technika kvantitativní obsahová analýza.

Vycházela jsem z předpokladu, že komunistický režim používal kulturu jako nástroj k prosazení své ideologie, a proto bylo záměrem této práce zjistit, jaký prostor byl venkovské kultuře v daném periodiku věnován a jaké bylo dílčí téma jednotlivých článků.

V rámci svého výzkumu jsem vyčlenila pět dílčích oblastí, které jsou určující pro popis mediální reprezentace venkovské kultury. Mezi tyto oblasti patří ateistická propaganda, folklor a folklorismus, kult osobnosti, zahraniční kultura a důraz na mladou generaci.

Ve vztahu k ateistické propagandě jsem popsala, jakým způsobem bylo ve zvoleném médiu referováno o náboženských otázkách. Zajímala mě míra takových textů, jejich kontext, popřípadě hodnocení daného tématu.

V rámci tématu folkloru a folklorismu bylo ambicí této práce zjistit, jakým způsobem tvůrci *Vsacké iskry* pracovali s tímto tématem, v souvislosti s jakými událostmi byly folklor a folklorismus zmiňovány a zda se v textech objevovaly odkazy spíše na folklor, nebo na folklorismus.¹⁹⁶

Pro propagandu 50. let byl typický kult osobnosti (ať už J. V. Stalina, K. Gottwalda či J. Fučíka). Proto bylo mým záměrem určit, jak a v jaké míře tvůrci *Vsacké Jiskry* s tímto propagandistickým motivem pracovali ve vztahu k venkovské kultuře.

V souvislosti s dílčím tématem zahraniční kultura bylo popsáno, jakým způsobem dobová zahraniční politika ovlivňovala to, jak se o zahraničních otázkách psalo v souvislosti s kulturou. Popsala jsem, o kterých zemích se v souvislosti s kulturou nejčastěji psalo, v jakém kontextu a jak byly jednotlivé země hodnoceny.

Jak již bylo uvedeno, důležitým aspektem (nejen) komunistické propaganda byl důraz na nejmladší generaci. Proto jsem také zjišťovala, o jakých sociálních skupinách jednotlivé texty

¹⁹⁵ Přesněji je zvoleno období mezi lety 1951–1959, což je vysvětleno v kapitole 3.3. Zvolené médium.

¹⁹⁶ Vymezení a rozdíl mezi pojmy folklor a folklorismus je popsán v kapitole 3.5.3. Folklor, folklorismus.

referovaly¹⁹⁷ a v jaké míře prosazovali mladou generaci v porovnání s ostatními sociálními skupinami.

Vzhledem k tomu, že jsem analyzovala poměrně dlouhé časové období první ucelené poválečné dekády (v rámci které docházelo k velmi tvrdým represím, částečnému uvolnění po smrti J. V. Stalina a K. Gottwalda i k opětovnému prohloubení přísného totalitního režimu) bylo smyslem popsat vývoj a proměnlivost jednotlivých aspektů venkovské kultury v tomto vybraném období.

¹⁹⁷ Vyčlenila jsem následující sociální skupiny: děti a mládež, lidé v produktivním věku, senioři, muži a ženy.

3.2. Výzkumná technika: obsahová analýza

Jak již bylo zmíněno, pro účely výzkumu této diplomové práce byla zvolena technika analýzy textu, konkrétně kvantitativní obsahová analýza. Vybrala jsem ji především proto, že dokáže vypovídat o velkém souboru textů a sledovat jednotlivé trendy, které se mohou v čase měnit. Na základě dané techniky jsem sledovala sledovat diachronní analýzu trendu čili to, jak se dané téma vyvíjelo v čase.

Za duchovního otce¹⁹⁸ dané techniky lze považovat amerického sociologa Bernarda Berelsona,¹⁹⁹ podle kterého vede k objektivnímu, systematickému a kvantitativnímu popisu zjevného obsahu komunikace.

Danou technikou se později zabývala také např. Kimberly Neuendorf²⁰⁰ ve své knize *The Content Analysis Guidebook*, ve které definuje obsahovou analýzu jako sčítací, kvantitativní analýzu sdělení spočívající ve vědecké metodě (zahrnující věnování pozornosti objektivitě–intersubjektivitě, počáteční přípravě projektu, reliabilitě, validitě, možnostem zobecnění a zopakování šetření a testování hypotéz). Daná technika podle autorky není omezena ani typem proměnných, které mohou být měřeny, ani kontextem, ve kterém je sdělení vytvořeno nebo prezentováno.

Princip obsahové analýzy vychází z neopozitivistické tradice zkoumání, která předpokládá možnost vytvoření obecné teorie a její testování prostřednictvím hypotéz vypovídajících o vztahu dvou a více proměnných.²⁰¹ Podle Scherera je tedy pro obsahovou analýzu význačná vysoká míra strukturovanosti a vysoký stupeň ověřitelnosti.

Na tomto místě je třeba vyzvednout určité výhody a přednosti dané metody. Mezi ně patří zejména systematičnost, kvůli které jsou všechny výzkumné jednotky zpracovány stejnými postupy, což přispívá k tomu, že její výsledky jsou poměrně snadno intersubjektivně ověřitelné. Data, která za pomoci dané metody získáváme, mají standardizovaný charakter,

¹⁹⁸ Nutno však podotknout, že tato technika je mnohem starší. Podle Sedlákové byla užívána už v průběhu 19. století. Milníkem pro rozvoj techniky bylo meziválečné období a druhá světová válka, kdy vzrostl počet analýz tehdy nových médií – filmu a rozhlasu, využívány hlavně ve dvou oblastech zkoumání: v analýze politické propagandy a analýzy komerční reklamy. Ve druhé polovině 20. stol. se obsahová analýza rozšířila do dalších vědních disciplín, především historie, psychologie, lingvistiky, politologie a antropologie a začala být aplikována na různé typy sdělení, nejen na psané texty, ale i na dokumenty vizuální či audiovizuální a také pro analýzu neverbálního chování. Sedláková, 2014, s. 291-294.

¹⁹⁹ Berelson, 1952.

²⁰⁰ Neuendorf, 2002, s. 10.

²⁰¹ Sedláková, 2014, s. 291.

vyjadřují frekvenci výskytu určitých témat, slov, klišé, obrazů apod. a zpracovávají se v numerické podobě pomocí statistických analýz²⁰² včetně tabulek a grafů.²⁰³

Na druhé straně je nutné upozornit na jisté limity, která tato technika vykazuje. Při kódování může docházet k situaci, kdy výzkumník nebude schopen rozlišovat drobné významové nuance jednotlivých textů a taktéž se může stát, že mu nebude jasný kontext, ve kterém texty vznikaly a působily²⁰⁴ či bude určité části textu analyzovat na základě svého subjektivního interpretativního rámce. Tuto skutečnost jsem se však snažila co nejvíce eliminovat podrobným studiem daného historického a mediálního kontextu. Podle Sedlákové je ve srovnání s kvalitativními technikami analýzy textů obsahová analýza schematictější a lze snáze rozčlenit a popsat její jednotlivé kroky, měřené kategorie i jejich obor hodnot a postup, jak je kódovat. Slabinou je, že každý takto stanovený kódovací systém je nutně selektivní a neúplný.²⁰⁵

Často je obsahové analýze vytýkáno také to, že analytici na zkoumaný text aplikují vlastní systém kódovacích kategorií, místo aby jej odvozovali z obsahu samotného textu. Tomuto jsem však předešla na základě pilotního projektu, v rámci kterého jsem se seznámila s obsahem zvoleného periodika a na základě tohoto studia jsem vytvořila jednotlivé výzkumné kategorie.

²⁰² Tamtéž, s. 295.

²⁰³ Scherer, 2004, s. 29–30.

²⁰⁴ Sedláková, 2014, s. 296.

²⁰⁵ Tamtéž. S. 300.

3.3. Zvolené médium

Pro obsahovou analýzu této diplomové práce jsem určila vesnické noviny,²⁰⁶ které vycházely v tehdejší okrese Vsetín mezi lety 1950–1993. Zkoumala jsem však pouze ten obsah periodika, který byl publikován v 50. letech, resp. v letech 1951–1959. List totiž začal vycházet v září roku 1950 pod názvem *Jiskra zemědělců vsetínského okresu*. Vzhledem k tomu, že médium nevycházelo v průběhu celého roku 1950, ale jen v jeho posledních čtyřech měsících, rozhodla jsem se jej do analýzy nezahrnout. List od dubna 1951 do března 1952 změnil název na *Jiskru: Vesnické noviny okresu vsetínského*. V březnu 1952 pak došlo k dalšímu přejmenování na *Vsackou Jiskru*²⁰⁷, která vycházela pod tímto názvem do prosince 1959.²⁰⁸ Pro zjednodušení je v této diplomové práci zvolené periodikum označováno názvem *Vsacká Jiskra*.

Vydavatelem periodika byl ONV Vsetín. Vedle tohoto samosprávného orgánu na vydávání podílel i OV KSČ. Na chodu redakce participoval odpovědný redaktor a redakční rada, kteří navzájem tvořili jeden celek.²⁰⁹ Schůzka redakční rady se konala jednou týdně, zpravidla v pondělí.²¹⁰

Z dobových dokumentů je patrné, že hlavním smyslem tohoto periodika byla soustavná a vytrvalá propagační práce s cílem přesvědčit venkovany ke vstupu do JZD či k zakládání nových JZD.²¹¹ Zároveň však lze konstatovat, že tvůrci obsahu *Vsacké Jiskry* ne vždy tuto agitační a propagandistickou úlohu plnili dostatečně.²¹²

Periodicita listu byla týdenní. Z údajů o nákladu tisku je patrné, že v prvních pěti měsících roku 1957 vyšlo 2500 každého jednoho čísla tohoto týdeníku.²¹³

²⁰⁶ Podrobněji se problematikou vesnických novin zabývám v kapitole 2.1.2.3. Vesnické noviny.

²⁰⁷ Viz Příloha č. 3, obr. č. 2. Titulní strana *Vsacké Jiskry* z roku 1959.

²⁰⁸ Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, 2020.

²⁰⁹ SOKA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 1013, fol. 3, *Vyúčtování časopisu Vsacká Jiskra*.

²¹⁰ SOKA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 1013, fol. 26, *Pozvánka na schůzku redakční rady*.

²¹¹ Viz Příloha č. 2, obr. 3 a 4. SOKA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 851, fol. 4, *Dopis z ministerstva zemědělství zasláný na KNV ve Zlíně v roce 1957*.

²¹² Svědčí o tom několik stížností, např. ze strany Zemědělské správy Rady krajského národního výboru Gottwaldov: „*Zemědělská správa rady KNV v Gottwaldově shledala při kontrole náplně vesnických novin Jiskra vážné nedostatky, zvláště na úseku propagování výsledků předsjezdové kampaně a kritiky plnění jednotlivých úkolů*“. Viz příloha č. 2, obr. 3 a 4. SOKA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 851, fol. 4, *Dopis z ministerstva zemědělství zasláný na KNV ve Zlíně v roce 1957*.

²¹³ SOKA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 1013, fol. 3, *Vyúčtování časopisu Vsacká Jiskra*.

Periodikum *Vsacká Jiskra* bylo pro tento výzkum zvoleno z několika důvodů. Jedná se regionální médium, které bylo od svého samotného počátku určeno venkovskému obyvatelstvu a referovalo převážně o dění ve venkovském prostředí, což bylo stěžejní pro výzkum o mediálním obrazu venkovské kultury. Dalším důvodem bylo to, že list vydával ONV Vsetín, tedy orgán samosprávy, který byl zcela v souladu s převládající komunistickou ideologií. Navíc za úroveň tohoto titulu plně odpovídal OV KSČ.²¹⁴ Rozhodující je také to, že vesnické noviny byly považovány za nejúčinnější prostředek propagandy v okresích,²¹⁵ což bylo stěžejní pro reflexi vztahu tehdejší převládající ideologie a vesnické kultury. Zacílení na periodikum z oblasti Vsetínska je dáno bohatostí lidové kultury a folkloru v tomto regionu,²¹⁶ který souvisel s životním stylem venkovanů. Výběr souvisel také s mým osobním vztahem k danému oblasti.

²¹⁴ Hoření, 1976, s. 117.

²¹⁵ SOkA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 851, fol. 4, *Dopis z ministerstva zemědělství zaslaný na KNV ve Zlíně v roce 1957.*

²¹⁶ Srov. Frolec, 1982.

3.4. Výzkumný vzorek a definice kódovacích jednotek

Výzkumný vzorek tvořily články o kulturním životě venkovanů a zároveň byly otištěny mezi lety 1951–1959 v týdeníku *Vsacká Jiskra*.

Zkoumaný časový úsek byl vymezen mezi první publikované číslo roku 1951 a poslední publikované číslo 1959. Období bylo vybráno z následujících důvodů. Daná éra přinesla československému venkovu řadu radikálních změn a zcela proměnila jeho tradiční ráz. To bylo dáno především kolektivizací zemědělství, která zásadním způsobem proměnila majetkovou a sociální strukturu venkovských obyvatel a narušila jejich zcela zásadní vztah k půdě.²¹⁷ Daný vývoj na vesnici byl z velké části zapříčiněn také novým politickým uspořádáním v poválečném Československu. Tuto dekádu zcela zásadně ovlivnil přechod k totalitnímu státnímu zřízení, ke kterému došlo v únoru 1948. Logicky se nabízela možnost analyzovat první desetiletí po únoru 1948, je však třeba si uvědomit, že *Vsacká Jiskra*, resp. *Jiskra zemědělců vsetínského okresu* začala vycházet až v závěru roku 1950.

Výzkumný vzorek je definován jako množina kódovacích jednotek. Za kódovací jednotku je považována graficky ucelená žurnalistická jednotka s nadpisem. Pokud byla část článku otisknuta na určité straně a pokračovala na straně jiné, jednalo se o jednu analyzovanou jednotku. Za analyzovanou jednotku nebyla považována inzerce, přehled kulturních aktualit či nově vydaných knih. Případný obrazový materiál k textovým příspěvkům byl považován za součást kódovacích jednotek.

Kritéria pro výběr kódovacích jednotek byla následující. První možností bylo, že se v textu vyskytovalo klíčové slovo „kultura“ či slova od tohoto výrazu odvozená. Klíčové slovo bylo definováno ve vztahu ke kultuře dané společnosti, nevztahovalo se např. ke „*kultuře lnu*“, „*kultuře pšenice*“ apod. Druhou možností pro výběr vzorku je to, že texty referovaly o jednotlivých aspektech kulturního života na vesnici. Byly zde řazeny všechny texty, které obsahovaly zmínky o divadle, literatuře, hudbě, zpěvu a tanci, filmu, svátcích a slavnostech, kulturní politice, spolkové činnosti, estrádách a zábavě, výstavách a muzejnictví, výtvarném umění, fotografiích a přednáškách. Při tomto vymezení jsem vycházela z pojetí kultury autorské dvojice Knapíka a France, jejich koncept kultury je však pro tuto práci spíše výchozí a jednotlivé aspekty kulturního života jsou přesněji definovány v tomto odstavci.²¹⁸

²¹⁷ Kaplan, 2012, s. 386.

²¹⁸ Viz kapitola 2.1.2. Kulturní politika. Knapík, Franc, 2013, s. 30–36.

3.5. Výzkumné otázky a definice sledovaných proměnných

Pilířem výzkumu bylo definovat hlavní výzkumnou otázku (dále jen HVO) a dílčí vedlejší výzkumné otázky (dále jen VVO). Proto, aby analýza odpovídala co nejvyšší možné míře validity²¹⁹ a reliability,²²⁰ bylo nutné vymezit sledované proměnné a provést operacionalizaci. Cílem operacionalizace v tomto smyslu bylo upřesnit, co se pod danými pojmy rozumí. Na základě tohoto procesu jsem stanovila soubor ukazatelů, které se významově nepřekrývaly a byly ve své oblasti vyčerpávající. I přesto jsem si však byla vědoma, že proces operacionalizace zahrnoval určitou míru redukce.

HVO: Jaký byl mediální obraz venkovské kultury v 50. letech v týdeníku *Vsacká Jiskra*?

Odpověď na HVO jsem získala na základě odpovědí na dílčí VVO.

3.5.1. Obecné výzkumné otázky

VVO1: Jaký prostor byl věnován tématu venkovské kultury v daném periodiku a období?

Tato výzkumná otázka v sobě zahrnuje několik dílčích oblastí.

Zjišťovala jsem, jaká byla frekvence článků s tematikou venkovské kultury v daném periodiku a období. U každé kódovací jednotky jsem zapisovala datum publikace. Na základě získaných dat jsem byla schopná určit, v jakém období se dané téma zmiňovalo nejčastěji.

Důležité bylo také to, zda téma venkovské kultury stálo v analyzovaných kódovacích jednotkách v pozici hlavního, vedlejšího, nebo okrajového tématu. Pokud ústředním tématem analyzovaných textů byla venkovská kultura a témata s ní spojená, zařadila jsem texty do kategorie hlavní téma. Do skupiny vedlejší téma spadaly články, ve kterých existovalo jiné primární téma, avšak téma venkovské kultury pro tyto texty hrálo důležitou úlohu.²²¹ Do

²¹⁹ Validita znamená, do jaké míry je v ukazatelích skutečně postižen obsah sledovaného obecného pojmu a zda nedošlo v procesu operacionalizace a škálování k posunu, jehož důsledkem je, že soustava ukazatelů vypovídá o jiných skutečnostech, než pro jaké byly určeny. Surynek, Komárková, Kašparová, 2001, s. 62.

²²⁰ Reliabilita čili spolehlivost technik je zárukou opakovatelnosti. Výzkumná technika je reliabilní, jestliže díky ní dosažené rozdílné výsledky nejsou způsobeny nestabilitou používaných technik. Tamtéž.

²²¹ Např. zemědělství či politika.

kategorie okrajové téma patřily takové články, jejichž primární a sekundární témata s venkovskou kulturou nesouvisela a kde toto téma nemělo vliv na celkové vyznění článků. Texty, ve kterých bylo dané téma zmíněno pouze okrajově, byly z dalšího výzkumu vyloučeny.

Vzhledem k tomu, že týdeník obsahoval pouze dvě strany, je bezpředmětné analyzovat, na které straně byly jednotlivé články otištěny.

Lze předpokládat, že články pojednávající o kultuře se budou ve *Vsacké Jiskře* objevovat poměrně často. Důkazem pro toto tvrzení jsou archivní dokumenty.²²²

VVO2: Jaké bylo tématické ukotvení článku?

Považovala jsem za důležité určit, o jakém dílčím tématu analyzovaný materiál pojednával. Proto jsem vyčlenila následující tématické oblasti.

Název kategorie	Popis kategorie
Divadlo ²²³	Články o činnosti divadelních souborů včetně souborů ochotnických apod.
Literatura ²²⁴	Články o činnosti knihoven, měsíci knih, jednotlivých knihách, spisovatelích apod.
Film ²²⁵	Články o jednotlivých filmech, filmových festivalech, činnosti kin apod.
Hudba, zpěv, tanec ²²⁶	Články o hudebních, pěveckých, tanečních souborech včetně souborů folklorních apod.
Výtvarné umění, fotografie ²²⁷	Články o činnosti výtvarných a fotografických spolků, o práci výtvarníků a malířů apod. V případě, že text pojednává o výstavě výtvarného umění, je takový text řazen do kategorie výtvarné umění a fotografie, a nikoli do kategorie výstavy a muzejnictví.
Výstavy, muzejnictví ²²⁸	Články o činnosti muzeí a výstavách (včetně výstav zemědělských).

²²² Např. v kalendářním plánu okresních vesnických novin *Vsacká jiskra* z června 1955 je uvedeno: „budeme sledovat všechny akce, které se v červnu budou dít, budeme sledovat denní život na vesnici, přinášet zprávy o kultuře“. SOkA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 1013, fol. 9, *Kalendářní plán okresních vesnických novin Vsacká jiskra*.

²²³ Např. *Divadelní festival v Karolině*. *Vsacká jiskra*. 18. 4. 1959. S. 2.

²²⁴ Např. *Problémy knihovny v Mikulůvce*. *Vsacká jiskra*. 12. 3. 1953. S. 1.

²²⁵ Např. *Filmové jaro ve Velkých Karlovicích*. *Vsacká jiskra*. 19. 2. 1954. S. 2.

²²⁶ Např. *Vsacan v Anglii*. *Vsacká jiskra*. 11. 8. 1956. S. 2.

²²⁷ Např. *Odešel spisovatel a malíř Valašska Jan Kobzář*. *Vsacká jiskra*. 23. 10. 1959. S. 2.

²²⁸ Např. *Zemědělské slavnosti v Bzenci*. *Vsacká jiskra*. 31. 8. 1954. S. 2.

Přednášky ²²⁹	Články o nejrůznějších přednáškách, například cestovatelských.
Estrády, zábava ²³⁰	Články o zábavném kulturním programu. Zde byly řazeny texty, ve kterých nedominuje jiné vyjmenované téma (např. divadlo, hudba, zpěv, svátky a slavnosti), nýbrž je hlavním tématem zábavný program.
Kulturní politika ²³¹	Články pojednávající o funkcích a poslání kultury v komunistickém režimu, a o rozvoji kulturních zařízení a institucí v obcích.
Spolková činnost ²³²	Články o činnosti jednotlivých zájmových a spolkových organizací (např. Pionýrská organizace).
Svátky, slavnosti ²³³	Články o církevních a lidových svátcích, o důležitých výročích a o slavnostech.
Ostatní	Články o dalších tématech, které s kulturním životem souvisejí.

Tabulka č. 1: Kategorizace témat

V případě, že se jednotlivá témata překrývala, bylo u dané analyzované jednotky uvedeno to téma, které bylo nejvíce dominantní.

3.5.2. Ateistická propaganda

Nedílnou součástí venkovské kultury na Valašsku v 50. letech 20. století byl náboženský způsob života. Tento životní styl však stál v přímém rozporu s oficiální politikou KSČ. Proto bylo klíčové zkoumat, jak religiózní témata *Vsacká Jiskra* reflektovala. Výzkum byl proveden na základě dále uvedených výzkumných otázek.

VVO3: Objevovaly se v analyzovaném materiálu zmínky o náboženství a církvích?

Bylo důležité určit, zda se dané téma v analyzovaném materiálu vůbec objevovalo a v jakém rozsahu. Jak upozorňuje Sedláková,²³⁴ která vychází z knihy Johna Hartleyho *Understanding News*, stejně důležité jako zkoumat, co reprezentováno je, je věnovat

²²⁹ Např. *Zdařilá beseda o SSSR na naší škole*. *Vsacká jiskra*. 16. 1. 1954. S. 2.

²³⁰ Např. *Vsatské léto 1959*. *Vsacká jiskra*. 13. 6. 1959. S. 2.

²³¹ Např. *První kulturní jizba v okrese*. *Vsacká jiskra*. 19. 2. 1952. S. 2.

²³² Např. *Okénko ČSM a pionýra*. *Vsacká jiskra*. 10. 12. 1953. S. 2.

²³³ Např. *Štědrý večer mezi vojáky*. *Vsacká jiskra*. 8. 1. 1955. S. 1.

²³⁴ Sedláková, 2014, s. 328.

pozornost tomu, co zobrazeno není neboť to, co je zobrazováno často, získává svůj význam také skrze opozici k tomu, co je uveřejněno jen zřídka nebo vůbec.

Vycházíme-li z předpokladu, že se režim snažil všemožnými prostředky potlačit moc církve a především té katolické,²³⁵ lze očekávat, že religiózním tématům byl věnován jen velmi malý prostor.

VVO4: Bylo o náboženství, církvích referováno pozitivně, neutrálně, nebo negativně?

Sledovala jsem, jakým způsobem se ve *Vsacké Jiskře* psalo o církevní a náboženské tématicce, a zda byly tyto zmínky pozitivní, neutrální, nebo negativní. Pozitivní referování zahrnovalo takové texty, ve kterých byly upřednostňovány pozitivní aspekty křesťanského života a církvi. Neutrální zmínky byly takové, které témata spojená s křesťanstvím nijak nehodnotila. Za negativní lze považovat takové zmínky, ve kterých byly zdůrazňovány převážně negativní vlastnosti religiozity. V tomto smyslu bylo však třeba mít na paměti jisté limity této kategorizace. Sedláková²³⁶ upozorňuje na to, že takovéto rozčlenění je vždy do značné míry ovlivněno hodnotovou orientací výzkumníka. Tu jsem se však snažila co nejvíce potlačit na základě důkladného studia historického a mediálního kontextu dané doby.

Komunistická ideologie považovala náboženství a církve za vnitřního i vnějšího nepřítele režimu,²³⁷ a proto lze očekávat, že zmínky o tomto tématu byly převážně negativní.

VVO5: O jakých svátcích a slavnostech je nejčastěji referováno?

V tomto smyslu šlo o to určit, zda *Vsacká Jiskra* vyzdvihovala spíše svátky církevní, lidové, nebo novodobé.

Vzhledem k tomu, že církevní a lidové svátky od sebe nelze příliš dobře oddělit, neboť pro lidovou kulturu je typické míšení spirituálních i lidových prvků, vytvořila jsem tuto kategorii společnou.

Při určování církevních svátků jsem vycházela z knihy teologa Adolfa Adama *Liturgický rok*,²³⁸ ve které jsou podrobně popsány všechny církevní svátky, které se slaví během tzv.

²³⁵ Kaplan, 2012, s. 49.

²³⁶ Tamtéž, s. 303–304.

²³⁷ Tamtéž.

liturgického roku. Jsou zde řazeny také církevní svátosti, jako např. křest či svaté přijímání.²³⁹ Pro určení lidových zvyků jsem vycházela z publikace národopisce Václava Frolce,²⁴⁰ který se zabýval vývojem výskytu jednotlivých lidových oslav v jednotlivých regionech Čech, Moravy a Slezska (včetně bývalého vsetínského okresu) od konce 10. let do 80. let 20. století. Jsou zde řazeny jednotlivé svátky a obyčeje, které vychází ať už z církevního či zemědělského roku.

Při určování novodobých svátků a slavností jsem vycházela z dizertační práce Jitky Sobotkové.²⁴¹ Patřily takové slavnostní dny, které neměly kořeny v lidovém ani liturgickém kalendáři,²⁴² ale vznikly na základě připomínání důležitých událostí moderních dějin (zvláště těch, které byly důležité pro dělnické hnutí a komunistické strany jako takové). Za novodobé svátky byly považovány takové, které nemají kořeny v lidové kultuře či liturgickém roku, ale vznikly na základě oslav důležitých výročí novodobé historie, a to především 19. a první pol. 20. století. Jednalo se např. o Den dětí, Mezinárodní den žen, výročí bolševické revoluce v Rusku apod.

Komunistický režim upozadoval církevní svátky a namísto toho prosazoval spíše svátky novodobé, které např. oslavovaly určité skupiny obyvatelstva či pracujících či byly zdůrazňovány oslavy výročí novodobé historie v díkci komunistické ideologie.²⁴³ Lze tedy předpokládat, že podobný způsob referování o svátcích byl i v analyzovaném materiálu.

VVO6: Byl u původně církevních a lidových svátků zmiňován nebo potlačován jejich náboženský a lidový význam? U kterých svátků? Čím je potlačovaný náboženský a lidový motiv nahrazován?

Jak již bylo uvedeno výše, ateistická propaganda byla často založena nikoli nutně na plošném potlačování náboženských motivů, ale na pozměňování jeho obsahu. Proto jsem se

²³⁸ Adam, 1998.

²³⁹ Církev.cz, 2020.

²⁴⁰ Frolec, 1982.

²⁴¹ Sobotková, 2011.

²⁴² Vždy je nutné hledat původ jednotlivých svátků. Někdy se může zdát, že určitý svátek mísí lidový i novodobý motiv. Příkladem je první máj, který je pojímán jednak jako oslava jara a předchází mu magická noc pálení čarodějnic. Zároveň je první máj v novodobých dějinách pojímán jako svátek práce, který vychází z historických událostí počátku května 1886, kdy došlo k demonstracím amerických dělníků za osmihodinovou pracovní dobu. Tato lidová a novodobá slavnost má spolu společné pouze datum slavení, její kořeny a kontext jsou však zcela odlišné. Sobotková, 2011, s. 53.

²⁴³ Slinták, Rottová, 2013, s. 59.

zabývala tím, zda a u jakých církevních, popř. lidových svátků byl potlačen jejich původní význam a čím je nahrazen.

Při kategorizaci církevních a lidových svátků jsem vycházela z již zmíněných publikací *Liturgický rok*²⁴⁴ a *Výroční obyčeje*²⁴⁵ a z publikace o křesťanských svátostech.²⁴⁶

Vzhledem k výše uvedeným hypotézám lze předpokládat, že náboženský význam křesťanských svátků byl potlačen, či nahrazen světským obsahem, což dokládá také např. Slinták a Rottová.²⁴⁷

3.5.3. Folklor, folklorismus

Jak již bylo uvedeno v teoretické části,²⁴⁸ vládnoucí KSČ zneužívala folklor pro propagaci své ideologie a zároveň svými zásahy (zejména prostřednictvím násilné kolektivizace zemědělství) ničila tradiční životní styl venkovských obyvatel. Vzhledem k tomu, že vydávání *Vsacké Jiskry* podléhalo této vládnoucí KSČ, bylo důležité popsat, jakým způsobem tento týdeník referoval o folkloru a folklorismu.

Aby bylo možné toto téma podrobněji analyzovat, bylo třeba definovat, co se pod oběma pojmy rozumí a na základě čeho jsem je od sebe odlišovala.

Mezi etnografy a folkloristy nepanuje přílišná shoda o přesném vymezení pojmu folklor. Existuje velké množství jeho definic. Pro účely této práce budu pracovat s pojmem folklor tak, jak jej definovala a kategorizovala autorská dvojice Brouček a Jeřábek.²⁴⁹ Ti rozlišují 4 kategorie folkloru: slovesný, kam řadí písně, pohádky, pověsti, legendy, povídky, přísloví, pořekadla, dramatický, který zahrnuje obřadní hry, obchůzky, lidové zpěvohry, hudební, která zahrnuje lidové písně a nástroje lidové hudby a taneční, kam spadají lidové tance.

Pod pojmem folklorismus se rozumí druhotná existence folkloru. Od folkloru, který je rozmanitý, se liší svojí uniformitou. Spontaneita folkloru je zde nahrazena institucionálním usměrněním a organizovaností. Odlišnost je zřejmá i v prostředí: zatímco autentický folklor

²⁴⁴ Adam, 1998.

²⁴⁵ Frolec, 1982.

²⁴⁶ Církev.cz, 2020.

²⁴⁷ Slinták, Rottová, 2013, s. 59.

²⁴⁸ viz kapitola 2.2.3.2. Folklor, folklorismus.

²⁴⁹ Brouček, Jeřábek, 2007, s. 219.

se projevuje ve svém vlastním lidovém prostředí, folklorismus je realizován v prostředí stylizovaném.²⁵⁰ S tím souvisí také ohled na příjemce. Zatímco pro folklor je typické spoluúčinkování mezi interprety, folklorismus je vyznačuje orientací na příjemce, kteří jsou pasivní a do představení výrazněji nezasahují.²⁵¹

To, jakým způsobem *Vsacká Jiskra* reflektovala dané téma, jsem zjistila na základě těchto výzkumných otázek.

VVO7: V souvislosti s jakými tématy byl folklor a folklorismus zmiňován?

Zjišťovala jsem, v jakém kontextu se o folkloru a folklorismu ve *Vsacké Jiskře* v daném časovém období píše. Při určování témat jsem vycházela z kategorizace VVO2,²⁵² kde jsou jednotlivá témata definována.

VVO9: Referovalo se častěji o folkloru, nebo folklorismu?

To, jak jsou pro účely této práce definovány pojmy folklor a folklorismus, jsem na začátku této podkapitoly.

Do kategorie folklor jsem řadila ty články, které pojednávaly o slovesných, dramatických, hudebních a tanečních aspektech lidové kultury, a to za předpokladu, že byla zjevná rozmanitost, spontaneita, spoluúčinkování a přirozené prostředí folkloru.

V případě, že v textech s folklorním tématem byla zjevná uniformita, institucionální usměrňování, organizovanost, pasivita příjemců a nepřirozené prostředí celé akce, byly takové texty řazeny do kategorie folklorismus.

Jak popisuje např. Blažek,²⁵³ folklor se v daném období ocital v úpadku. Byl vykořeněn ze svého původního prostředí a přenesen na festivalová podia či do muzeí. Z tohoto popisu můžeme dedukovat, že analyzovaný materiál bude pojednávat spíše o folklorismu než folkloru.

²⁵⁰ Sirovátka, 1977, s. 37–40.

²⁵¹ Brouček, Jeřábek, 2007, s. 220.

²⁵² Viz kap. 3.5.1. Obecné výzkumné otázky.

²⁵³ Blažek, 2004, s. 130.

3.5.4. Mladá generace

Jak jsem uvedla výše, komunistická propaganda 50. let v Československu se ve velké míře orientovala na mládež a věnovala jí velký prostor. Cílem bylo přesvědčit se, že stejné tendence vůči této sociální skupině se projevovaly i na stránkách *Vsacké Jiskry* v souvislosti s tématem venkovské kultury. To jsem zjistila na základě těchto výzkumných otázek.

VVO11: Jaká sociální skupina byla nejčastěji zmiňována?

V případě, že se v jednotlivých článcích psalo o jednotlivých skupinách venkovského obyvatelstva, určila jsem, o jakou skupinu se jednalo. Tato proměnná nabývala následující obor hodnot: ženy, muži, děti a mládež, lidé v produktivním věku a senioři.

Vzhledem k tomu, že komunistický režim významně upřednostňoval nejmladší generaci před tou starší,²⁵⁴ šlo očekávat, že podobně tomu bude i v analyzovaném materiálu.

VVO12: V souvislosti s jakými tématy se nejčastěji psalo o venkovské kultuře mládeže?

Zde jsem určovala, s jakými tématy byla kultura venkovské mládeže nejčastěji spojována.

3.5.5. Kult osobnosti

Kult osobnosti se přímo nedotýkal venkovské kultury na Valašsku, ale souvisel s celostátní kulturní politikou, kterou po roce 1948 určovala komunistická vláda. Proto bylo mým záměrem zjistit, jak a do jaké míry se téma kultu osobnosti promítalo do textů o venkovské kultuře v daném období.

VVO13: Nacházely se v analyzovaném materiálu motivy kultu osobnosti? V souvislosti s jakými osobami?

²⁵⁴ Srov. Franc, Knapík, 2013, s. 40.

To, jakými charakteristikami se vyznačoval kult osobnosti, bylo popsáno v teoretické části této práce.²⁵⁵ Zde je třeba zanalyzovat, o jakých osobách bylo v souvislosti s kultem osobnosti referováno.

Pro propagandu 50. let 20. století hrál poměrně významnou roli vyzdvihování a uctívání vůdčích osobností, a to především ve vztahu k J. V. Stalinovi a K. Gottwaldovi, o čemž svědčí např. studie Halamové.²⁵⁶ Očekávám, že tato tendence se projeví také v článcích *Vsacké Jiskry*, které pojednávají o kultuře.

VVO14: V jaké míře se kult osobnosti v analyzovaném materiálu objevoval?

Zde je třeba vyčíslit, v jaké míře a v jakém podílu se o jednotlivých lidech referovalo v rámci motivu kultu osobnosti.

3.5.6. Zahraniční kultura

Je třeba si uvědomit, že pro zvolené období 50. let 20. století bylo typické období studené války, kdy byla značná část světa rozdělena na západní a východní blok, přičemž Československo náleželo k prvnímu jmenovanému teritoriu. Z toho vyplývá, že oblast Sovětského svazu a jeho satelitních států byla v komunistické rétorice prezentována jako ta nejlepší, zatímco Západ byl považovaný za úpadkový. Cílem této části bylo zjistit, zda se tyto tendence promítaly také v tématu kultury, o kterém *Vsacká Jiskra* referovala. Cíle bylo dosaženo za pomoci následujících výzkumných otázek.

VVO15: Obsahoval analyzovaný materiál zmínky o zahraniční kultuře?

Nejdřív bylo třeba zjistit, zda se *Vsacká Jiskra* orientovala ryze na dění v regionu, či zda obsah překračoval hranice jednotlivých států a taktéž železnou oponu.

Vzhledem k tomu, že *Vsacká Jiskra* byla regionálním periodikem, které se zabývalo děním na valašském venkově, šlo očekávat, že zmínek o zahraniční kultuře nebylo mnoho.

²⁵⁵ Viz kapitola 2.2.3.4. Kult osobnosti.

²⁵⁶ Halamová, 2014, s. 66–68.

VVO16: Kultura jakých zemí byla zmiňována?

Určovala jsem, jaké oblasti světa byly v analyzovaném materiálu zmiňovány, a zda náležely v 50. letech k východnímu, nebo k západnímu bloku, popř. zda se jednalo o neutrální či smíšené území.

VVO18: Byly zmínky o zahraniční kultuře pozitivní, neutrální, negativní?

Cílem bylo zjistit, jakým způsobem analyzovaný materiál pojednával o jednotlivých zemích a zda byly tyto zmínky spíše pozitivní, neutrální, nebo negativní.

Zmíněné země jsem si rozdělila do čtyř kategorií (země východního a západního bloku, smíšené a nezávislé území) a následně jsem určovala, zda a jak bylo v souvislosti s tématem venkovské kultury referováno o těchto čtyřech kategoriích. Je však třeba zdůraznit, že tento výsledek bude reprezentativní pouze pro téma této práce, tedy venkovskou kulturu, nikoli pro celkový obsah novin. To však samozřejmě platí pro všechna zjištění tohoto výzkumu.

Vzhledem k tomu, že v poválečném období došlo k rozdělení světa na východní a západní blok, přičemž Československo se přihlásilo k bloku východnímu,²⁵⁷ bylo možné předpokládat, že o kultuře východních zemí bylo pojednááno pozitivně, nebo neutrálně, kdežto o kultuře západní se psalo převážně negativně, popřípadě neutrálně.

²⁵⁷ Bělina, 1993, s. 260.

4. Analytická část

4.1. Prostor věnovaný danému tématu

Pro analýzu mediální reprezentace venkovské kultury v daném období a médiu bylo v první řadě stěžejní vyčíslit, s jakou frekvencí se objevovaly jednotlivé články na dané téma a jak se tato frekvence vyvíjela v čase.

Ve *Vsacké Jiskře* bylo v období od roku 1951 do roku 1959 otištěno celkem 373 článků, které pojednávaly o kulturním životě venkovanů (ať už toto téma bylo hlavní, vedlejší, či plnilo funkci pouze okrajové zmínky).

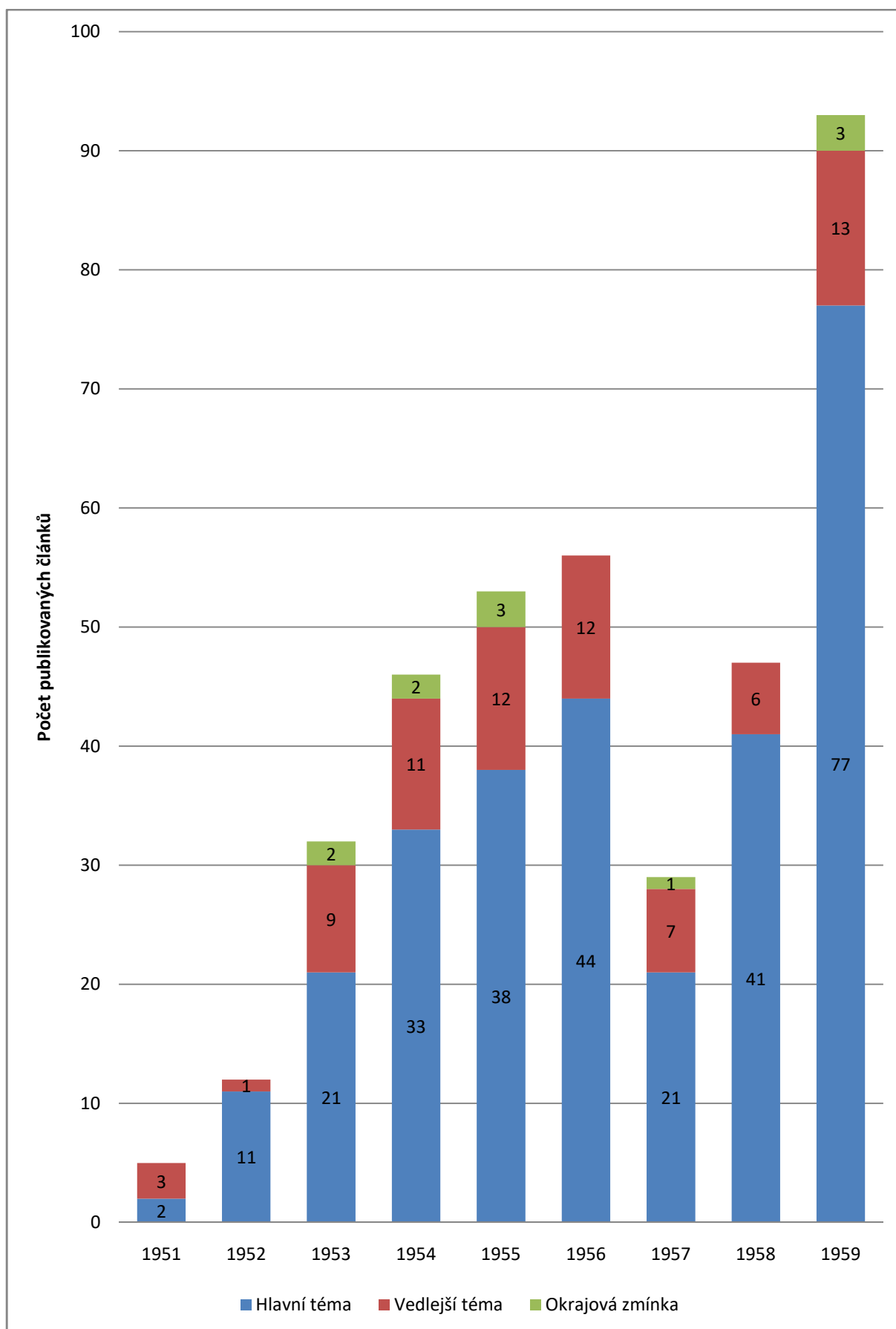
Graf č. 1 ukazuje, jak se výskyt sledovaných článků měnil v průběhu 50. let, resp. mezi lety 1951–1959.

Výskyt článků však od roku 1951 rostl, a to až do roku 1956. Je však třeba vzít v úvahu, že *Vsacká Jiskra* mezi lety lednem 1951 a březnem 1954 vycházela ve formátu A4. Jednalo se tedy o poloviční rozměr oproti následujícím výtiskům zvoleného periodika od dubna 1954 do prosince 1959.

Nízký počet článků o kultuře v první polovině 50. let byl dán zejména tím, že více než nepřímá agitace s odkazy na kulturního dění byla volená přímější forma agitace, jejímž cílem bylo propagovat JZD.²⁵⁸ Tento poznatek je v souladu se studií Macourkové,²⁵⁹ podle které bylo propagandistické úsilí související s kolektivizací zemědělství největší zejména v období ostrého kolektivizačního kurzu v letech 1951–1953, kdy se v dobovém tisku objevovaly zejména štvavé články proti kulakům a také záznamy o dalších procesech s protikomunistickými odbojáři.

²⁵⁸ Viz např. *JZD Vsetín příkladem*. *Vsacká Jiskra*. 26. 1. 1954. S. 2.

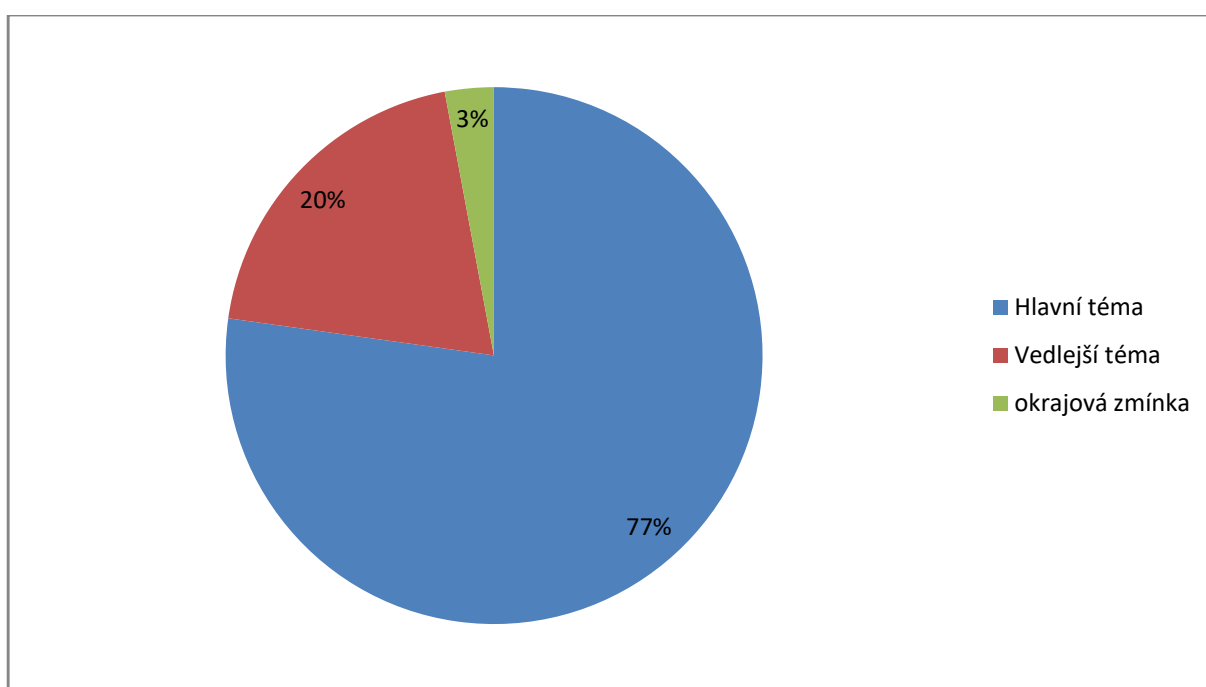
²⁵⁹ Srov. Macourková, 2013, s. 139–149.



Graf č. 1: Počet publikovaných článků za celé období

Poměrně vysoký výskyt článků o kultuře v roce 1956 může mít důvod v historickém kontextu. V tomto roce došlo k částečnému uvolňování poměrů zejména vlivem Chruščovovy kritiky kultu osobnosti J. V. Stalina.²⁶⁰ V tomto období se v analyzovaném materiálu objevují zmínky o i o kulturních akcích, které byly po roce 1948 zrušené. Příkladem jsou studentské oslavy, tedy tzv. majálesy.²⁶¹

Jak jsem však již uvedla v kapitole pojednávající o historickém kontextu,²⁶² toto období částečného uvolnění trvalo jen krátce a následující léta přinesla opětovnou snahu po důsledné kontrole kultury a ideologie.²⁶³



Graf č. 2: Rozsah tématu v jednotlivých článcích

Ve vztahu k rozsahu daného tématu bylo také důležité určit, v jaké míře se dané téma zmiňovalo. Jak znázorňuje graf č. 2, ve více než třech čtvrtinách článků se kulturní život objevoval v pozici hlavního tématu. V jedné pětině článků se kultura objevovala jakožto téma vedlejší. Texty pojednávaly např. o zájmových organizacích a spolcích, avšak ve vztahu

²⁶⁰ Srov. Bělina, 1993, s. 274.

²⁶¹ Knapík, Franc, 2011, s. 521.

²⁶² Viz kapitola 2.1. Historický kontext.

²⁶³ Srov. Bělina, 1993, s. 260.

k jinému než kulturnímu tématu.²⁶⁴ Jiným příkladem jsou články o určitém svátku, ve kterých je více než průběh slavnosti popisován jeho původ, historie a ideologická náplň.²⁶⁵

Textů, ve kterých je zvolené téma zmíněno pouze okrajově, byla menšina. Zabývaly se především zemědělskou tematikou. Kultura zde sloužila pouze jako jakýsi oslí můstek k jiné tématice.²⁶⁶ Takové články jsem z dalšího výzkumu vyřadila, neboť vykazují nízkou vypovídající hodnotu. Dále tedy budu pracovat s 362 články.

²⁶⁴ Viz např. *Práce pionýrů první osmiletky ve Vsetíně*. Vsacká Jiskra. 24. 10. 1953. S. 2.

²⁶⁵ Viz Příloha č. 3, obr. č. 3. 8. březen – *Mezinárodní den žen*. Vsacká Jiskra. 7. 3. 1952. S. 2.

²⁶⁶ Viz např. *Velký rej čarodějnic*. Vsacká Jiskra. 15. 7. 1957. S. 2.

4.2. Tématické ukotvení příspěvků

Téma	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
Svátky, slavnosti	98	28
Spolková činnost	59	16
Divadlo	41	11
Hudba, zpěv, tanec	36	10
Kulturní politika	24	6,5
Estrády, zábava	21	6
Výstavy, muzejnictví	17	4,5
Literatura	15	4
Výtvarné umění, foto	11	3
Film	30	8
Přednášky	8	2
Ostatní	2	1
Celkem	362	100

Tabulka č. 2: Tématické ukotvení článků

Největší část analyzovaného materiálu (více než čtvrtinu) tvořily texty, které se zabývaly tematikou slavností, svátků, výročí či případně zvyků (viz tabulka č. 2).²⁶⁷ Zmiňovány byly především svátky či výročí moderní historie. Jejich smyslem bylo čtenářům připomenout především to, jakým způsobem se v nedávné moderní historii prosazoval socialismus.²⁶⁸

²⁶⁷ To, že se tematika svátků a výročí stala nejčetnější kategorií je např. v souladu se vzpomínkami historika umění Jiřího T. Kotalíka, který v pořadu Historie. cs zmiňuje: „*Já jsem se narodil v roce 1951 a moje útlé dětství je spojené s tímhle tím obdobím takového optimistického festivismu. Neustále byly nějaké slavnosti (...)*“.
Historie.cs 2011b.

²⁶⁸ Problematice svátků a výročí se věnuji podrobněji v kapitole 4.3. Ateistická propaganda.

Druh spolku	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
Zájmové organizace pro děti a mládež (ČSM, Komsomol...)	94	50
Folklorní, pěvecké a taneční soubory	29	15
Ochotnické spolky	26	14
Výbor žen	14	7
Svaz Československo-sovětského přátelství	12	6
Mičurinský spolek	6	3,5
Fotografické, výtvarné, filmové spolky	5	2,5
Ostatní	4	2
Celkem	190	100

Tabulka č. 3: Zmiňované druhy spolků a organizací

Druhým nejčastěji zmiňovaným tématem byla spolková činnost. Této problematice byl věnován poměrně rozsáhlý prostor. Alespoň jedna zájmová organizace byla zmíněna ve více než polovině článků (51%). Tabulka č. 3 detailněji ukazuje, jaké spolky a organizace byly nejčastěji prezentovány. Převažují zájmové organizace pro děti a mládež (Československý svaz mládeže, Pionýrská organizace Československého svazu mládeže a Jiskry). Toto zjištění souzní např. s tvrzením France a Knapíka, podle kterých komunistický režim ve své propagandě propagoval představitele mladé generace.²⁶⁹ Významný prostor byl dáván také folklorním, pěveckým a tanečním souborům, jejichž často zdánlivá lidovost souzněla s oficiální kulturní politikou vládnoucí KSČ.

Vysoký výskyt článků s tématem spolkové činnosti je dán zejména tím, že ve *Vsacké Jiskře* objevovala občasná rubrika Pionýrský koutek,²⁷⁰ ve kterém popisovala činnost pionýrské organizace.

Třetí nejčetnější tématickou skupinou jsou texty o divadle. Psalo se zejména o ochotnických divadelních spolcích,²⁷¹ které mají na Valašsku silnou tradici.²⁷² Jiné články referovaly o městských divadelních spolcích, tedy tzv. zájezdových Vesnických divadlech,

²⁶⁹ Knapík, Franc, 2011, s. 40.

²⁷⁰ Viz např. *Pionýrské okénko*. *Vsacká Jiskra*. 27. 11. 1953. S. 2.

²⁷¹ Viz např. *Ochotnická hlídka*. *Vsacká Jiskra*. 18. 8. 1956. S. 2.

²⁷² Viz např. Františák, 2019.

kteřá přijela hostovat do venkovských oblastí např. z Prahy.²⁷³ Smyslem textů o těchto zájezdních divadlech bylo demonstrovat princip tzv. demokratizace kultury, tedy jednoho ze základních pilířů poúnorové kulturní politiky, který prosazovala komunistická vláda. Demokratizace kultury spočívala ve zpřístupnění vzdělání a kultury co nejširšímu spektru obyvatelstva, tedy i venkovanů.²⁷⁴ Demokratizace kultury pod heslem *kultura lidu* je zřejmá také v článcích z tématické kategorie film, a to v souvislosti s kinofikací či akcí Filmové jaro na vesnici. Tento princip byl výrazný také v textech o kulturní politice, a to např. v souvislosti s výstavbou kulturních domů a kulturních jizeb.²⁷⁵

Tematická kategorie, kde se naopak demokratizace kultury ve smyslu importu kultury z městského prostředí byla oblast výtvarného umění a muzejnictví. Ve vztahu k výtvarnému umění byly publikovány převážně články o činnosti malířů a výtvarníků, kteří se v daném regionu narodili, a motiv valašského venkova se objevoval v jejich dílech.²⁷⁶ Bez zajímavosti není ani to, že ani jeden článek pojednávající o umění neprosazoval styl tzv. socialistického realismu. Články o muzejní činnosti zpracovávaly taktéž regionální tematiku, např. zdejší národopis.²⁷⁷

²⁷³ *Vesnické divadlo u nás*. Vsacká Jiskra. 25. 5. 1952. S. 2.

²⁷⁴ Knapík, Franc, 2011, s. 238.

²⁷⁵ *Ve Valašské Polance vybudovali kulturní jizbu*. Vsacká Jiskra. 16. 5. 1959. S. 2.

²⁷⁶ *Za Aloisem Schneiderkou*. Vsacká Jiskra. 13. 12. 1958. S. 2.

²⁷⁷ *Další soukromá sbírka do okresního musea*. Vsacká Jiskra. 4. 8. 1956. S. 2.

4.3. Ateistická propaganda

Texty, ve kterých bylo zmíněno náboženské či církevní téma, bylo zastoupeno pouze marginálně. Jedná se o 7 článků, které tedy tvořila necelá 2 % analyzovaného materiálu. Většina článků se zmínkou o náboženství byla publikována v období uvolnění společenských poměrů po smrti Stalina, tedy v letech 1956–1959.

Vládnoucí komunistická ideologie považovala církev za vnitřního nepřítele, stejně jako např. soukromé zemědělce, které označovala za „kulaky“ či „vesnické boháče“. Zajímavé ovšem je, že zatímco soukromým zemědělcům, jejich kritice a dehonestování byl na stránkách *Vsacké Jiskry* věnován poměrně výrazný prostor, v otázkách církevní tematiky tento list prosazoval strategii spíše strategii potlačování a ignorace náboženské problematiky než masivní a všudypřítomné kritiky.

Nutno však podotknout, že i těch několik článků, ve kterých byl zmíněn religiózní motiv, referovalo o daném tématu převážně negativně. Církev byla vykreslována jako přežitek, který ztrácí své příznivce: „*Lidé přestávají věřit. To je fakt, který znepokojuje církevní hodnostáře Vatikánu právě tak, jako skutečnost, že lidé začínají věřit spíše vlastním silám než nadpozemským bytostem.*“²⁷⁸ Náboženská problematika byla taktéž prezentována v souvislosti s husitstvím, které je vykreslováno jako hnutí bojující proti úpadku církve a buržoazie: „*Soudruh Klement Gottwald a zejména prezident Československé akademie věd prof. dr Zdeněk Nejedlý podrhl význam pokrokové tradice husitství. Tato tradice má obrodný význam pro nás i nyní v našem budování a zejména pro výchovu nového člověka.*“²⁷⁹ Ostatně jak dokládá historik Petr Čornej²⁸⁰, neustálé předkládání zredukované²⁸¹ podoby husitství bylo součástí cílené propagandy tehdejšího režimu. Husitství se podle něho šířilo formou školních učebnic, umělecké tvorby, ale také médií.

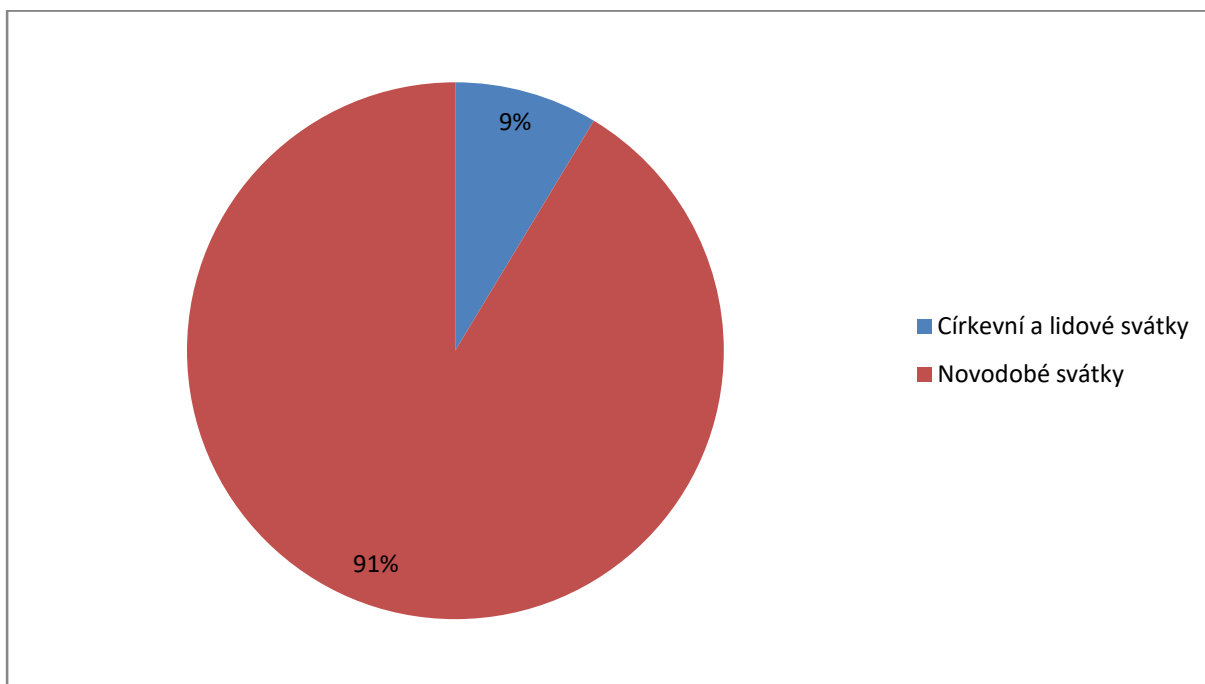
²⁷⁸ Viz Příloha č. 3, obr. č. 4. *Mše svatá v moderním rytmu tance rock n rollu*. *Vsacká Jiskra*. 8. 5. 1959. S. 2.

²⁷⁹ *Poznámky k filmu Jan Hus*. *Vsacká Jiskra*. 29. 10. 1955. S. 2.

²⁸⁰ Čornej, 2013.

²⁸¹ Marxismus považoval náboženskou komponentu husitismu za pouhou roušku zahalující třídní zájmy a husitství interpretoval jako třídní zápas, anticipující sociální revoluce 19. a 20. století i vznik komunistického hnutí. Náboženská a věroučná složka husitství fakticky ztratila v tomto pojetí opodstatnění a skutečný důvod vzniku husitismu byl hledán a nalézán v sociálně-ekonomických vztazích, zejména ve vykořisťování vesnického i městského obyvatelstva. Čornej, 2013, s. 32.

Ateistická propaganda se prosazovala také ve vztahu k tomu, jaké svátky, slavnosti a výročí byly nejčastěji zmiňovány. *Vsacká Jiskra* dávala svátkům a slavnostem poměrně velký prostor. Daný motiv byl zmíněn celkem u 139 textů (38 %).²⁸²



Graf č. 3: Podíl církevních/lidových a novodobých svátků

Na stránkách tisku převažovaly zmínky o svátcích novodobých na úkor těch církevních a lidových (viz graf č. 3). Tento jev vysvětluje Sobotková,²⁸³ podle které motivem pro konání každé oficiální slavnostní akce v období let 1948–1989 byla samozřejmě snaha reprezentovat a oslavovat československý komunistický režim, vysvětlit jeho opodstatnění, další směřování a v neposlední řadě také socialismus jako takový. Veškeré slavnostní akce tohoto období byly tedy vedeny snahou reprezentovat komunistickou ideologii a její ztělesnění v podobě strany a jejích představitelů. Nutno také podotknout, že tyto vlastnosti platí nejen pro praktické demonstrování daných slavností, ale také pro jejich zmínky v médiích. S tím souhlasí také Sobotková, podle které byly oslavy pečlivě připraveným divadlem pro místní média²⁸⁴.

²⁸² To, že analyzované jednotky obsahovaly zmínky o svátcích a slavnostech, neznamená, že celkové dominantní téma textů byly svátky a slavnosti.

²⁸³ Sobotková, 2011, s. 26.

²⁸⁴ Tamtéž, s. 28.

Druh svátku	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
Oslava ČSSP, výročí Bolševické revoluce ²⁸⁵	36	25
Svátek práce	18	13
Mezinárodní den mládeže	15	11
Výročí osvobození RA	14	10
MDŽ	11	8
Mezinárodní den dětí	10	7
Vánoce	7	5
Mezinárodní družstevní den	6	4
Vítání občánků	6	4
Dožínky	4	3
Výročí Února 1948	3	2
Den Československé armády	3	2
Výročí SNP	2	2
Výročí vzniku ČSR 1918	1	1
Den matek	1	1
Výročí svazu Komunistické mládeže	1	1
Svatojánská noc	1	1
Celkem	139	100

Tabulka č. 4: Četnost zmínek o jednotlivých svátcích

Ve vztahu ke svátkům a slavnostem byla věnována největší pozornost (25 %) *Měsíci Československo-sovětského přátelství*, v rámci kterého bývalo připomínáno i výročí bolševické revoluce. Jak dokládá Knapík, Měsíc Československo-sovětského přátelství byl hlavní politickou a propagandistickou akcí Svazu Československo-sovětského přátelství, která

²⁸⁵ Tato událost byla v dobovém kontextu označována jako Velká říjnová socialistická revoluce. Výraz bolševická revoluce je však v dnešním diskurzu přesnější.

si kladla za cíl připomínat význam spojenectví země se Sovětským svazem a všestranně jej popularizovat jakožto vzorový socialistický stát.²⁸⁶

Druhým nejčastěji zmiňovaným svátkem byl 1. máj čili Svátek práce, a to nikoli v kontextu lidových oslav přicházejícího jara a stavění máje, ale v kontextu historických událostí z května 1886, kdy došlo k dělnickým povstáním v USA.²⁸⁷ Podle Sobotkové patřily prvomájové slavnosti k nejvýznamnějším komunistickým svátkům. Jejich smyslem bylo demonstrovat kontinuitu režimu a odkazovat na zmíněné dělnické hnutí.²⁸⁸

Třetím nejčastěji zmiňovaným svátkem byl Mezinárodní den mládeže či případně Den mládeže. Tato skutečnost taktéž odpovídá hypotéze, která říká, že komunistická propaganda kladla poměrně silný důraz na mladou generaci.²⁸⁹

Jak již bylo zmíněno, církevní a lidové svátky byly zmiňovány naprosto okrajově. Pokud mediální obraz svátků a slavností ve *Vsacké Jiskře* srovnáme s národopisnou studií Frolce,²⁹⁰ která popisuje, jaké lidové a církevní obyčeje byly slaveny mimo jiné v daném období 50. let, zjistíme, že většina běžně praktikovaných tradic se na stránky daného periodika vůbec nedostala. Jedná se např. o masopustní občůzky, vynášení smrtky a přinášení létečka, velikonoční tradice, výroční ohně, stavění máje, posvícení či např. tříkrálovskou občůzku.

Zmíněny byly v několika případech Vánoce, dožínky a svatojánská noc. Ze dvou třetin byl však jejich původní duchovní či lidový motiv naprosto upozaděn. U Vánoc byly křesťanské prvky naprosto potlačeny. Ve vztahu k tomuto svátku propaganda zdůrazňovala především mladou generaci a příklon k Sovětskému svazu. Postava Ježíška byla nahrazena Dědem Mrázem: „*Pionýři a veškerá mládež v Karolince celý týden pozorně sledovala cestu Dědy Mráze, který z Čukotky zavítal letos až k nám.*“²⁹¹ Zdůrazňována byla také materiální podoba Vánoc, spojená s konzumním způsobem života: „*Po zahajovacím projevu velitele byla*

²⁸⁶ Knapík, Franc, 2011, s. 542.

²⁸⁷ Sobotková, 2011, s. 53.

²⁸⁸ Tamtéž. S. 31.

²⁸⁹ Viz kapitola 4.5. Mladá generace. Knapík, Franc, 2013, s. 40.

²⁹⁰ Frolec, 1982, s. 18-54.

²⁹¹ *Děda mráz v Karolince*. Vsacká Jiskra. 19. 1, 1952. S. 1.

*podávána opravdu bohatá štědrovečerní večeře v několika chodech, počínajíc vánočním kaprem až po výborné zákusky, pivo a víno.*²⁹²

Významný odklon od tradičního pojetí lze demonstrovat také na dožínkách. Původně se jednalo o lidovou slavnost sklizně, která byla slavena na konci žní. Na stránkách *Vsacké Jiskry* jsou však Dožínky zmiňovány spíše v komunistickém diskurzu.²⁹³ Dožínky byly pojímány jako oslava úspěchů jednotných zemědělských družstev. Dožínková slavnost měla být jakousi odměnou pro nejúspěšnější družstevníky. V tomto kontextu je zřejmý také motiv folklorismu: folklorní soubory jsou součástí kulturních estrád, které doprovází dožínkový program: „*Obec, která skončí žně, výmlat a výkup v nejkratším termínu jako celek, bude odměněna druhou cenou. Pro vítěznou obec uspořádá Dům osvěty dožínkovou slavnost, na které vystoupí Valašský soubor písní a tanců ze Vsetína.*“²⁹⁴

²⁹² *Štědrý večer mezi vojáky.* Vsacká jiskra. 8. 1. 1955. S. 1.

²⁹³ Srov. Sobotková, 2011, s. 70–71.

²⁹⁴ Viz Příloha č. 3, obr. č. 5. *Kdo pojedě na zájezd?* Vsacká jiskra. 2. 8. 1958. S. 2.

4.4. Folklor, folklorismus

V celkem 48 článcích (13 %) se objevila zmínka o folkloru, resp. folklorismu. Toto poměrně vysoké zastoupení vysvětluje např. autorská dvojice Slinták a Rottová,²⁹⁵ podle kterých folklor (resp. folklorismus) sloužil jako nástroj komunistické ideologie k prosazování určitých cílů (především v období kolektivizace zemědělství a socializace vesnice).

Podíváme-li se na dané téma blíže, zjistíme, že všechny texty této kategorie se zmiňují nikoli o folkloru, ale právě o folklorismu.²⁹⁶ Tato skutečnost může mít několik vysvětlení. Jak bylo zmíněno v kapitole o ateistické propagandě, *Vsacká Jiskra* se poměrně striktně vyhýbala zmínce o lidových slavnostech, při kterých by bylo možné popsat i jednotlivé folklorní činnosti. Druhé vysvětlení spočívá v tom, co již Slinták a Rottová²⁹⁷ vysvětlili v předchozím odstavci. Komunistická ideologie vyňala určité prvky folkloru a pracovala s nimi v naprosto zpřetrhaném kontextu. Za zřejmě nejtypičtější propagandistickou akcí ve vztahu k folkloru byl lze považovat *Mezinárodní folklorní festival ve Strážnici*, který se po roce 1948 proměnil v masivní manifestační oslavu kolektivizace a úspěchů socialistické vesnice, který byla navíc spojena s výstavami zemědělské techniky: „*Desetitisíce občanů z celé naší republiky, kteří letos navštívili celostátní přehlídku lidové hudby, zpěvu a tance se opravdu měli na co dívat. Na rozdíl od minulých let byla letošní Strážnice úzce spojena s otázkou výstavby socialistické vesnice (...). Zvláštní pozorností návštěvníků těšila se velká zemědělská výstava.*“²⁹⁸

Na tomto místě je však nutné upozornit na to, že s propagací folklorismu na úkor folkloru nezačala vládnoucí komunistická strana. Prvky folklorismu lze sledovat i v počátcích folklorního hnutí, např. během Národopisné výstavy v Praze v roce 1895.²⁹⁹

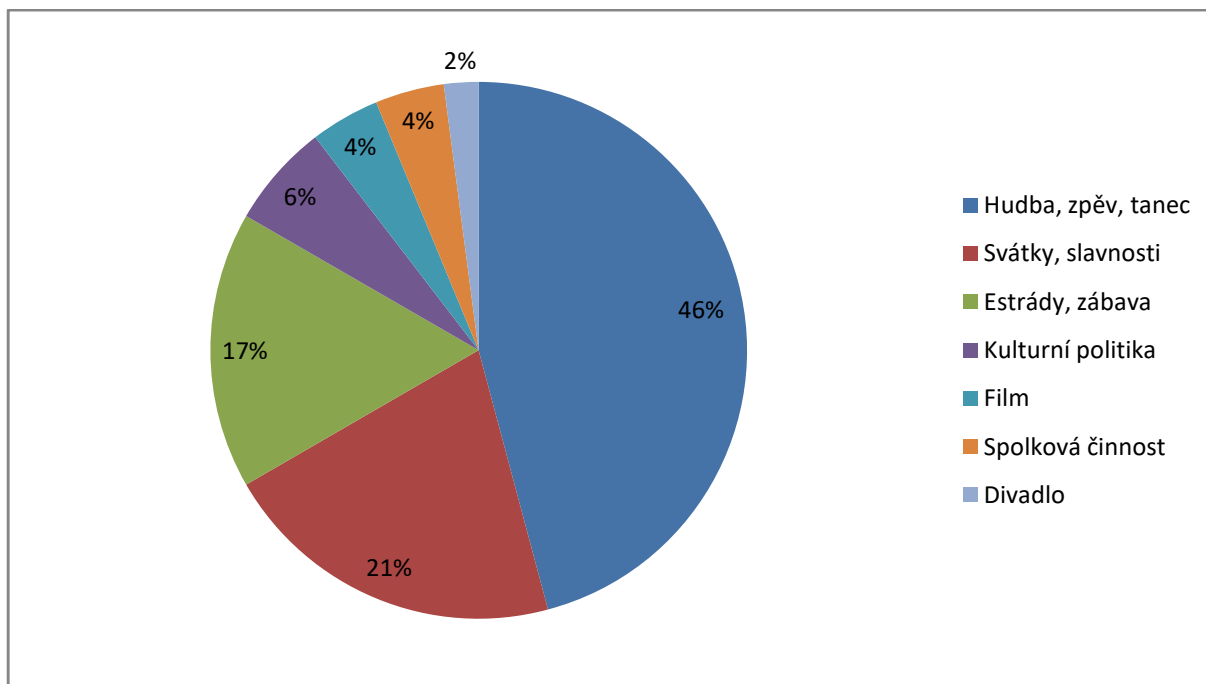
²⁹⁵ Slinták, Rottová, 2013, s. 210.

²⁹⁶ Pokud vyházejí z kritérií, které byly tančeny v kapitole 3.5.3. Folklor, folklorismus.

²⁹⁷ Slinták, Rottová, 2013, s. 210.

²⁹⁸ Viz Příloha č. 3, obr. č. 6. *Otvírajte sa, Strážnické brány*. *Vsacká Jiskra*. 15. 7. 1952. S. 2.

²⁹⁹ Pargáč, 1996.



Graf č. 4: Témata článků s folklorním obsahem

Z grafu č. 4 je zřejmé, že folklor, resp. folklorismus býval nejčastěji spojován s hudebními, pěveckými a tanečními a kulturními akcemi a taktéž s nejrůznějšími svátky, nikoli však lidovými a církevními, ale nejčastěji těmi novodobými (např. s Měsícem Československo-sovětského přátelství: „*Tak jako každoročně i letos budou za spolupráce složek NF pořádat okresní mírové slavnosti ČSČP (...). Letos se připravuje zvlášť bohatý doprovodný program. V sobotu večer vystoupí soubor Slávka Volavého ze Strážnice a jako vypravěč přijde strýc Měrků z Halenkova.*“³⁰⁰ Motivy folklorismu na stránkách *Vsacké Jiskry* jsou časté také v souvislosti s estrádními programy, které často sloužily jako doprovodný program pro jiné (především politické) akce. Příkladem je článek o kulturním programu, který byl součástí předvolební kampaně komunálních voleb: „*V den voleb účinkovaly: Soubor lidových písní a tanců závodního klubu MEZ Jasénka (...). Všechny soubory, ať už národopisné či dechové hudby vyhrávali před volebními místnostmi.*“³⁰¹

³⁰⁰ *Okresní mírové slavnosti SČSP. Vsacká Jiskra. 10. 7. 1954. S. 1.*

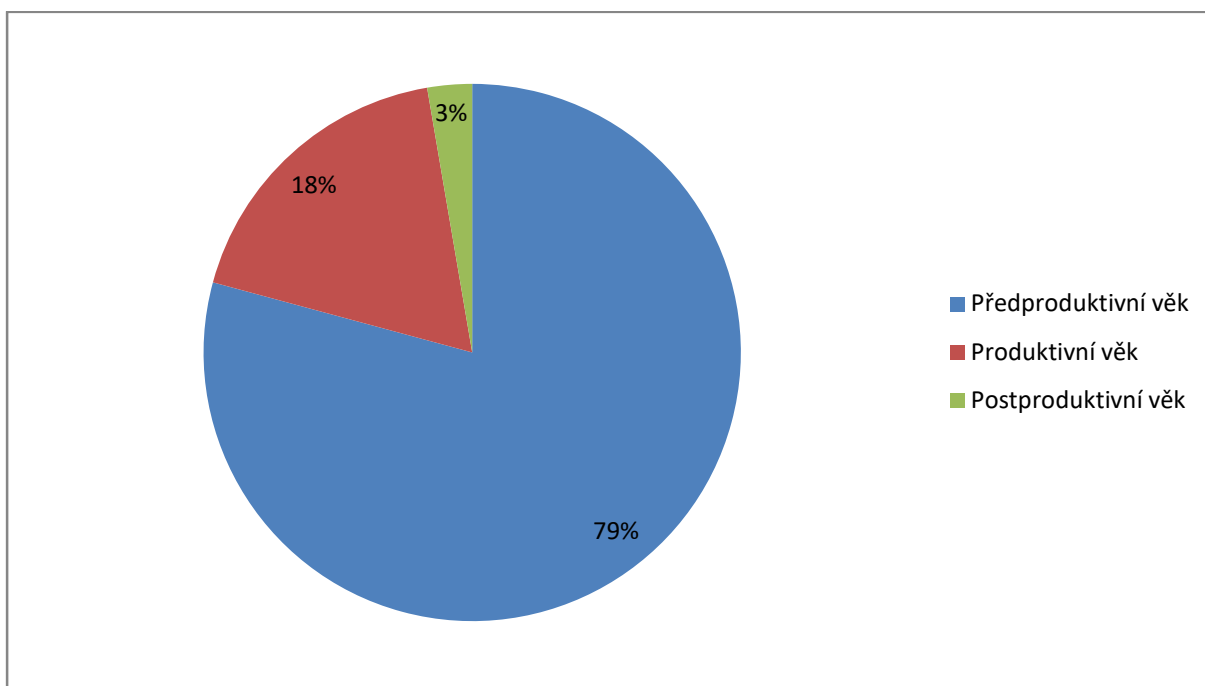
³⁰¹ Viz Příloha č. 3, obr. č. 7. *Kulturní soubory v předvolebních kampaních. Vsacká Jiskra. 8. 5. 1954. S. 2.*

4.5. Mladá generace

Téměř v polovině všech analyzovaných článků (180) se pojednává o aktérech jako o sociálním celku, ve kterém nebyla zdůrazňována určitá sociální skupina.³⁰² Píše se o nich jako o „lidu“, „občanech“ či „soudruzích“.

V dalších 182 člancích byla určitá sociální skupina vyzdvižena. Jednalo se o skupiny osob v předproduktivním věku, produktivním věku, postproduktivním věku, muže a ženy.

Nejvíce prosazovanou sociální skupinou byly osoby v předproduktivním věku, tedy děti a mládež (viz graf č. 5). Toto zjištění tedy souzní s tezí Knapíka a France,³⁰³ podle kterých komunistický režim mladou generaci výrazně protežoval před ostatními sociálními skupinami.



Graf č. 5: Sociální skupiny podle věku

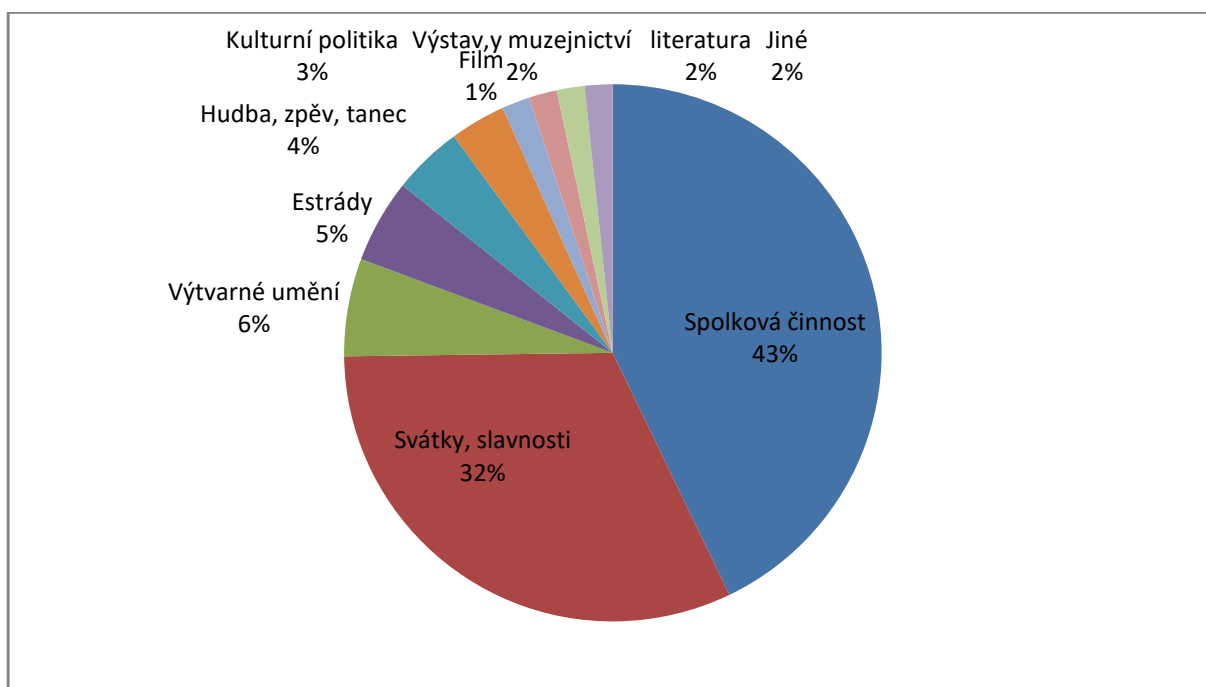
V textech byla mladá generace nejčastěji označována jako „pionýři“, „svazáci“ a „mládež“. Daná označení jsou dána také tím, že tato generace byla v analyzovaných textech nejčastěji spojována se spolkovou činností. Zejména se jednalo o Československý svaz

³⁰²Jedná se o osoby v předproduktivním, produktivním a postproduktivním věku, muže a ženy.

³⁰³ Knapík, Franc, 2013, s. 40.

mládeže, Pionýrská organizace svazu mládeže, případně Jiskry a další zájmové kroužky. Ve *Vsacké Jiskře* dokonce vznikla nepravidelná rubrika *Pionýrský koutek*, kde se psalo o činnosti a akcích této Pionýrské organizace.

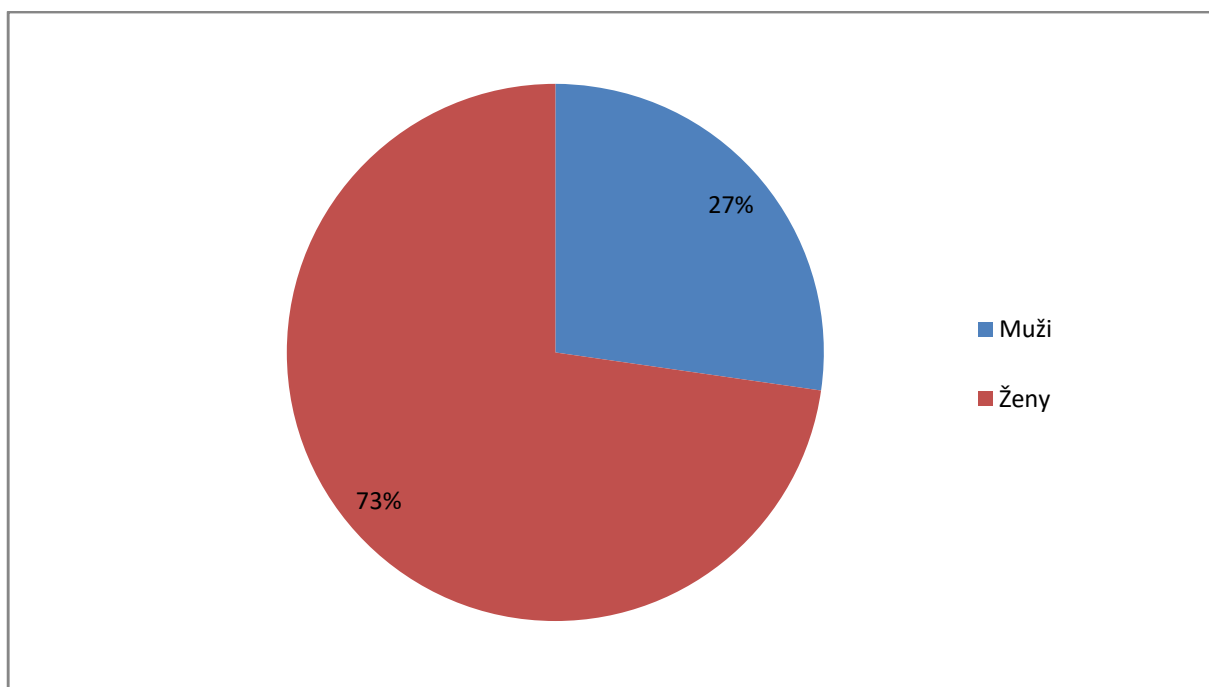
Mládež byla ve *Vsacké Jiskře* také důležitým aktérem některých slavností a svátků. Šlo zejména o Světový festival mládeže, který získal poměrně velký prostor, dále Den dětí či Vánoce.



Graf č. 6: Téma spojená s mladou generací

Jak ukazuje graf č. 5, osoby v produktivním věku byly zmiňovány v 18 % případů. V textech byl zdůrazňován zejména jejich třídní původ (rolníci, dělnický a rolnický lid), či zaměstnání (pracující lid, pracující, družstevníci apod.) Zmínky o lidech v postproduktivním věku byly pouze minimální a daný tisk tuto sociální skupinu zdůrazňovat pouze proto, aby ukázal na rozvinutý sociální systém, který o seniory pečuje. Příkladem je článek o kulturním životě v domu seniorů ve Vsetíně: „*Můžeme říci, že jich první rok života Klubu důchodců na Vsetíně našel dobrý ohlas nejen u těch, kteří toto zařízení plně využívají, ale i u ostatních pracujících, kteří se přesvědčují o tom, že náš stát nezapomíná na ty, kteří svůj podíl práce naší společnosti již složili.*“³⁰⁴

³⁰⁴ *Bohatý kulturní život důchodců na Vsetíně.* Vsacká Jiskra. 11. 10. 1958. S. 2.



Graf č. 7: Sociální skupiny dle pohlaví

Budeme-li sledovat genderové zastoupení aktérů, zjistíme, že protežovanější byly ženy než muži (viz graf č. 7). Komunistická propaganda v poválečném období totiž pracovala s konstrukcí tzv. nové socialistické ženy. Podle historičky Nečasové³⁰⁵ se reprezentace poválečné ženy vyznačovala vnitřní konfliktností mezi veřejnou sférou, v rámci které byla žena zobrazována jako angažovaná občanka, a mezi soukromou sférou, v rámci které žena plnila úlohu matky, manželky, případně hospodyně.

S tímto konfliktem jsem se setkala také v analyzovaném materiálu, ačkoli autoři daných textů se snažili spíše o to, aby soukromá a veřejná úloha ženy byla v souladu. Nejtypičtější jsou články o MDŽ, ve kterých je žena zobrazena jako matka, která pečuje o své děti, avšak zároveň pracuje, čímž přispívá k rozvoji země a budování míru: „*Mezinárodní den žen není jen svátkem, kytičkou, srdíčkem, upřímným přáním našim milým maminkám. Je především pochopením veliké povinnosti – rozkvět vlasti, boj za mír a štěstí našich dětí*“³⁰⁶ Tento jev

³⁰⁵ Nečasová, 2018, s. 127.

³⁰⁶ Viz Příloha č. 3, obr. č. 8. *Radostné byly oslavy MDŽ*. Vsacká Jiskra. 21. 3. 1959. S. 2.

Nečasová³⁰⁷ popisuje takto: „omnipotentně konstruovaná matka měla budovat šťastnou socialistickou budoucnost pro všechny děti světa a vybojovat světový mír.“

Tento apel byl ve *Vsacké Jiskře* silný zejména v kontextu korejské války. V souvislosti s tímto tématem se objevovaly silně emocionálně zabarvené texty: „*Měli bychom se zamyslet nad tím, že právě teď, kdy mnohé z našich matek se sklánějí nad kočárkem svého děcka, korejská máma nese v náruči zohavenou mrtvolku svého štěstí*“³⁰⁸

Autoři *Vsacké Jiskry* se snažili vytvořit také image ženy, která je emancipovaná³⁰⁹ a která se podílí na veřejném a kulturním životě v regionu.³¹⁰ Jak uvádí Nečasová,³¹¹ motiv angažované ženy byl do jisté míry pouze konstrukt budoucí vize, který necharakterizoval tehdejší stav. Proto se ve *Vsacké Jiskře* často objevoval také apel na to, aby se ženy ještě více zapojily do veřejného dění a nemarnily svůj potenciál v soukromé sféře: „*Je třeba, aby se všechny ženy bez rozdílu probraly z netečné ospalosti a více se zajímaly o současné dění ve světě*“³¹²

³⁰⁷ Nečasová, 2018, s. 156.

³⁰⁸ Viz Příloha č. 3, obr. č. 8. *Radostné byly oslavy MDŽ*. *Vsacká Jiskra*. 21. 3. 1959. S. 2.

³⁰⁹ „*Žena v dnešní naší společnosti zaujímá totéž postavení se všemi právy a povinnostmi – jako muži (...). Ženy nastoupili zaměstnání na odpovědná místa, ženy se dobře uplatnily jako politické pracovnice. Připravujeme důstojně Mezinárodní den žen*. *Vsacká Jiskra*. 7. 3. 1952. S. 2.

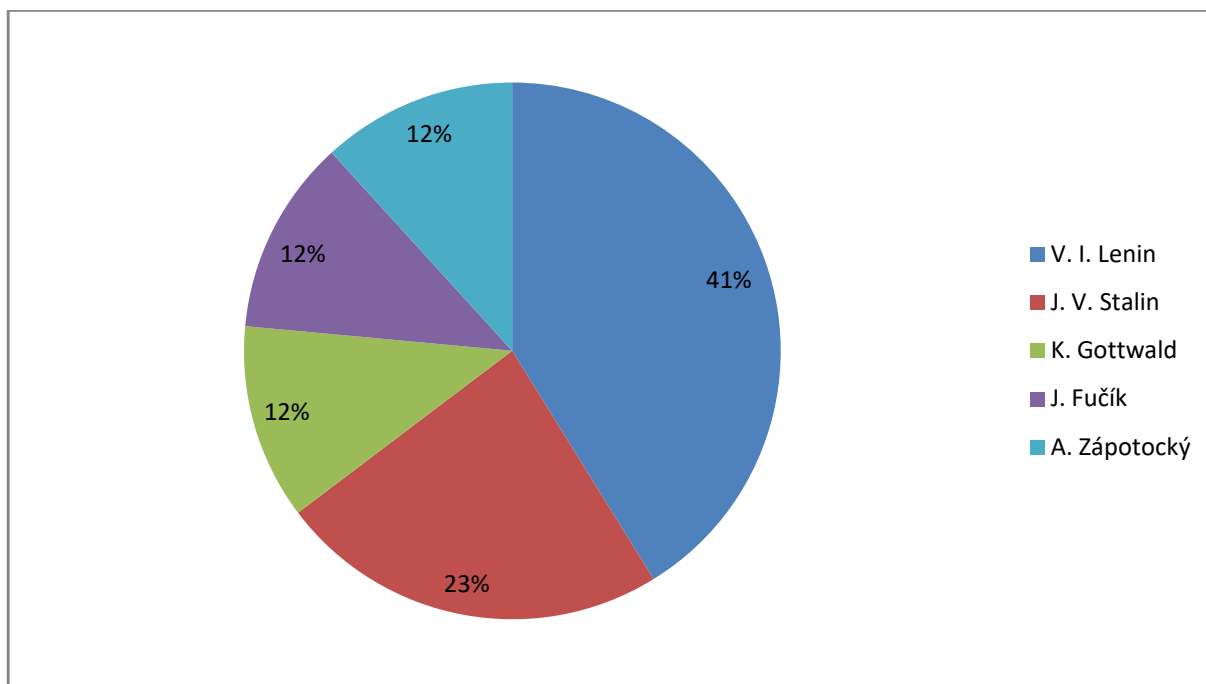
³¹⁰ „*Výbor žen při MNV v Jablůnce od svého zvolení se přičinil o mnohé kulturní večery a dodávkové úspěchy. První úspěch*. *Vsacká Jiskra*. 12. 3. 1955. S. 2.

³¹¹ Nečasová, 2018, s. 133.

³¹² Viz Příloha č. 3, obr. č. 9. *Milé maminky a ženy*. *Vsacká Jiskra*. 19. 2. 1955. S. 2.

4.6. Kult osobnosti

V souvislosti s mediálním obrazem venkovské kultury na stránkách *Vsacké Jiskry* v 50. letech jsem se nesečkala s příliš častými zmínkami o vůdčích osobnostech vládnoucího komunistického režimu. Bylo evidováno pouze 9 takových článků (2,5 %).³¹³ V některých z nich byla zmíněna pouze jedna osobnost, v jiných dvě, případně tři osobnosti.



Graf č. 8: Počet zmínek o vůdčích osobnostech komunistické ideologie

Nejčastěji byla v textech zdůrazňována osoba V. I. Lenina. J. V. Stalin byl zmíněn celkem čtyřikrát (naposled v roce 1956, kdy došlo ke kritice kultur osobnosti Stalina.)³¹⁴ Oba byli reprezentováni jako vůdci sovětského lidu. Ukázal se i motiv téměř náboženského uctívání daných osob to např. formou zmínky o uložení jeho těla v moskevském mauzoleu: „*Šli jsme beze slov s hlubokým dojetím kolem katafalku svou velkých vůdců sovětského lidu – Lenina a Stalina*“³¹⁵ či nesení jeho obrazu během prvomájového průvodu: „*S odkazem velkého Stalina a Gottwalda půjdeme letos vedeni heslem májových dnů: Pod prapor Lenina a Stalina vesni dílu s. Gottwalda vpřed k socialismu . S odkazem velkého Stalina a Gottwalda půjdeme letos*

³¹³ Neznamená to však, že by se na stránkách *Vsacké Jiskry* objevoval motiv uctívání určité vůdčí osobnosti v tam malé míře. Vymezený výskyt je nízký pouze ve vztahu k vesnickému kulturnímu životu.

³¹⁴ Knapík, franc, 2011, s. 463.

³¹⁵ *Byla jsem v SSSR. Vsacká Jiskra. 1. 9. 1956. S. 1.*

vedeni heslem májových dnů: Pod prapor Lenina a Stalina vesni dílu s. Gottwalda vpřed k socialismu.“³¹⁶ Tyto průvody komentuje např. Slavomil Hubálek takto: „v Čechách došlo k nejvyššímu vypětí lásky ke Stalinovi, které se v podstatě rovnalo zbožštění. V tomto smyslu připomíná průvody, které vypadaly jako středověké procesí, kdy se chodilo „s obrazama.“ Stalinův kult hodnotí jako převrácený obraz českého ateismu.“³¹⁷

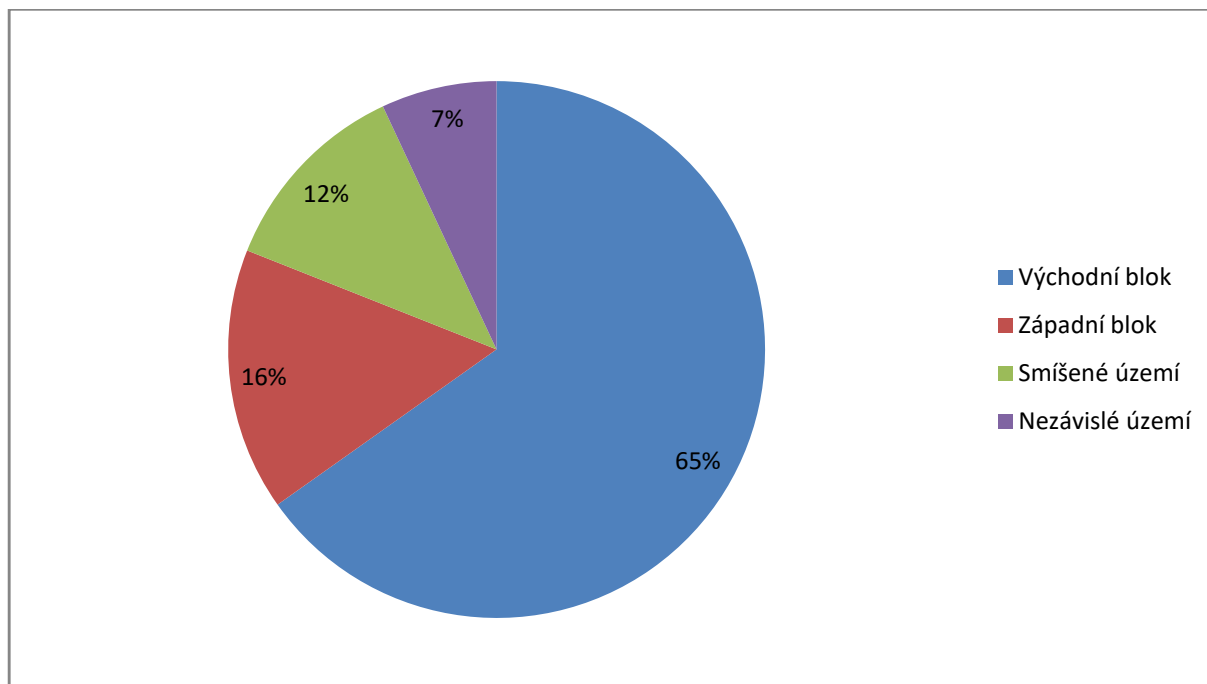
K. Gottwald je zmíněn ve dvou textech, stejně jako J. Fučík či A. Zápotocký. Adorace těchto osob však není tak zjevná jako u předchozích dvou vůdců.

³¹⁶. Viz Příloha č. 3, obr. č. 10. *Za bojový první máj*. Vsacká Jiskra. 24. 4. 1953. S. 1.

³¹⁷ Historie.cs, 2011a.

4.7. Zahraniční kultura

Přestože *Vsacká Jiskra* byla určena především pro obyvatele bývalého vsetínského okresu a referovala převážně o dění v tomto regionu, ve 125 analyzovaných člancích (34,5 %) se objevila zmínka o jedné či několika cizích zemích či územích.



Graf č. 9: Zmínky o zahraničních zemích podle rozdělení světa na východní a západní blok³¹⁸

Vzhledem k tomu, že Československo patřilo v 50. letech 20. století k tzv. východnímu bloku a bylo tzv. satelitním státem Sovětského svazu, není příliš překvapivé, že 65 % zmínek o zahraničních zemích se týká této části světa (viz graf č. 9) a zmínky o těchto zemích jsou vesměs pozitivní.

16 % ze všech zmínek o zahraničí je zaměřeno na západní blok. V souvislosti se Západem nebyla objevena ani jedna pozitivní zmínka. Negativní a neutrální zmínky jsou zastoupeny téměř ve stejné míře. Ve vztahu k negativním zmínkám jsou západní země (zejména USA) reprezentovány jako agresori, kteří chtějí a každou cenu vyvolat nový válečný konflikt: „Zatím, co naše děti už v prvních třídách se učí o budovatelské práci svých rodičů, tak u nich

³¹⁸ Kritéria pro západní blok: USA a její kolonie, člen NATO v 50. letech 20. stol. Kritéria pro východní blok: Sovětský svaz a jeho satelitní státy, člen Varšavské smlouvy v 50. letech. Kritéria pro smíšené státy: území, na kterém o svůj vliv bojuje i západní i východní ideologie, popř. země, která je rozdělena na okupační území (zde však nespadá Rakousko, které svoji plnou suverenitu získalo v roce 1955. Hlavačka, 2002, s. 594–596.

první písmenka „osvěty“ vnikají do mozku dětí A-atom, B-bomba!“³¹⁹ Zdůrazňována byla také nízká životní úroveň a málo rozvinutý sociální systém: „Amerika! (...) 4 miliony dětí nechodí do školy, před 8 milionů dětí trpí podvýživou, na patnicích mrakodrapů živoří bída.“³²⁰

Kromě toho analyzovaný materiál zahrnoval i zmínky o zemích, kde se vliv dvou tehdejších světových velmocí (Sovětského svazu a USA) mísil. Jednalo se především o Koreu a Vietnam, kde v daném období probíhaly války o západní a východní vliv. Zmínky o daných zemích byly převážně negativní, a to z důvodu popisu válečného stavu zemí: „Právě teď, kdy mnohé z našich matek se sklánějí nad kočárkem svého děčka, korejská máma nese v náruči zohavenou mrtvolku svého štěstí. Možná, že právě teď, kdy naši pionýři spěchají vesele domů z druživonky, tam ve Vietnamu hledá právě tak veliké dítě v hořících troskách svou mámu.“³²¹ Do této kategorie patří také Německo, které bylo po druhé světové válce rozděleno do okupačních zón.

Existují také zmínky o nezávislých zemích, jejichž politika nebyla ovlivněna ani ideologií USA ani Sovětského svazu. Takové země jsou zmiňovány pouze okrajově, např. v souvislosti se zemí původu filmů, které jsou promítány v kinech.³²² Jejich hodnocení je taktéž převážně neutrální.

Země	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
SSSR a Rusko	86	55
Německo	13	8
USA	7	4,5
Polsko	6	4
Rakousko	6	4
Imperialisté, kapitalisté, západní země	4	2,5
Korea	4	2,5
Rumunsko	4	2,5
Indie	3	1,8
Francie	3	1,8
Maďarsko	3	1,8
Afrika	2	1,3

³¹⁹ Viz Příloha č. 3, obr. č. 3. 8. březen – Mezinárodní den žen. Vsacká Jiskra. 7. 3. 1952. S. 2.

³²⁰ Viz Příloha č. 3, obr. č. 3. 8. březen – Mezinárodní den žen. Vsacká Jiskra. 7. 3. 1952. S. 2.

³²¹ Viz Příloha č. 3, obr. č. 3. 8. březen – Mezinárodní den žen. Vsacká Jiskra. 7. 3. 1952. S. 2.

³²² Např. *Filmový festival pracujících*. Vsacká Jiskra. 13. 7. 1954. S. 2.

Anglie	2	1,3
Čína	2	1,3
Bolívie	1	0,6
Japonsko	1	0,6
Vietnam	1	0,6
Bulharsko	1	0,6
Mexiko	1	0,6
Jordánsko	1	0,6
Turecko	1	0,6
Albánie	1	0,6
Itálie	1	0,6
Švédsko	1	0,6
Etiopie	1	0,6
Egypt	1	0,6
Alžírsko	1	0,6
Celkem	158	100

Tabulka č. 5: Zmínky o jednotlivých zemích

Z konkrétních zemí dostal největší prostor Sovětský svaz (viz tabulka č. 5). Toto zjištění není příliš překvapivé, neboť tato země byla vzorem pro východní blok včetně tehdejšího Československa. Nečekané není ani to, že odkazy na tuto velmoc byly veskrze pozitivní. Kladné hodnocení je dáno zejména činností Svazu československo-sovětského přátelství, který se na propagaci Sovětského svazu podílel, a to zejména formou Měsíce československo-sovětského přátelství. Články o dané události byly poměrně časté a Sovětský svaz byl v rámci nich zmiňován s velkou vděčností zejména kvůli osvobození naší země: „*Za všechnu pomoc, jež Sovětský svaz poskytuje našemu státu, za to, že náš osvobodil od nacistických okupantů v roce 1945, za všechno díky jemu i jeho hrdinnému lidu*“.³²³ V souvislosti s územím Sovětského svazu existuje pouze jedna negativní zmínka, vztahuje se však k carskému Rusku a neuspokojivým životním podmínkám tamních obyvatel: „*V míru, za nějž s kodaňskými ženami již v roce 1910 bojovala Klára Zetkinová a za nějž solidárně pozvedly prapor 8. 3. 1917 ženy v Petrohradu v mohutné demonstraci proti hladu a válce*“.³²⁴

Druhou nejčastěji zmiňovanou zemí bylo Německo. Zajímavostí a jistým paradoxem je, že v období druhé světové války se komunistická ideologie jednoznačně vymezovala proti nacistickému Německu. Avšak po druhé světové válce se část Německa připojila k východnímu bloku a stala se tak spřátelenou zemí. Tuto skutečnost bylo třeba zohlednit také

³²³ Z průběhu Měsíce přátelství. Vsacká Jiskra. 18. 11: 1953. S. 2.

³²⁴ Bude Mezinárodní den žen. Vsacká Jiskra. 8. 3. 1953. S. 2.

v dobové propagandě. Také *Vsacká Jiskra* poměrně striktně rozlišovala, zda se jedná o Východní či Západní Německo a tuto skutečnost měla tendenci tematizovat: „(film, pozn. autorka) ukazuje vývoj událostí v Německu po první světové válce, i příčiny, které způsobily, že Německo se nedalo cestou proletářské revoluce, ale cestou fašismu – ukazuje, kde fašismus vznikl a kde zdárně rostl podporován mezinárodním imperialismem.“³²⁵ Strategií *Vsacké Jiskry* však bylo zmiňovat pozitiva Východního Německa, než kritizovat a zatracovat Západní Německo.

Třetí nejčastěji zmiňovanou částí světa jsou Spojené státy americké. Smyslem zmínek o USA a západních zemích nebylo prezentovat danou oblast, ale poukazovat na její údajné nedostatky a ty stavět do kontrastu s údajně dobrými životními podmínkami v socialismu.

Zajímavý byl také počet zmínek o Číně. Přestože šlo o druhou největší komunistickou zemi daného období, *Vsacká Jiskra* ji zmínila pouze dvakrát. Tento dokazuje spíše sounáležitost zvoleného média s oficiální politikou Sovětského svazu, který měl v 50. letech s Čínou poměrně komplikované vztahy.³²⁶

³²⁵ *Filmová hlídka*. *Vsacká Jiskra*. 20. 11. 1954. S. 2.

³²⁶ V roce 1950 tyto země sice podepsaly smlouvu o družbě, nicméně dobré vztahy se zkomplikovaly po vypuknutí války v Koreji ve stejném roce. Vůdce Číňanů Mao Ce Tung byl ochoten zapojit se do války pouze s podporou SSSR. Stalin však otevřenou podporu neslíbil. Situace se ještě více zhoršila v roce 1956, kdy Mao Ce-tung nesoúhlasil s demokratizačními procesy po odsouzení kultu osobnosti Stalina. Chruščov o dva roky později zase odsoudil čínskou hospodářskou politiku tzv. velkého skoku, kterou chtěl radikálně modernizovat čínskou ekonomiku. Čína podepsala s Československem smlouvu o přátelství v roce 1960. Ešner, 2004.

4.8. Shrnutí

Kultura v tomto listu hrála důležitou roli a referování o tomto tématu se prakticky nevychýlilo z oficiální linie komunistické propagandy dané doby. Pomocí kvantitativní obsahové analýzy jsem provedla rozbor 373 (resp. 362) článků o kulturním životě venkovanů na stránkách *Vsacké Jiskry* mezi lety 1951–1959. V souhrnné kapitole analytické části jsem uvedla odpovědi na vedlejší výzkumné otázky.

VVO1: Jaký prostor byl věnován tématu venkovské kultury v daném periodiku a období?

Celkem bylo otištěno 373 článků se zvoleným tématem. Kultura stála v pozici dominantního tématu u 288 článků, vedlejšího tématu u 74 článků a v pozici okrajové zmínky u 11 textů, ty jsem z další analýzy vyloučila. Frekvence textů byla vzestupná, nejvíce byla kultura zmiňována v roce 1959.

VVO2: Jaké bylo tématické ukotvení článku?

Nejčastějším zmiňovaným tématem byly svátky a slavnosti (98), dále spolková činnost (59) a oblast divadla (41).

4.8.1. Ateistická propaganda

VVO3: Objevovaly se v analyzovaném materiálu zmínky o náboženství a církvích?

Ateistická propaganda byla ve *Vsacké Jiskře* pojímána v poměrně diplomatické rovině. Spíše než hanobení církví razil tento list strategii ignorace. Toto téma je tedy zmíněno pouze v 7 člancích.

VVO4: Bylo o náboženství, církvích referováno pozitivně, neutrálně, nebo negativně?

Převažovalo negativní hodnocení dané tematiky (5), neutrální postoj byl zaujat u 2 článků.

VVO5: O jakých svátcích a slavnostech bylo nejčastěji referováno?

Motiv svátků a slavností byl zmíněn u 139 článků, dominují svátky novodobé (127), církevní a lidové svátky byly zmíněny ve 12 případech. Nejčastěji zmiňovaných svátkem byl Měsíc Československo-sovětského přátelství, výročí bolševické revoluce (36) a svátek práce (18).

VVO6: Byl u původně církevních a lidových svátků zmiňován nebo potlačován jejich náboženský a lidový význam? U kterých svátků? Čím je potlačovaný náboženský a lidový motiv nahrazován?

Původní církevní a náboženský motiv byl potlačen u 18 textů. Nejčastěji (7) se jednalo o křtiny jakožto církevní svátost, které byly nahrazeny tzv. vítáním občánků. Duchovní rozměr se vytrácel také z textů o Vánocích (3). Motiv Kristova narození byl zcela překryt postavou Dědy Mráze a Vánoce byly vykresleny jako oslavy konzumu.

4.8.2.Folklor, folklorismus

VVO7: V souvislosti s jakými tématy byl folklor a folklorismus zmiňován?

Z celkových 48 článků o folkloru a folklorismu je téma folkloru a folklorismu nejčastěji zmiňované ve vztahu k hudbě, zpěvu a tanci (22), svátkům a slavnostem (10) a estrádám a zábavě (8).

VVO9: Referovalo se častěji o folkloru, nebo folklorismu?

Všech 48 textů referuje nikoli o folkloru, ale o folklorismu. Jak již bylo uvedeno, téměř vůbec se nepsalo o lidových svátcích, které bývají spojeny s nejrůznějšími tradicemi a obřady. Z toho důvodu se tak nepsalo ani o folkloru. Tato oblast nehmotného kulturního dědictví byla na stránkách *Vsacké Jiskry* přetransformována do podoby folklorismu. Folklorní soubory byly často zmiňovány i v člancích, které měli oslavovat úspěchy kolektivizovaného zemědělství a modernizace vesnic.

4.8.3.Mladá generace

VVO11: Jaká sociální skupina byla nejčastěji zmiňována?

Ve 182 textech byly zdůrazněny konkrétní sociální skupiny, z nichž nejvíce zmiňovanou byla mládež (119). Několik totalitních režimů kladlo na mladou generaci velký důraz (např. nacismus). Komunismus v tomto nebyl výjimkou. Tato sociální skupina byla pro propagaci dané ideologie poměrně výhodná: nebyla zatížená kapitalistickou minulostí a byla snadněji manipulovatelnější než zbytek společnosti.³²⁷

VVO12: V souvislosti s jakými tématy se nejčastěji psalo o venkovské kultuře mládeže?

O mladé generaci se nejčastěji psalo ve vztahu ke spolkové činnosti (51) a svátkům a slavnostem (38).

4.8.4.Kult osobnosti

Naproti tomu důraz na vůdčí osobnosti dané doby v článcích o kultuře nebyl příliš výrazný. Nicméně nejčastěji a zřejmě nejoslavněji byl připomínán V. I. Lenin a následně o J. V. Stalin. V jeho případě až do zmiňovaného roku 1956, kdy došlo ke kritice kultu jeho osobnosti.

VVO13: Nacházely se v analyzovaném materiálu motivy kultu osobnosti? V souvislosti s jakými osobami?

Bylo nalezeno několik motivů uctívání určitých osobností. Zmiňováni jsou V. I. Lenin, J. V. Stalin, K. Gottwald, J. Fučík a A. Zápotocký. Kult druhého jmenovaného byl vyzdvihován až do zmiňovaného roku 1956, kdy došlo ke kritice kultu jeho osobnosti.

VVO14: V jaké míře se kult osobnosti v analyzovaném materiálu objevoval?

³²⁷ Knapík, Franc, 2013. s. 40.

Kult osobnosti není v analyzovaném materiálu zmiňován nijak často, ale pouze v 9 článcích.

4.8.5.Zahraniční kultura

VVO15: Obsahoval analyzovaný materiál zmínky o zahraniční kultuře?

Zmínky o zahraničních zemích se objevily ve 125 článcích.

VVO16: Kultura jakých zemí byla zmiňována?

Zmínkám o zahraničních zemích v článcích o kultuře jednoznačně dominoval Sovětský svaz (83), který byl prezentován jako osvoboditel Československa a pokroková země. Na tomto mediálním obrazu se výrazně podílel Svaz Československo-sovětského přátelství, který každý rok pořádal Měsíc Československo-sovětského přátelství.

VVO18: Byly zmínky o zahraniční kultuře pozitivní, neutrální, negativní?

Zmínky o zemích východního bloku jsou převážně pozitivní. Naopak státy tzv. západního bloku (především USA) byly naproti tomu často vykreslovány jako agresori, kteří chtějí rozdmýchat další válku. Zdůrazňován je také nízký rozvoj sociálního systému především v Spojených státech amerických. V zemích s vlivem obou velmocí převažují negativní zmínky, a to zejména vlivem popisování válečné situace v dané oblasti. O oblastech, které nenáleží ani k východnímu ani k západnímu bloku, *Vsacká Jiskra* zaujala neutrální postoj.

5. Závěr

Na základě kvantitativní analýzy vybraných článků týdeníku *Vsacká Jiskra* a taktéž na základě studia archivních pramenů jsem dospěla k závěru, že oficiálně přijímaná komunistická ideologie a kulturní politika prostupovala od nejvyšší celostátní úrovně níže a nevyhnula se ani jednotlivým samosprávným orgánům, zejména bývalým ONV, které řídily vydávání lokálních periodik, v tomto případě *Vsacké Jiskry*.

Striktní ideologický rámec byl zjevný v řízení v organizační struktuře listu, který zcela podléhal vládnoucí KSČ. Stěžejním zjištěním této práce bylo, že pro dané periodikum příliš neplatily teoretické koncepty (zejména teorie gatepeekingu a nastolování agendy), které jsou jinak účinné pro tisk vydávaný v liberálně demokratickém prostředí.

Organizační strategie listu se promítla také do samotného obsahu periodika. Klíčovým zjištěním, které obsahovalo odpověď na hlavní výzkumnou otázku této diplomové práce, bylo, že mediální reprezentace kulturního života venkovanů na stránkách *Vsacké Jiskry* v 50. letech taktéž zcela podlehlo oficiální komunistické ideologii.

Vyslovila jsem předpoklad, že kultuře venkovanů byl ve zkoumaných textech daného periodika přikládán značný význam, protože kultura sloužila jakožto mocenský nástroj, prostřednictvím kterého mohla vládnoucí KSČ prosazovat své cíle. Tento předpoklad se částečně naplnil. Jedním z klíčových poznatků této práce je, že výskyt četnosti článků o kultuře byl do jisté míry ovlivněn historickými etapami 50. let v Československu. Dané téma totiž nebylo na začátku 50. let příliš rozšířené.³²⁸ Týdeník se věnoval především přímé formě persvaze zejména v otázkách kolektivizace zemědělství. Výskyt tématu kultura však postupně narůstal. Největší počet článků byl zaznamenán v období destalinizace společnosti, kdy se do popředí dostávaly dosud zakazované formy zábavy a kulturních akcí, např. majálesy.

Důležitým prvkem komunistické ideologie byla ateistická propaganda. Stěžejní hypotézu ve vztahu k ateistické propagandě týdeníku bylo, že zmínka o duchovnu bude věnován jen velmi omezený prostor a články, které toto téma zmíní, budou náboženství především kritizovat. Tento předpoklad se naplnil beze zbytku. Strategií *Vsacké Jiskry* bylo religiozní témata ve většině případů naprosto ignorovat a jen výjimečně toto téma zmínit, ovšem v náležitém ideologickém rámci, který zahrnoval negativní postoj především k představitelům Římskokatolické církve. Jedinou vyzdvihovanou oblastí duchovní tematiky bylo husitství,

³²⁸ Je však nutné i zde zdůraznit, že až do dubna 1954 periodikum vycházelo v polovičním formátu.

přesněji jeho komunistická interpretace, která duchovní rozměr tohoto hnutí (především skutečnost, že Jan Hus byl kněz) zcela potlačila. Upozadování náboženských motivů bylo zjevné také v souvislosti s referováním o církevních a lidových svátcích. Lze tak zcela potvrdit stanovenou hypotézu o propagování novodobých svátků a slavností, které měly jasný vztah k rozvoji a šíření myšlenek socialismu. *Vsacká Jiskra* ve vztahu k náboženství tedy preferovala strategii potlačování a překrývání církevních motivů namísto přímé a otevřené kritiky.

V tom, jak tvůrci *Vsacké Jiskry* psali o folkloru je zjevná manipulace s reprezentacemi a symboly, na nichž měly být založeny kolektivní názory a postoje. Reprezentace folkloru, resp. folklorismu byla zcela odtržena od svého původního kontextu. Zcela se tak naplnila domněnka upřednostňování folklorismu na úkol folkloru. Např. texty o lidových občůzkách byly zcela upozaděny a nahrazeny např. zmínkami o vystoupení folklorních souborů, jejichž činnost byla dávana do kontextu s oslavou socializace a kolektivizace vesnic. List se tedy k folkloru stavěl velmi necitlivým způsobem, podobně jako vládnoucí KSČ. Dané nehmotné kulturní dědictví bylo pouze zneužito dobovou propagandou, která si zakládala na lidovosti, přestože vlivem kolektivizace ničila tradiční pojetí venkovského životního stylu.

Dalším důležitým předpokladem mojí práce bylo, že nejvíce protežovanou sociální skupinou byla mládež. Tato hypotéza se opět potvrdila. Synonymem mládeže na stránkách *Vsacké Jiskry* byli „pionýři“ a „svazáci“, kteří byli nositelem pokroku a modernosti (na rozdíl od svých rodičů a prarodičů, kteří byli poznamenáni životem v kapitalistické společnosti). Z hlediska teoretického pojetí ideologie Louise Althussera je důraz na mladou generaci pochopitelný. Děti a mládež jsou totiž vystaveni ideologii ve škole, která je povinná a indoktrinace v ní trvá pravidelně po celou dobu dětství.³²⁹

Textů, které by vyzdvihovaly jednotlivé vůdčí osobnosti komunistického hnutí, nebylo mnoho. V těch několika, které propagovaly zejména J. V. Stalina, K. Gottwalda či V. I. Lenina, byl však zcela zjevný motiv jejich náboženského uctívání či zbožšťování, které můžeme nazývat kultem osobnosti. Při porovnání zjištění o uctívání vůdčích postav komunismu a srovnám s klíčovými poznatky o ateistické propagandě ve zvoleném periodiku, lze dojít k závěru, že cílem uctívání určitých osobností mělo být postupné vytlačení náboženství a uctívání původních náboženských idolů.

³²⁹ Kužel, 2012, s. 24.

Vsackou Jiskru můžeme považovat za lokální periodikum, které reflektovalo především dění v bývalém okrese Vsetín. List neinformoval o dění na celostátní ani celosvětové úrovni, a přesto se v týdeníku objevila celá řada zmínek o zahraničí, zpravidla však u článků, které pojednávaly o kulturním dění v dané lokalitě. Zde byl obzvláště zjevný soulad názorové orientace listu, která souzněla s oficiální celostátní komunistickou ideologií. Na zmínkách o zahraničí byl zjevný princip binární opozice mezi „námi“ a „jimi“. „My“ představovalo východní blok a především Sovětský svaz. V článcích byl zjevný motiv sovětizace (čili hledání vzorů v Sovětském svazu) a silná propagace této země v co nejpozitivnějším kontextu. Naopak „oni“ tedy západní svět byl vnímán jako zlý agresor, který utlačuje dělnický lid. Ve zmínkách o zahraničí se tak jasně zrcadlil dobový kontext a politická orientace Československa v 50. letech 20. století.

Seznam zkratek

BOV KSČ: Byro okresního výrobu Komunistické strany Československa

ČSM: Československý svaz mládeže

HVO: Hlavní výzkumná otázka

JZD: Jednotné zemědělské družstvo

KNV: Krajský národní výbor

KSČ: Komunistická strana Československa

KSSS: Komunistická strana Sovětského svazu

ONV: Okresní národní výbor

OV KSČ: Okresní výbor Komunistické strany Československa

PO ČSM: Pionýrská organizace Československého svazu mládeže

ÚV KSČ: Ústřední výbor Komunistické strany Československa

VVO: Vedlejší výzkumná otázka

Seznam pramenů

Archivní prameny

SOka Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 1013, fol. 6, *Organizace práce v redakci vesnických novin.*

SOka Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 851, fol. 4, *Dopis z ministerstva zemědělství zasláný na KNV ve Zlíně v roce 1957.*

SOka Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 1013, fol. 3, *Vyúčtování časopisu Vsacká Jiskra.*

SOka Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 1013, fol. 26, *Pozvánka na schůzku redakční rady.*

SOka Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 1013, fol. 9, *Kalendářní plán okresních vesnických novin Vsacká Jiskra.*

SOka Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 851, fol. 5, *Porada a školení redaktorů Jisker.*

SOka Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 851, fol. 6, *Využívání Jisker v předsjezdovém období.*

Analyzované periodikum

Jiskra. Vesnické noviny okresu vsetínského. 1951–1952.

Vsacká Jiskra. List pracujících venkova. 1952–1959.

Seznam literatury

ADAM, Adolf. *Liturgický rok. Historický vývoj a současná praxe*. Praha: Vyšehrad, 1998. ISBN 80-7021-269-1.

ALTHUSSER, Louis. *Ideology and Ideological State Apparatures. Notes Towards an Investigation*. In: DURHAM, Meenakshi Gigi, KELLNER, Douglas M. *Media and Cultural Studies. KeyWorks*. Oxford: Blackwell Publishing, 2001. ISBN 13: 978-1-4051-3258-9.

BARKER, Chris. *Slovník kulturních studií*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-099-2.

BĚLINA, Pavel a kol. *Dějiny země Koruny české. II. Od nástupu osvícenství po naši dobu*. Praha: Paseka, 1993. ISBN 80-85192-30-6.

BERELSON, Bernard. *Content Analysis in Communication Research*. Glencoe: Free Press, 1952. ISBN 978-0028412108.

BERGER, Peter, LUCKMANN, Thomas. *Sociální konstrukce reality*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-85959-46-1.

BÍLEK, Petr A. *Propaganda jakožto opuštěný pojem v kulturním prostoru*. In: KOPAL, Petr a kol. *Film a dějiny 7. Propaganda*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2018. ISBN 978-80-87292-44-0.

BITTMAN, Ladislav. *Mezinárodní dezinformace*. Praha: Mladá fronta, 2000. ISBN 80-204-0843-6.

BLAŽEK, Bohuslav. *Venkov: Anamnéza, diagnóza, terapie*. Praha: ERA, 2004. ISBN 9788086517902.

BLODIGOVÁ, Alexandra a kol. *Dějiny českého novinářství a českých novinářských spolků. Výstava k dějinám českého tisku na území České republiky*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. ISBN 80-86712-07-9.

BROUČEK, Stanislav, JEŘÁBEK, RICHARD. *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá fronta, 2007. ISBN 978-80-204-1712-1.

BURTON, Graeme, JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister and Principal, 2001. ISBN 80-85947-67-6.

CÍRKEV.CZ, © 2020. Svátosti a obřady. *Cirkev.cz* [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://www.cirkev.cz/cs/svatosti>.

CYSAŘOVÁ Jarmila. *Československá televize a politická moc 1953-1989*. In: Soudobé dějiny. Číslo 3-4, ročník 2002. s. 521-537.

ČESKO-SLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE, © 2001-2020. Jaromír Vomáčka. *Csfd.cz* [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/32597-jaromir-vomacka/>.

ČORNEJ, Petr. *Vnímání husitství v české moderní a postmoderní společnosti*. In: *Auc Historiae Universitatis Carolinae Pragensis*. Vol. 53, No 1, (2013), S. 25–34. ISSN 0323-0562.

ČTK, 2018. Před 70 lety se ze Zlína stal Gottwaldov. Cílem bylo vymazat Baťu z paměti lidí. *Zlin.rozhlas.cz* [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://zlin.rozhlas.cz/pred-70-lety-se-ze-zlina-stal-gottwaldov-cilem-bylo-vymazat-batu-z-pameti-lidi-7684647>.

EŠNER, Jan, 2004. Roztržka mezi Čínou a SSSR. *Válka.cz* [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://www.valka.cz/10584-Roztrzka-mezi-Cinou-a-SSSR>.

FRANC, Martin, KNAPÍK, Jiří. *Volný čas v českých zemích 1957-1967*. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2229-5.

FROLEC, Václav. *Výroční obyčeje a jejich životnost v českých zemích*. In: FROLEC, Václav. *Výroční obyčeje. Současný stav a proměny*. Brno: Blok, 1982.

GALTUNG, Johan, RUGEOVÁ, Mari Holmboe, 1973. *The Structure of Foreign News*. [online]. [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <https://blisty.cz/files/2010/07/20/galtung-structure-foreign-news-1965.pdf>. S. 70-71.

HLAVAČKA, Milan a kol. *Dějiny Rakouska*. Praha: Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-491-2.

HISTORIE. CS, 2011a. A proto lásku, lásku Stalinovi. *Ceskatelevize.cz* [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10150778447-historie-cs/211452801400009>.

HISTORIE. CS, 2011b. Socialistický realismus. *Ceskatelevize.cz* [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/211452801400033/>.

HALAMOVÁ, Veronika. *Kultura a propaganda. Utváření nové společnosti v komunistickém Československu v letech 1948-1953*. Otrava: Moravapress, 2014. ISBN 978-80-87853-11-5.

HOŘENÍ, Zdeněk (ed.). *KSČ o tisku, rozhlasu a televizi (1945–1975)*. Praha: Novinář, 1976.

- JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbora. 2009. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN: 978-80-7367-466-3.
- JOWETT, Garth S., O'DONNELL, Victoria. *Propaganda and Persuasion*. London: SAGE, 2012. ISBN 1506371345.
- KNAPÍK, Jiří, FRANC, Martin a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-2019-2.
- KNAPÍK, Jiří, FRANC, Martin. *Volný čas v Českých zemích 1957–1967*. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2229-5.
- KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1948–1953*. Praha: SPN, 1991. ISBN 80-04-25700-3.
- KAPLAN, Karel. *Proměny české společnosti 1948–1960*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2012. ISBN 978-80-8275-155-3.
- KNAPÍK, Jiří a kol. *Děti, mládež a socialismus v Československu v 50. a 60. letech*. Opava: Ústav historických věd, 2014. ISBN 978-80-7510-057-3.
- KNAPÍK, Jiří, FRANC, Martin a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948–1967*. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-2019-2.
- KONČELÍK, Jakub, ORSÁG, Petr, VEČEŘA, Pavel. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. ISBN: 978-80-736-7698.
- KRAJSKÁ KNIHOVNA FRANTIŠKA BARTOŠE VE ZLÍNĚ, 2020. Vsetín. *Kfbz.cz* [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: https://www.kfbz.cz/sites/default/files/souboryredakce/perzk_vs.pdf.
- KUNDERA, Milan. *Žert*. Praha: Československý spisovatel, 1969.
- KUŽEL, Petr. *Althusserovo pojetí ideologie a konstituce subjektu*. In: KOUBA, Miroslav, MAGINCOVÁ, Dagmar, ŘÍHA, Ivo. *Kontexty propagandy*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2012. ISBN 978-80-7395-515-1.
- LIPPMANN, Walter. *Veřejné mínění*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0939-3.
- MACOURKOVÁ, Anna. *Komunistická propaganda a agitace v období kolektivizace. Naučíme lidi milovat nový socialistický život*. S. 139-149. In: ROKOSKÝ, Jaroslav, SVOBODA, Libor. *Kolektivizace v Československu*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2013. ISBN 978-80-87211-96-0.

- MALÁ, Lenka. „*Osvobozená vesnice*“. *Mediální obraz venkova a venkovanů na stránkách Rudého Práva a Lidové demokracie v letech 1945-1946*. Magisterská diplomová práce. Vedoucí práce: Pavel Večeřa. Brno: Masarykova univerzita, 2016.
- MCCOMBS, Maxwell E. *Agenda setting: nastolování agendy, masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-591-2.
- MEZIHORÁK, František. *Hry o Moravu*. Praha: Mladá Fronta, 1997. ISBN 80-204-0675-1.
- MORAVČÍKOVÁ, Monika, 2020. Folklor sa stal nástrojom politického boja. Osobnosti nechcú, aby ho fašisti zneužívali. *Kultura.sme.sk* [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://kultura.sme.sk/c/22331212/ani-v-kroji-ani-v-kraji-folklorne-osobnosti-odmietli-zneuzivanie-ludovej-kultury-fasistami.html>.
- NÁRODNÍ MUZEUM, © 2020. Vývoj médií od února 1948 do konce 50. let. *Dvacatestoletí.eu* [online]. [cit. 2020-01-19]. S. 1. Dostupné z: http://dvacatestoletí.eu/data/files/MH_ML_8_unor1948_50leta.pdf.
- NEČASOVÁ, Denisa. *Nový socialistický člověk. Československo 1948–1956*. Brno: Host, 2018. ISBN 978-80-7577-185-8.
- NEUENDORF, Kimberly. *The Content Analysis Guidebook*. Longon: Sage, 2002.
- PAMĚŤ NÁRODA, © 2008–2020. *Kulturní revoluce v Číně*. Pametnaroda.cz [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/kulturni-revoluce-v-cine>.
- PARGAČ, Jan, a kol. *Mýtus českého národa aneb Národopisná výstava československá 1895*. Praha: Litera Bohemica, 1996.
- PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY, POSLANECKÁ SNĚMOVNA, 1948a. Ústava Československé republiky. *Psp.cz* [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=332>.
- PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY, POSLANECKÁ SNĚMOVNA, 1948b. Zákon č. 123/1948 Sb. o znárodnění polygrafických podniků, 1948. *Psp.cz* [online]. [cit. 2020-01-19].
- POLICIE ČR, 2020. Oběti komunistického režimu. *Policie.cz* [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/obeti-komunistickeho-rezimu.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.
- PROKOPOVÁ, Kateřina. *Propaganda a persvaze*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4345-4.

- PTÁČEK, Luboš. *Země, region nebo provincie? Morava ve filmu*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 9788024409504.
- REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.
- ROTOVÁ, Hana. *Obraz kolektivizace zemědělství v českém hraném filmu 1948–1956*. Magisterská diplomová práce. Vedoucí práce: Libor Svoboda. Brno: Masarykova univerzita, 2010.
- RYCHLÍK, Jan. *Komunistická propaganda v Československu 1945–1989*. In: PAŽOUT, Jaroslav (ed.) *Informační boj o Československo / v Československu (1945-1989)*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2014. ISBN 978-80-87912-10-2.
- SEDLÁKOVÁ, Renáta. 2014. *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3568-9.
- SIROVÁTKA, Oldřich. „Autentický“ a „stylizovaný“ folklór. In FROLEC, Václav (ed.). *Lidové umění a dnešek*. (s. 35-40). Brno: Blok, 1977.
- SLINTÁK, Petr. *Obraz venkova v českém filmu 1945–1969*. Rigorózní práce. Vedoucí práce: Stanislava Přadná. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2012.
- SCHERER, Helmut. *Úvod do metody obsahové analýzy*. In: *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2004.
- SHOEMAKER, Pamela J. VOS, Tim P. *Gatekeeping Theory*. New York: Routledge, 2009. ISBN 9780415981385.
- SCHULZ, Winfried. *Funkce a důsledky politické komunikace*. In: JIRÁK, Jan, ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Politická komunikace a média*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0182-6.
- SLINTÁK, Petr, ROTOVÁ, Hana. *Venkov v českém filmu 1945–1969*. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-87211-92.
- SOBOTKOVÁ, Jitka. *Komunistické slavnosti v Československu v letech 1948–1989*. Dizertační práce. Vedoucí práce Jana Burešová. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2011.
- SURYNEK, Alois, KOMÁRKOVÁ, Růžena, KAŠPAROVÁ, Eva. *Základy sociologického výzkumu*. Praha: Management Press, 2001.

ŠIKULA, Martin. *Vesnické noviny a satirický obraz kolektivizace 50. let 20. století v moravských okresech severozápadního Horácka*. In: *Západní Morava. Vlastivedný sborník*. Ročník XV (2011), s. 110-137. ISSN 1211-8931.

ŠKODOVÁ, Markéta (eds.). *Agenda-setting: teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2008. ISBN 978-80-7330-151-4.

TOMEK, Prokop, 2020. 50. léta. Mimosoudní formy represe. *Totalita.cz* [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/50/50_01_007.php.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-096-8.

Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=327>.

ZDAŽIL, Roman. *Vztah socialistické ideologie k folkloru a jeho reflexe v československém hraném filmu v letech 1945-1968*. Bakalářská diplomová práce. Vedoucí práce Petr Kalina. Brno: Masarykova univerzita, 2011.

Seznam tabulek a grafů

Graf č. 1: Počet publikovaných článků za celé období

Graf č. 2: Rozsah tématu v jednotlivých člancích

Graf č. 3: Podíl církevních/lidových a novodobých svátků

Graf č. 4: Témata článků s folklorním obsahem

Graf č. 5: Sociální skupiny podle věku

Graf č. 6: Téma spojená s mladou generací.

Graf č. 7: Sociální skupiny dle pohlaví

Graf č. 8: Počet zmínek o vůdčích osobnostech komunistické ideologie

Graf č. 9: Zmínky o zahraničních zemích podle rozdělení světa na východní a západní blok

Tabulka č. 1: Kategorizace témat

Tabulka č. 2: Tématické ukotvení článků

Tabulka č. 3: Zmiňované druhy spolků a organizací

Tabulka č. 4: Četnost zmínek o jednotlivých svátcích

Tabulka č. 5: Zmínky o jednotlivých zemích

Seznam příloh

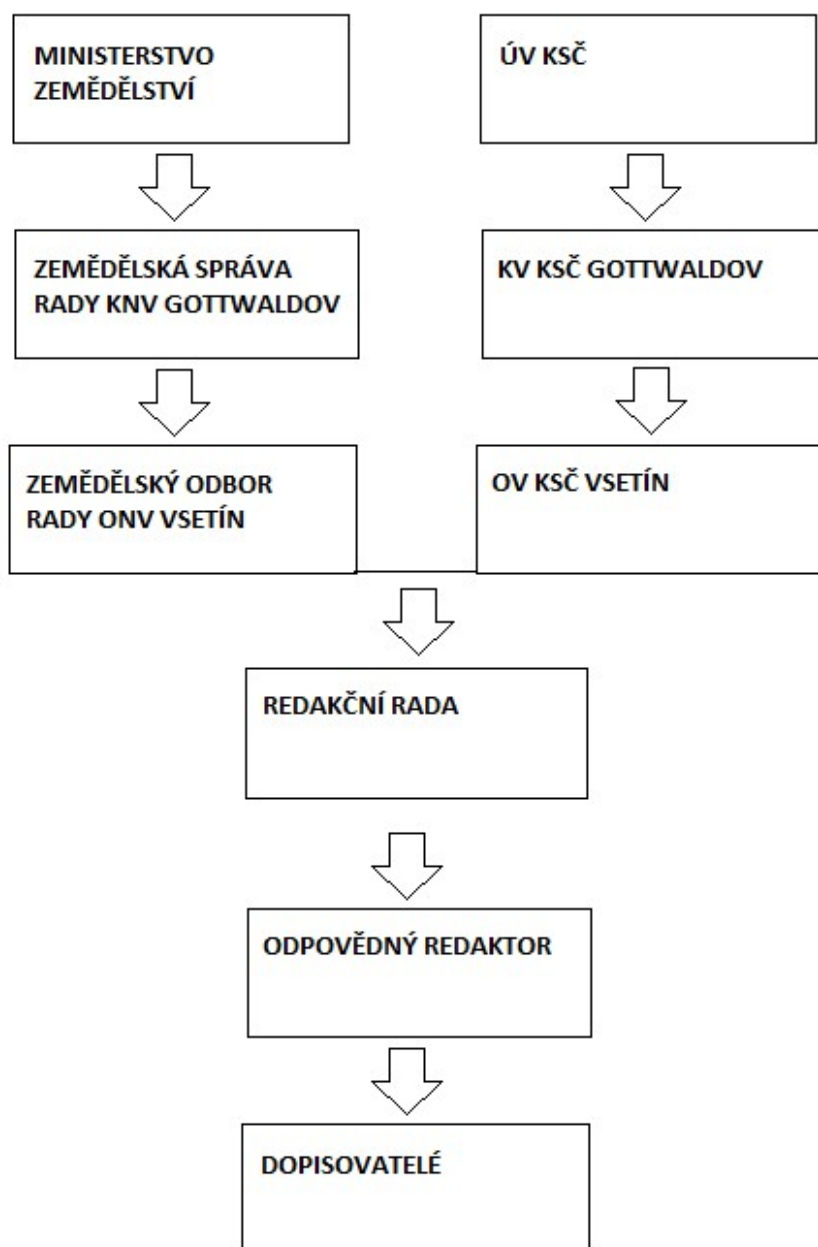
Příloha č. 1: Hierarchická struktura gatekeepingu ve *Vsacké Jiskře*

Příloha č. 2: Archiválie *Vsacké Jiskry*

Příloha č. 3: Vybrané články *Vsacké Jiskry*

Přílohy

Příloha č. 1: Hierarchická struktura gatekeepingu ve *Vsacké Jiskře*



Obr. č. 1: Hierarchická struktura gatekeepingu ve *Vsacké Jiskře*

Příloha č. 2: Archiválie *Vsacké Jiskry*

Jiskra číslo:	Thema - obsah stránku	Vypracováním pověřen
23.	- <u>Uzávěrka 11. června - vyjde 18. června 1955</u>	
	Úvodník: <u>CVP - zákon hospodaření JZD - poukážeme na stav hospodaření našich JZD podle CVP, dodržování PJ vyplácení záloh na PJ, stavby a pod.</u>	Bělíček
	x Vzdušný odchov telat - zkušenosti ze Vsetína, proč není ještě zaveden v JZD Ústí	Ambrosek
	Vyznamenaná pracovnice školního statku Bobrky její metody práce, zkušenosti	Vávra
	Sledování dojivosti pomáhá odstranit závady v krmení Zmínit se o dojivosti v JZD Vsetín, Ústí, Jablunka a Práno	Bělíček
	Využívají možnosti k řepě /vybrat příklad/	Mácha
	x Jak jsou v JZD připraveni na senoseč /Jablunka, Práno, Ústí/	Rafaj
	x Doplytováním žita docílíme vyšší výnos	Zubiček Jan
	x Plnění závazků ze zřízení kompaně	Bagarová
	x Zaseli kukurici k silážování	Klesnil
	Dobře se stará o svůj stroj /traktorista STS/	Sošák
	x Zemědělská komise pomáhá radě MNV /vybrat příklad/	Látal
	Záhumenek není hlavním zdrojem příjmů a výživy družstevníků /vybrat případ, kde je záhumenka nadměrná/	Měrka
	Zprávy z polních prací, zprávy dopisovatelů, sport	Vávra
24.	- <u>Uzávěrka 18. června - vyjde 25. června 1955</u>	
	Úvodník: <u>Splnit plán investiční výstavby - ukážeme na plnění investičních úverů, poukážeme na nedostatky, vyzvedneme dobré příklady, další úkoly ve výstavbě</u>	Bagarová
	Po ozimých směskách zaseli jinou krmnou plodinu	Zubiček
	Pokrokové metody zvyšují užitek dobytka - které metody kde uplatňují	Ambrosek
	Organisace uskladňování zásob píce a práce skladníka JZD	Měrka
	Budou všemhu píci sušit na sušících /vybrat příklad/	Bělíček
	O práci a životě našich mládežníků v pohraničí	Kubo OV ČSM
	Patronátní závod vypořádá ve žních /"Z" - MEZ	Skácel
	Zpravodajství ze senoseče	Vávra
	Kritika neplnění dodávek	plnomocník
	ze střediskové rady - jak organizují práci	Rafaj
	Zprávy dopisovatelů, sport	Vávra
25.	- <u>Uzávěrka 25. června - vyjde 2. července 1955</u>	
	Úvodník: <u>Dobře se připravit na žně - ukážeme na příklady dobré a špatné přípravy, opravy sklízecích strojů, mlátiček, motorů, vypracování plánů výmlatu</u>	Střešovský Sošák
	Využívají kultivačního traktoru k obdělávce brambor	Ambrosek
	O práci obvodního zotechnika - jak pomáhá JZD a zemědělcům	Ambrosek
	Pastevní odchov mladého dobytka v JZD Vsetín	Kříška

Obr. č. 1: Kalendářní plán okresních vesnických novin Vsacká Jiskra. SOkA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 1013, fol. 9, *Kalendářní plán okresních vesnických novin Vsacká Jiskra.*

Dr. Ladislav Mareš

Organisace práce v redakci vesnických novin

/Výňatek z přednášky na školení redaktorů ONV na Roztáři, 4.III.1954

I. Rízení novin je věcí strany. V usnesení ÚV KSČ z ledna 1954 je uložen vedoucím tajemníkům OV KSČ být v těsném styku s redakcí ONV a řídit vydání každého čísla. BOV pravidelně projednává plány ONV, hodnotí obsah novin a pomáhá odstranovat zjištěné nedostatky.

ONV mají přímou odpovědnost za ONV. Rada ONV projednává plány, řídí činnost redakční rady a hodnotí noviny. Rada ONV po dohodě s BOV KSČ ustavují redakční radu a redaktora.

II. Redakce - redaktor a redakční rada tvoří jednotný celek, vyžaduje kolektivní spolupráci, avšak individuální odpovědnost. Nesprávné je, aby za všechno zodpovídal redaktor. "redaktor nemůže pracovat sám bez redakční rady a dopisovatelů.

Prvním předpokladem novin je dobře fungující redakční rada.

S členstvím v redakční radě přijímají členové i povinnosti.

Rozdělení úkolů v redakční radě:

1. Pomáhá redaktorovi obstarávat a prověřovat materiály do novin.
2. Projednává perspektivní tematické plány ONV.
3. Podle schváleného th.plánu red.rada zpracovává plán na každé jednotvé číslo novin.
4. Red.rada musí navrhnout autory zásadních článků a úvodníků, navrhnout členu red.rady, který s autorem článků projedná.
5. Red.rada projednává všechny úvodníky a důležité články, rozbor, hodnocení, kritické materiály a pod.
6. Členové redakční rady na svých úsecích prověřují správnost článků.
7. Redakční rada hodnotí vyšlé číslo a zjišťuje, jaký mělo ohlas u čtenářů.
8. Organizuje masovou práci redakce.
9. Zabývá se finančními a organizačními otázkami ONV.
10. Rozdělí si úkoly, nejlépe podle rubrik.
11. Z každé schůzky redakční rady dělá redaktor zápis, který se kontroluje /rozhodnutí red.rady, rozdělení úkolů, a pod./
12. Redakční rada s redaktorem odpovídá za noviny.
13. Čtvrtletně podává radě ONV a BOV KSČ zprávu o činnosti.

III. Redaktor

Řídí noviny podle pokynů a směrnic rady ONV, BOV a ved.taj.OV KSČ

IV. Masová práce redakce

1. Práce s dopisovateli je základní masovou prací redakce. Redakční rada si sama vyhledává spolupracovníky /stranické orgány mají pomáhat při získávání dopisovatelů, zdůrazňovat význam tisku...
2. Besedy se čtenáři nejen o tisku samotném, ale i k odborným problémům
3. ankety - k různým širokým úkolům.

Funkce členu redakční rady vyžaduje si od každého pracovníka, navrženého této práci dosti času, proto mají být pro tyto funkce vybíráni takoví pracovníci, kteří mají o tisk zájem a mohou se prací v redakční radě věnovat. Členy redakční rady, kteří neposlouží je nutné vyloučit, ať se utvoří dobře pracující kolektiv, který bude noviny skutečně řídit.

Obr. č. 2: Organisace práce v redakci vesnických novin (z roku 1954).

SOKA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 1013, fol. 6, *Organizace práce v redakci vesnických novin.*

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ V PRAZE

Čís. j.: 82.952/57
(Při odpovědi uveďte toto číslo)

V Praze dne 5. února

Vedoucímu zemědělské správy rady KNV
Vedoucímu zemědělského odboru rady ONV.

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR NA VSETÍNĚ
Došlo - 7. II. 1957
Značka <i>čís. 327</i>
Přílohy

Vážený soudruhu,

období před III. celostátním sjezdem JZD vyžaduje intenzivní propagace a vysvětlování všech otázek, vyplývajících z diskuse družstevníků o sjezdových materiálech.

Významnou úlohu zde mají okresní vesnické noviny, jako jeden z nejučinnějších propagačních prostředků na okrese. Stránky okresních vesnických novin však prozrazují, že ne ve všech okresech je vedena soustavná a vytrvalá agitační a propagační práce s cílem splnit hlavní úkol - založit nová JZD, získat nové členy do stávajících a družstva organizačně a hospodářsky upevnit. Velká část novin přináší všeobecné a povrchní články bez konkrétních příkladů o úkolech předsjezdového období, některé o něm nepíší vůbec.

Je samozřejmé, že okresní vesnické noviny jsou visitkou práce každého okresu. Musí proto být snahou každého pracovníka na zemědělském úseku, aby visitka jeho práce byla co nejlepším. Znamená to urychleně napravit co bylo po dobrém nástupu novin do tohoto roku zameškáno. V první řadě oprostíte redaktora od všech ostatních úkolů, jak to konečně ukládá usnesení ÚV KSČ z 12. ledna 1954 a umožnit mu plně se věnovat práci redaktora, což je v tomto období zvláště důležité a aktivisovat práci redakční rady. Zajistit, aby se redaktor zúčastňoval zasedání sjezdové komise a mohl se znalostí věci podporovat její usnesení tiskem. Seznamovat jej s úkoly rady ONV, aby okresní vesnické noviny měly v hlavních otázkách časový předstih a nepřinášely opožděné materiály.

Dále je nutné, aby funkcionáři okresu a odborní pracovníci zemědělských odborů napsali zásadní články o průběhu příprav

Obr. č. 3: Dopis z ministerstva zemědělství zaslaný na KNV ve Zlíně v roce 1957, I. část
SOkA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 851, fol. 4, *Dopis z ministerstva zemědělství zaslaný na KNV ve Zlíně v roce 1957.*

ke sjezdu, doplněné konkrétními příklady z obcí, o rozšiřování členské základny a zakládání nových JZD, o projednávání sjezdových materiálů a připomínek k nim, o přípravách a průběhu okresních konferencí JZD, rozvíjení iniciativy pracujících v zemědělství za splnění a překročení výrobních úkolů.

Důležité je, aby tato etapa zvýšené politické práce nebyla považována za nárazovou, ale za nástupní do období celkového zlepšení a prohloubení práce každého jednotlivce a skloubení úkolů hospodářských s propagandistickými. Ty nelze na žádném úseku oddělovat. Znamená to, že III. sjezdem JZD nekončí naše úkoly, ale naopak, bude třeba naši práci ještě více prohloubit. Z toho důvodu doporučuji, aby všude tam, kde je to možné, byl do delegace na III. sjezd JZD zařazen redaktor okresních vesnických novin, jak to již učinilo několik okresů. Tím bude zajištěno prostřednictvím novin nejširší propagační využití sjezdového jednání v každém okrese.

Přeji Vám nejlepších výsledků v úsilí za rozšíření socialistické družstevní velkovýroby v našem zemědělství a současně očekávám, že rozvinete v těchto dnech v nejširším měřítku uzavírání socialistických závazků ve všech JZD podle vzoru JZD Břežany, zveřejněného dne 9. ledna 1957 v Zemědělských novinách, a ve všech socialistických zemědělských závodech tak, aby iniciativa pracujících v zemědělství byla plně zaměřena na splnění a překročení úkolů rozvoje zemědělské výroby. Nechť není ani jediné JZD, ani jediná STS, státní či školní statek či ostatní socialistický zemědělský závod, který by neuzavřel závazek na počest III. sjezdu JZD.

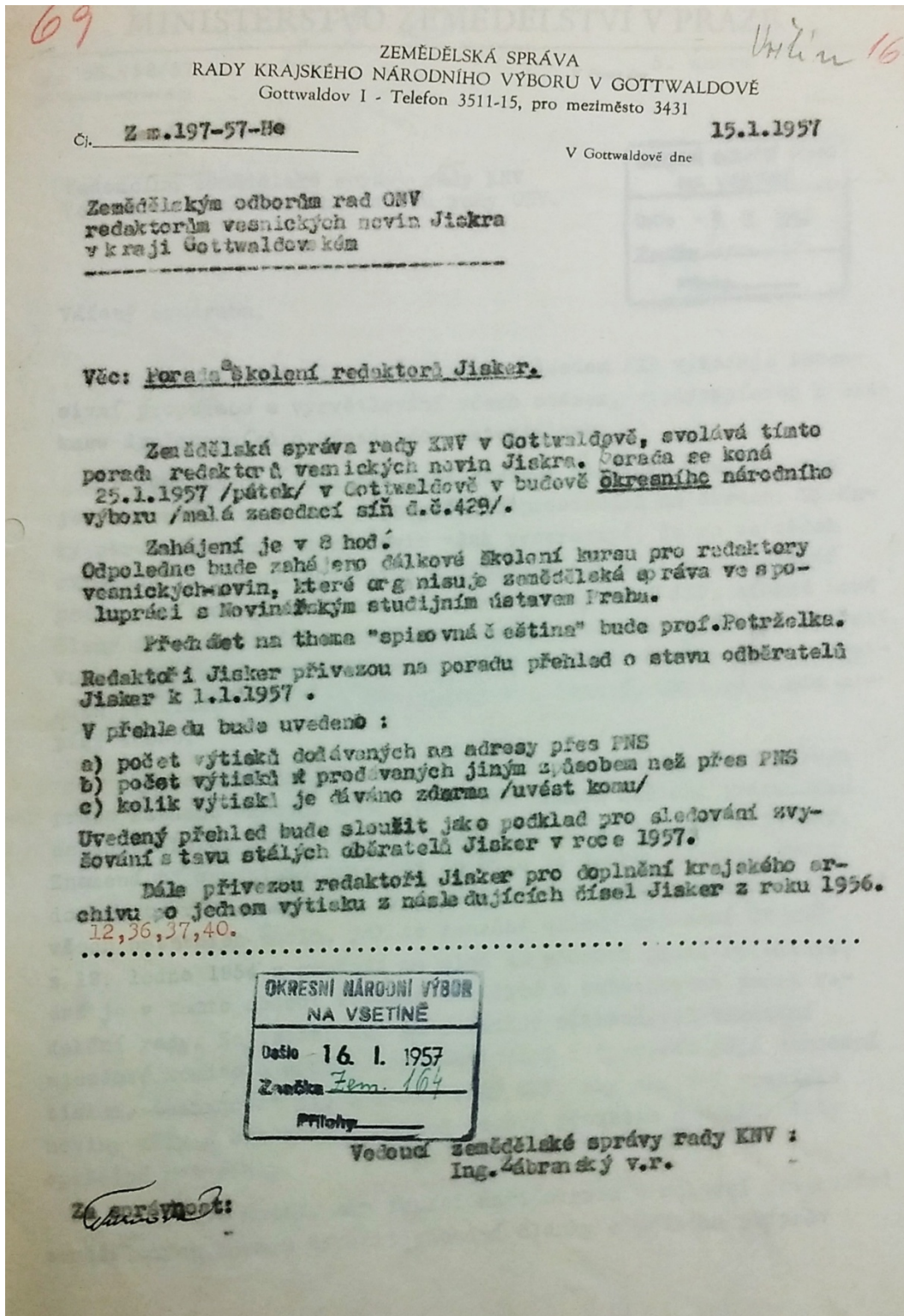
Dbejte, aby i u jednotlivě hospodařících rolníků bylo organizováno uzavírání vlasteneckých závazků.

Rozvinutí tvůrčí iniciativy lidí pomůže dosáhnout dalších úspěchů v rozvoji našeho zemědělství, splnit další plánované zvýšení životní úrovně pracujících.

Se soudružským pozdravem

Náměstek ministra zemědělství
a lesního hospodářství

Obr. č. 4: Dopis z ministerstva zemědělství zasláný na KNV ve Zlíně v roce 1957, II. část SOkA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 851, fol. 4, *Dopis z ministerstva zemědělství zasláný na KNV ve Zlíně v roce 1957.*



Obr. č. 5: Porada a školení redaktorů Jisker.

SOKA Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 851, fol. 5, *Porada a školení redaktorů Jisker.*

ZEMĚDĚLSKÁ SPRÁVA
RADY KRAJSKÉHO NÁRODNÍHO VÝBORU V GOTTWALDOVĚ
Gottwaldov I - Telefon 3511-15, pro meziměsto 3431

Ci. Zem. 148-57-He

V Gottwaldově dne 11.1.1957

Všem zeměděl. odborům ONV
v kraji

G o t t w a l d o v

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR NA VSETÍNĚ	
Došlo	12. 1. 1957
Značka	Zem. 131
Přílohy	_____

Věc: využívání Jisker v předsjezdovém období,

Zemědělská správa rady KNV v Gottwaldově shledala při kontrole náplně vesnických novin Jisrka vážné nedostatky, zvláště na úseku propagování výsledků předsjezdové kampaně a kritiky plnění jednotlivých úkolů.

Redaktoři Jisker a redakční rady nedostatečně uplatňují zkušenosti z projednávání sjezdových materiálů, neotiskují připomínky z projednávání stanov, ani výsledky ze schůzí, které byly uskutečněny k projednávání dopisu vlády družstevníků a rolníkům. Zkušenosti ze získávání rolníků do JZD jsou v Jiskrách téměř vzácností. Naproti tomu je v Jiskrách věnováno stále více místa různým rubrikám, které jsou nutné v denním tisku, ale nemají konkrétní vztah k zemědělským problémům a k problémům naší vesnice.

Proto zemědělská správa upozorňuje vedoucí zemědělských odborů rad ONV, aby otázky náplně Jisker věnovali daleko více péče a dbali na dobrou práci redakčních rad. V poslední době se v několika případech vyskytly závažné chyby v odborných článcích, psaných pracovníky zemědělských odborů. Je třeba v redakční radě projednat otázku kontroly příspěvků dopisovatelů, aby nedocházelo k vytiskování odborně závadných prací jako na příklad otisknutí výhledového plánu ~~xx~~ Veselí n/Mor.

V současné době je nutno zaměřit těžiště Jisker na následující ukoly :

- 1/ Projednávání sjezdových materiálů v JZD, STS a obcích z hlediska připomínek družstevníků a rolníků,
- 2/ příprava a průběh ~~xxxx~~ členských výročních schůzí JZD,
- 3/ propagace výsledků hospodaření JZD v roce 1956
- 4/ práce členů národních výborů z hlediska pomoci v zimní kampani
- 5/ propagace náboru rolníků do JZD
- 6/ vyzvedávání dobrých pracovníků a kritické připomínky k špatnému plnění jednotlivých úkolů.

Vesnické noviny Jisrka musí nejen propagovat dobré výsledky, ale i mobilisovat za plnění úkolů, které před námi stojí.

Ing. Z á b r a n s k ý v.r.
vedoucí zemědělské správy rady KNV.

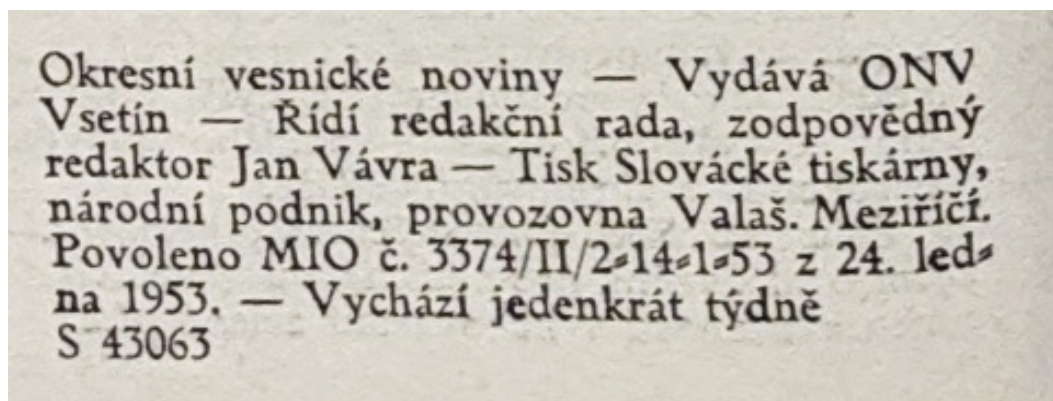
Za správnost:

SLT 07

Obr. č. 6: Využívání Jisker v předsjezdovém období

SOka Vsetín, fond ONV Vsetín, inv. č. 851, fol. 6, *Využívání Jisker v předsjezdovém období.*

Příloha č. 3: Vybrané články *Vsacké Jiskry*



Obr. č. 1: Tiráž

Vsacká Jiskra. 18. 6. 1954. S. 2.



Skončily agrotechnické lhůty všech plodin V zemi jen polovina brambor V Ratiboři výsadba brambor skončena

Agrotechnické lhůty všech plodin skončily 8. května. Přesto, že při spočítání jarních prací jsme měli málokdy víc jak měsíc, ukázalo se, že se všechna družstva využila v dostatečné míře i příznivého počasí. Největší zpoždění zaznamenala výsadba obilných mrvy. Družstva společně na SJS a ve většině případů se využívala až je bylo třeba. Je to velmi vážné pozvání pro příští chlévskou mrvu by měla být vyvíjena během zimního období na polní hnojivě.

Agrotechnické lhůty všech plodin skončily 8. května. Přesto, že při spočítání jarních prací jsme měli málokdy víc jak měsíc, ukázalo se, že se všechna družstva využila v dostatečné míře i příznivého počasí. Největší zpoždění zaznamenala výsadba obilných mrvy. Družstva společně na SJS a ve většině případů se využívala až je bylo třeba. Je to velmi vážné pozvání pro příští chlévskou mrvu by měla být vyvíjena během zimního období na polní hnojivě.

Družstevníci v Ratiboři pko první v našem okrese dokončili výsadbu brambor do 1. května. Na tomto úspěchu mají zásluhu především mezdinatelé STS ze střediska Jablunka a Jaroslav Hruška, který bez ohledu na čas, přispěl 12 ha plodiny pro státní a Jaroslav Petříčková zastupitel v předložení směrné 7 ha brambor.

14 LET SVOBODNÉ BUDOVAATELSKÉ PRÁCE

Tajemství dojivosti krav v Ústí: Hlavně pořádek!



řádko mnoho stáří — a tak je v Ústí. Ustávkou krav by měla být v Ústí ještě lepší, kdyby se ošetrovali tak často neždělali. Přes tento nedostatek ukážou, že by bylo možno krav nejen rozvíjet chov skota.

Jarní práce v Huslenkách se chýlí ke konci

Přes všechny potíže, dokončili družstevníci v Huslenkách jarní práce do 30. dubna — až na krmidlo, pro kterou je půda již nepřipravena. Obavy měřivých občanů o to, jak družstvo zabezpečí zasaď brambory, byly zbytečné. V zářezích všech byla dokončena výsadba drůbežím ve spolupráci JZD a složek Národní fronty, takže mohla být dána do užívání a 6. května bylo do ní nastaveno 300 kuřat.

Chceme mít vzdělaného člověka Z diskusního příspěvku s. Bubelevé na zasedání ONV 28. dubna

Jak jsme již oznámili, zabývalo se zasedání pléna ONV dne 28. dubna mimo jiné i rozpočtem na letošní rok. Pro tento účel byla nabídnuta obecem věnována částka 65240.600 Kčs. V porovnání s rokem 1954 vzrostl rozpočet o 23 miliard korun a proti minulému roku byl rozpočet zvýšen o 6,776.200 Kčs.

Bubelevá dále prohlásila, že v hospodářských sítích je na školství věnováno jen 7 procent z celkového rozpočtu. To však nestačí ke zvýšení nejnutnějších potřeb a rozvoj školství hodlají přes palubu.

Druhé meliorační družstvo USTAVENO!

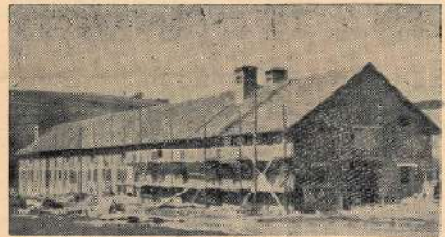
Ve 3. května (kk) — V úterý 28. dubna bylo ustanováno v podání již druhé meliorační družstvo, jehož členy se stalo JZD Ústí, Janov, Leskovec, Senásko, Přelov, Paudalňov, Hvozd a Huslenky.

Bude kravín v Leskovic dokončen včas?

Lhůta pro dokončení kravína v Leskovic se rychle blíží a na stavbě je ještě mnoho práce, která by měla být včas ukončena. Družstvo se na pokládku sládků a na výkopu močkového jímky. V závěrečné fázi stavby je třeba začít s výstavbou krávních družstevníků.

Elektrický ohradník za nejlepší zdravotní stav skotu

Jednotná zemědělská družstvo v Ratiboři získalo elektrický ohradník jako přínosnou a šikovnou techniku k boji s hlávkovými šváby. JZD v Ratiboři se stává jedním z mála družstev, které se zvládlo choroby skotu.



Na snímku: Kravín v Ratiboři, který bude koncem měsíce května v provozu

MNV v Huslenkách pomůže výstavbě

Pomoc při výstavbě byla je jedním ze úkolů ústřední organizace, která spolupracuje s místními stávkovými a vlastními sdruženími. Národní výbor v Huslenkách chce pomoci tak, že připravuje různé účelové, jako

provozovny národního výboru, která by kryla část požadavků občanů. Je však škoda, že snahy se setkávají s nepohodou některých hospodářských organizací, od kterých je požadována materiál a zařízení.

Přechod na devítiletou školu dochází je pro nás hospodářský život velmi důležitý a bude dokončen v našem oboru ve stávajícím štádiu — žilna s. Bubelevá dále. Letos bude otevřeno 8 devítiletých tříd, v příštím roce 9 a do roku 1961 bude reorganizace dokončena. Doškolní 10 třídami došlo k plánování počtu 37 devítiletých tříd.

Připravují dobytek pro paszu

Stále více pracovníků družstev v Ústí nachází útulnou pastvu. U krávniny operují výběhy, které budou sloužit k odchovu dobytka k volnému pastvu. Pro důstojnou paszu mají připraveny pastviny na trati nad kravínem.

Družstevníci v Janově připravují hubení plevelů

Hubení plevelů patří k úkolům jarních prací. V Janově nejen že vypracovali ostatní družstva k mšeďování, ale sami jsou příkladem. Všechny úpravy plevelů a šňáků je na příhodné počty, aby mohli uspokojit hubení plevelů chemickými postřiky.

Když si stáří zavzpomíná...

Za hranou nemoci, kam již nedolehá ruce ženšino vědomo života a člověk je ponechán pěti procentům socialistického zdravotnictví, je třeba přičítat k tomu, aby zvláště lidé, kteří složili svůj podíl práce společnosti, zapovzdánili na uplynulá léta a svou vlastní revoluční vymoženosti dělnické třídy, jak na poli zdravotnickém, tak i na úseku sociálního zabezpečení.

jednak nabýlo předtím na operaci a za druhé se tomu neustavovala pozornost. Druhá ústřední komise, vedená pod názvem MUDr. Zahradníčkem, vracel tento stavovci úspěchy našeho lidu. Radostný úsměv bylo vidět na tváři s. Věrný, když od s. MUDr. Čermáka slyšel, že také letos bude mezi jít do pronájemného bydlení. Oč bohatší, krávnější a plnější je u nás jejich stáří. Při letním nastavení vypravila plodnou připad 40letého důchodce Oty Janáčka, kterého není choroba předčasně vyvířila z práce. V skupce je stáří z Německa, kam byl letálně nasazen, pracoval v různých zemědělských, ale jak to dříve bývalo, pracoval bez nemocenského pojištění, a to znamená, že má být upraveno ná-

šed 20 Kč. Ve vztárodním ohrožení by dnuval rozhodnutí o přičlenění 17. velkých příspěvků v 388 případech. Z toho 258 u důchodců invalidních a starobních a 300 důchodců invalidních. Ve vztárodních individuálních případech dojde také k úpravě jiných důchodů u nás zaměstnaných důchodců JZD, a to může být vypracovaný důchod důchodců invalidních invalidů a členů družstva zdravotnického ústavu. I tyto úpravy budou provedeny ve spolupráci s MNV vzhledem k příslušnosti, bez porušení zájmů důchodců. Při všech zlepšujících opatřeních na úseku sociálního zabezpečení i sociálního zdravotnictví je nutná si uvědomit, že to záleží na hospodářské situaci, na tom, jak budeme plnit plán, jak se bude vyvíjet produktivita práce a hospodárství, abychom se co možná v nejkratší době dostali k číselnému vyjádření stáří tzv. staroděchodců. Někdy tedy jen o jednorázovou část, ale o dlouhodobý úkol, vypracování některých důchodů k úrovni důchodů podle nové pracovního sociálního zabezpečení, pláned od 1. ledna 1957. V rozložení nákladů tedy, i naši důchodci požadují letovní práci na celém světě, které stáří pracovníků na celém světě. Fr. Křígl

Kateřinice budou mít KULTURNÍ DŮM

Výstavba kulturního zařízení za vesnici se stává velmi naléhavou záležitostí obci zvláště tam, kde není ani polodělný síd. Začátkem minulého týdne se sešla v Kateřiněch komise, složená ze stávků RNV, ONV a místních funkcionářů, která jednala o výstavbě kulturního domu v Kateřiněch. Kulturní dům s hudebním a sportovním oddělením vybudovaný svépomocí občanů v akci „Zá-

Obr. č. 2: Titulní strana Vsacké Jiskry z roku 1959

Vsacká Jiskra. 8. 5. 1959. S. 1.

8. březen - Mezinárodní den žen

Mezinárodní den žen není jen svátkem, kytičkou, srdíčkem, upřímným přáním našich malých maminkám. Je především pochopením veliké povinnosti — rozkvět vlasti, boj za mír a štěstí našich dětí.

Měly bychom se zamyslet nad tím, že právě teď, kdy mnohé z našich matek se sklánějí nad kočárkem svého děcka, korejská máma nese v náruči zohavenou mrtvolku svého štěstí. Možná, že právě teď, kdy naši pionýři spěchají veselí domů z družinovy, tam ve Vietnamu hledá právě tak veliké dítě v hořících troskách svou mámu.

Co proti tomu znamenají naše drobné nespokojenosti?

Dnes je přece tak důležitá solidarita všech žen celého světa!

Pokusům válečných štváčů zabránit!

Ukázat jim ohromnou naši sílu a odhodlání válce zabránit!

Mnohé z nás pletou svetry, pokrývečky a záclonky - chtějí tak ozdobit svůj domov, své děti. A nemyslíte právě, maminko, že by se všechny ty pletoucí ruce měly též zapojit do pevného řetězu, jímž bychom obemkly celý svět? Do pevného řetězu, který by spoutal nepřátele míru a přinutil šílené mozky netvorů, ženoucích se za leskem zlata a moci, aby ustaly v ničení?

Amerika! Její mluvčí by nám rádi vsugerovali, že žijeme špatně, že potřebujeme obrátit o sto procent, aby prý naše země byla „šťastná“. Co však vidíme u nich? 4 miliony dětí nechodí do školy, přes 8 milionů dětí trpí podvýživou, na patnicích mrakodrapů živoří bída, 7 milionů dětí bydlí ve špatných bytech, půldruhého milionu v rozpadávajících domech.

Zatím, co naše děti už v prvních třídách se učí o budovatelské práci svých rodičů, tam u nich první písmena „osvěty“ vnikají do mozku dětí - A-atom, B-bomba! Děti imperialistů se učí v „ušlechtilé“ hře střílet do černochů!

Ano, tak vypadá ta „šťastná“ Amerika, o níž nám chtějí namluvit opak pravdy. Bude proto naší povinností, ne světít svátky — ale postavit se statečně po boku bojovníků za mír svou prací, vstupem do zaměstnání, kde je třeba pilných rukou a myslících hlav.

Obr. č. 3: 8. březen – Mezinárodní den žen

Vsacká Jiskra. 7. 3. 1952.

Mše svatá v moderním rytmu nového tance

„Lidé přestávají věřit. To je fakt, který znepokojuje církevní hodnostáře Vatiká-

nu právě tak, jako skutečnost, že lidé začínají věřit spíše vlastním silám než

Heiße Musik in Gottes ehrfürchtigem Haus?



nadpozemským bytostem. Lidé přestávají chodit do kostelů. Zvláště mládež nachází ve sportu, turistice a tanečnické hudbě větší vytržení než v kázáních ctihodných otců.“

To nejsou naše slova, mají čtenáři. To napsal dne 18. dubna ve svém 16. čísle největší západoněmecký obrázkový časopis „Der Stern“.

Časopis pokračuje: „Církev svatá proto hledá nové formy, jak přilákat mládež ke kostelu. A protože západními zeměmi slaví rock' an roll svou vítěznou posuť, byla rozhodnuto, že v kostele v západním Berlíně bude nedělní mše svatě „zpestřovat“ populární zpěvák rock' an rollu...“

A náš obrázek, který jsme pro vás vystřihli z obrázkového časopisu Der Stern, ukazuje zpěváka právě v nejlepší. Škoda, že obrázky v novinách nejsou zvukové. To byste slyšeli nelený rytmus rock' an rollu, hraného na kytaru s doprovodem vznešených varhan. Viděli byste skupiny mladých lidí, kteří virhnu do kostela těsně před tím než zpěvák vstoupil k oltáři a vítají jej pokřikem a povzbudivcím písním. Pan kaplan se tomu usmívá... Prostě, Církev svatá hle-

„rock' an roll“

dá cesty k mladým duším. A jednou z nich je cesta rock' an rollu...“

A to není všechno. Ve stejném čísle západoněmeckého obrázkového časopisu Der Stern se píše o dvou zpěvácích, kteří prosívali tím, že nahráli na gramofonové desky nejvíce zpívané církevní písničky, jako například „Jen k Tobě Bože blíž“, „Svatá Marie, útěcho naše“ atd., v rytmu valčku a foxtrotu. Mladí budou tyto písně více zpívat a lépe se jim učit... Západoněmecký rozhlas vysílá tyto „duchovní písně“ pravidelně a oha zpěváci vydělali na svém dobrém nápadu pěkně peníze. Církev to všechno sice schvaluje, ale pořád se ještě hrání, aby tyto písničky se staly součástí zpívaných mší.

Pájde-li vývoj dále, pak to v západním Německu nebude ještě dlouho trvat a na slavnostní Te deum pana faráře u oltáře odpoví z kůru třeba nejpulárnější zpěvák rock' an rollu Elwys Presley popěvkem nejnovějšího slůgru...“

Inu, časy se mění — a mládež v západním Německu nechce nic slyšet o novém wehrmachtu a ani o církevních obřadech a kněžích, kteří žehnají válečným štvácům.

Obr. č. 4: Mše svatá v moderním rytmu tance rock n rollu

Vsacká Jiskra. 8. 5. 1959. S. 2.



Kdo pojede na zájezd?

Dům osvěty ve spolupráci se zemědělským odborem rady ONV na Vsetíně vyhlašují žňovou soutěž pro všechna zemědělská družstva a místní národní výbory.

Zájezdem do nejlepšího družstva v Gottwaldovském kraji budou odměněni družstevníci z toho družstva, které jako první skončí žně, výmlat a výkup obilí.

Obec, která skončí žně, výmlat a výkup v nejkratším termínu jako celek, bude odměněna druhou cenou. Pro vítěznou obec uspořádá Dům osvěty dožínkovou slavnost, na které vystoupí Valašský soubor písní a tanců ze Vsetína.

Hodnocení vítězů bude na základě skutečností, že družstvo nebo obec splní uvedené podmínky v nejkratší době, od započetí sklizně až do ukončení, bez ohledu na rozdíly začátků sklizně.

Takovým způsobem chce ONV odměnit nejlepší práci družstevníků a rolníků při žních.
DO.



Obr. č. 5: Kdo pojede na zájezd?

Vsacká Jiskra. 2. 8. 1958. S. 2.

„Otvírajte sa strážnické brány . . .“

Desetitisíce občanů z celé naší republiky, kteří letos navštívili celostátní přehlídku lidové hudby, zpěvu a tance, se opravdu měli na co podívat. Na rozdíl od minulých let, byla letošní Strážnice úzce spojena s otázkou výstavby socialistické vesnice. V sobotu 29. června byl uspořádán krajský sjezd pracovníků v JZD, na němž promluvil ministr zemědělství Josef Nepomucký. Účast na sjezdu byla taková, že zájemci z řad nezemědělců se již do sálu, kde členové JZD s velkým nadšením diskutovali o problémech na svých pracovištích, vůbec nedostali. Máme již hodně družstevníků i v gottwaldovském kraji, máme již hodně nových lidí, nesobeckých, jejichž hlavním cílem je štěstí celého národa a ne vlastní pohodlí.

I z našeho okresu byli ve Strážnici vyhodnoceni jako nejlepší v soutěži „budujeme pokrokovou a kulturní vesnici“ družstevníci z Jablůnky. Věříme, že toto vyhodnocení bude pro ně pobídkou ještě k intenzivnější práci v socialistické vesnici.

Zvláštní pozorností návštěvníků těšila se velká zemědělská výstava. Desítky našich i cizokrajných rostlin a desítky nejmodernějších hospodářských strojů upoutaly každého návštěvníka a nutily hlavně zemědělce k přemýšlení o tom, čeho se na vesnicích mohou jednou dočkat, jestliže budou pracovat v JZD.

A samotná přehlídka byla opravdu překrásná. Nejlepší soubory z celé republiky ukázaly vyspělou uměleckou i politickou úroveň našeho národopisu. Strážnickým zámeckým parkem se poprvé v dějinách Strážnice ozývaly nádherné písně nové lidové tvorby, ať to byly písně Anežky Gorlové z Boršic, Zdeňka Kašpara z Jasenky, valašského krúžku z Gottwaldova Malenovic a laureáta státní ceny „Hradištana“.

A snad ze srdce všech mírumilovných lidí z celého světa mluvili malenovičtí svou novou písní o mírové holubičce...

*. . . lidé vojnu nehčú,
v míru žít budú!*

J. A.

Obr. č. 6: *Otvírajte sa, Strážnické brány*

Vsacká Jiskra. 15. 7. 1952. S. 2.

Kulturní soubory v předvolební kampani

Při veřejných schůzích třetí etapy volebních příprav vystupovaly v obcích i ve Vsetíně kulturní soubory závodních klubů a ČSM. Soubory OUSPZ č. 19 a 24 zúčastnily se po šesti vystoupeních na těchto schůzích. Rovněž divadelní kroužky v obcích Nový Hrozenkov, Halenkov a Kateřinice připravily vhodné kulturní vložky na veřejných schůzích.

Ve Vsetíně účinkovaly i pionýrské soubory z I. a II. osmiletky a jedenáctiletky, vojenská kulturní brigáda z Prahy, svazácké soubory, vojenský soubor a hudba Domu osvěty.

V předvečer voleb byly ve všech obcích uspořádány různé kulturní podniky, účinkovaly estrádní soubory závodních klubů, soubory ČSM, divadelní soubory, v některých obcích místní osvětová beseda zajistila promítání celovečerních filmů.

V den voleb účinkovaly: soubor lidových písní a tanců závodního klubu MEZ „Jasénka“, soubor lidových písní a tanců závodního klubu „Z“ Vsetín „Vsacan“, soubor lidových

písní a tanců Domu osvěty ve Vsetíně a dechové hudby závodních klubů a osvětových besed. Všechny soubory, ať národopisné či dechové hudby vyhrávaly před volebními místnostmi. Pro všechny soubory, které účinkovaly v několika obcích, byly zajištěny dopravní prostředky.

Hodnotíme-li činnost kulturních souborů v předvolební kampani, nejaktivnější byl estrádní soubor ZK „Z“ Vsetín, který provedl 16 celovečerních vystoupení v různých obcích v okrese, soubor „Jasénka“ provedl 9 vystoupení, „Vsacan“ 5 vystoupení, soubor lidových písní a tanců Domu osvěty provedl 7 vystoupení, ZS ČSM MEZ Vsetín provedla 7 vystoupení. — Dobře účinkovaly i soubory OUSPZ č. 19 a č. 24.

Okresní národní výbor — osvětový referát děkuje všem souborům a kroužkům, které přispěly svým vystoupením k zpestření předvolebních schůzí a přičinily se o radostný průběh voleb.

J. Sova

Obr. č. 7: Kulturní soubory v předvolebních kampaních

Vsacká Jiskra. 8. 5. 1954. S. 2.

Radostné byly oslavy MDŽ

Ze všech obcí našeho okresu došly zprávy o tom, jak radostné byly letošní oslavy MDŽ. Radost všech byla o to větší, neboť právě v ten den vstoupila v platnost usnesení UV KSČ a vlády o dalším zvýšení životní úrovně a nebylo ani jediné obec, ve které by občané s povděkem nepřijali zprávu o dalším snížení cen.

NOVÝ HROZENKOV

Letošní oslava MDŽ byla v Novém Hrozenkově zvlášť pestrá, neboť při ní účinkovala dechová hudba ŽK Bezkyd. O významu a historii MDŽ pohovořila s. Květa Orságová, která vzpomněla i nejvýznamnější události — snížení cen, které zvláště ženy radostně přivítaly.

Poté pak udělil zástupce MNV odznaky „Mateřství“ III. stupně 9 nejzasloužilejším ženám-maminkám. Po programu oslav MDŽ zajistilo vedení Jednoty přehlídku vkusného odívání. Předváděcí říдила s. učitelka M. Měrková, která upozorňovala na snížené ceny jednotlivých modelů.

LUŽNÁ

V Lužné se sešlo 140 občanů, kteří byli svědky slavnostního předávání odznaků „Mateřství“ III. stupně 30 maminkám s více než 6 dětmi. O zdárný průběh oslav MDŽ v Lužné se se složil předseda MNV s. Kuzník a místní skupina ČSM, kteří věří, že se všechny ženy v Lužné odvděčí zlepšením dodávek zemědělských produktů, hlavně mléka a vajec.

JABLŮNKA

Nejradosnější okamžiky prožili účastníci oslav MDŽ v Jablůnce, když předseda MNV s. Josef Vala udělil 17 maminkám odznak „Mateřství“ III. stupně. — Jako důkaz vděčnosti nechť slouží poděkování spoluobčanům, které za významnou maminku přednesla 78letá s. Terezie Růžičková, která poděkovala za všechny ženy. Řekla, že je ráda, že se dožila doby, kdy dělnická třída dosáhla tak významných úspěchů a přešla dělnické třídy kapitalistických států stejného vítězství. Dále s. Terezie Růžičková žádá, aby radost občanů byla tlumočena na vyšších orgánech.

Nemůže být všelejší a krásnější projev oddanosti věci lidu a socialismu, nežli slova této prosté ženy, která nás všechny zavazuje k usilovnější práci pro vítězství socialismu a míru.

LIPTÁL

Všechny liptálské matky děkují výboru žen za velmi pěkně připravenou oslavu MDŽ, na které bylo 16 maminkám předány čestné odznaky „Mateřství“. Zvláštní dík patří s. Špačkové, Mrmuškové, s. Poláškové, Svehlovi a Matějí, za jejich srdečné proslovy. Všem přejeme do další práce mnoho úspěchů.
Liptálské maminky

Obr. č. 8: Radostné byly oslavy MDŽ

Vsacká Jiskra. 21. 3. 1959. S. 2.

Milé maminky a ženy

Zanedlouho budeme slavit velký svátek — Mezinárodní den žen. Zvlášť velký význam má tento významný den v současné mezinárodní situaci, kdy se imperialisté snaží znovu rozpoutat novou a strašlivou válku.

My, ženy, si přejeme žít v míru. Je třeba, aby se všechny ženy bez rozdílu probudily z netečné ospalosti a více se zajímaly o současné události ve světě. Je nutno si uvědomit, že jenom velká síla tábora míru a odpor všech mírumilovných lidí proti válce mohou zastavit šílené touhy válečných štváčů rozpoutat nové krveprolití.

A proto, až přijdou k vám do domu dvojice z výboru žen zvát vás na oslavu Mezinárodního dne žen, slibte, že přijdete. Není správnou odpověď, kterou tak často slyšíme od našich maminek: „To stejně nepomůže, jestli přijdu nebo ne! Ti nahoře si stejně udělají, co sami chtějí, já tomu nezabráním...!“ a podobné výmluvy.

Jeden nebo několik lidí tomu všemu zabránit nemohou, ale všichni dohromady, spojeni v jedinou krásnou myšlenku: vše pro mír, pro šťastnou budoucnost našich dětí, pevně semknuti v nerozlučný celek, prosti všech lidských nesvárů, malicherností a sousedské nesnášenlivosti — budeme pevnou, neporazitelnou barikádou tábora míru.

Je proto povinností každé dobré, obětavé mámy, aby se připojila k velké armádě všech statečných bojovnic za mír na celém světě, a to dokážeme, když společně s našimi dětmi i táty oslavíme Mezinárodní den žen.

Berta Burdová, členka VZ Halenkov

Obr. č. 9: Milé maminky a ženy

Vsacká Jiskra. 19. 2. 1955. S. 2.

Za bojový 1. máj

Opět se přiblížil 1. máj, den mezinárodní solidarity pracujících, bratrství dělníků všech zemí. Pod rozevlátými bojovými prapory světového dělnického hnutí vykročíme i my v našem okrese vpřed, abychom ukázali všem našim nepřátelům svoji sílu ubránit světový mír. Dokázat svoji solidaritu s hrdinně bojující Koreou a ostatními národy v kapitalistickém otroctví. S odkazem velikého Stalina a Gottwalda půjdeme letos vedeni hlavním heslem májových dnů:

Pod praporem Lenina a Stalina věrně ni dílu s Gottwalda vpřed k socialismu! Proto půjdeme ještě pevněji než kdy předtím, ještě zocelenější, semknuti kolem naší rodné strany pracujícího lidu Komunistické strany Československa a vlády národní fronty pod vedením osvědčeného bojovníka za práva

dělnické třídy, presidenta s. Antonína Zápotockého. Půjde nyní o to, abychom dovedli přesvědčit a získat co nejvíce našich pracujících na mohutný 1. máj ve Vsetíně. K tomu účelu nám májí sloužit agitační neděle t. j. 26. dubna, kdy nejvyspělejší funkcionáři celé NF vysvětlí základní otázky mezinárodní a vnitřní situace a pozvou všechny naše občany v okrese k co největší účasti pracujících na oslavách 1. máje. Dosavadní výsledky z první agitační neděle nám ukazují, že jsme v některých obcích málo pochopili význam a důležitost zvaní našich pracujících k účasti na 1. máj, že tam podlelehli slabosti a neprovedli ve své obci řádnou agitační práci. Naproti tomu jsou pevné výsledky z první agitační neděle z jiných obcí, jako na příklad funkcionáři NF z obce Růžďka ustavili

Obr. č. 10: *Za bojový 1. máj*

Vsacká Jiskra. 24. 4. 1953. S. 1.